

בְּנֵי צִיּוֹן

"זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

מבואר בספרים הקדושים, שהטעם שמברכים על "לחם משנה" בשבת הוא כדי לתקן את חטא מכירת יוסף. המקור לכך הוא הזוהר החדש, המבאר שיוסף הצדיק הוא כנגד שבת קדש. ולכן, שמירת השבת כהלכתה היא כפירה נפלאה על חטא מכירת יוסף.

וכפי דברי הזוהר (זוהר חדש "כי תשא", מתורגם): "בא וראה, כתיב בדברות (=בעשרת הדברות במשנה תורה) (=בספר דברים), 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על כן צוה ה' אלהיך לעשות את יום השבת'. כאן למדה אותנו התורה סוד עליון. שהרי, אותו צדיק (יוסף) נודבן (=נמכר) לעבד במצרים, ובאותו חטא נגזר עליכם להשתעבד במצרים, ולכפר אותו חטא שמכרתם אותו. (אם כך), ישמרו (ישראל) שבת ויתכפר לכם, שהרי יום השבת הוא כנגד יוסף."

בהמשך הדברים מבואר בזהר, כי שבעת ימי השבוע מתחלקים כך: יום ראשון הוא כנגד אברהם אבינו, יום שני הוא כנגד יצחק אבינו, יום שלישי הוא כנגד יעקב אבינו, יום רביעי הוא כנגד דוד המלך, יום חמישי הוא כנגד משה רבנו, יום ששי הוא כנגד אהרן הכהן, ויום השביעי, שהוא שבת קדש, הוא כנגד יוסף הצדיק. ולכן על-ידי שמירת השבת, שהיא כנגד יוסף, יש תיקון וכפירה לעון מכירת יוסף.

על-פי האמור מבאר ה"מגלה עמוקות" (בש"לח) מה שכתוב (בראשית מג, טו): "וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכין כי אתי יאכלו האנשים בצהרים."

ודרשו חז"ל במדרש (ב"ר צב"ד): ואין הכן' אלא שבת... (כמו שכתוב, שמות טז, ה) 'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום'. (מכאן), ששמר יוסף את השבת קודם שלא תינתן."

לפי האמור יש לומר, שהיות ושמירת השבת היא כפירה על מכירת יוסף, לכן הכין יוסף לאחיו סעודת שבת מבעוד יום, כדי להמשיך להם כפירה על-ידי שמירת השבת.

ב"חנופת התורה" (ליקוטים, אות קעח), מובא על-כך חידוש גדול בשם הגה"ק רבי העשיל מקראקא זצ"ל: "ויש לומר, שזה הטעם (לכך) שבשבת צריכים לבצוע על שתי כפרות לחם משנה, כי שתי פעמים לחם בגמטריה יוסף. לזכור שעל-ידי השבת התכפר עון מכירת יוסף."

וכן כתב ה"תפארת שלמה" (ויצא): "כבר בארנו בענין הלחם משנה בשבת, רמוז על בחינת יוסף הצדיק, יסוד העולם, ב' פעמים לחם עולה בגמטריה יוסף. כאשר ידוע כי שמירת שבת היא תיקון על מכירת יוסף, כמו שנאמר במשנה תורה (ספר דברים): 'וזכרת כי עבד היית במצרים...'" - זה יוסף."

וזהו שכתוב: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום". שכן, היות והלחם משנה הוא תיקון למכירת יוסף, שהרי פעמים לחם הם גמטריה יוסף. על-כן אפו את הלחם משנה ביום הששי, שהוא כנגד המידה הששית יסוד, שהיא מידת יוסף הצדיק.

וראו להוסיף שמצינו שהשבטים הקדושים התודו על מכירת יוסף, כאשר אמרו (בראשית מב, כא): "ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו (יוסף), אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת". וכתב על-כך השל"ה הקדוש (מקץ, "תוכחת מוסר"), שהשבטים הזכירו בפסוק זה שש פעמים את האות א, זה אחר זה: "איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו" - כדי לרמוז שיצר הרע שולט בנו ששת אלפים שנה, כמנין השנים שהעולם הזה קיים.

וכפי לשונו הקדושה של השל"ה הקדוש: "איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו...". (השבטים) התודו על עונם, ופרטו את עונם, כי צריך (האדם) לפרט החטא. ואף למאן דאמר דסבירא ליה (=ואפילו למי שסובר ש) אין צריך לפרט, מפל מקום יותר מן המובחר הוא לפרט על החטא. ופרטו (השבטים) בדבריהם 'אשר ראינו צרת נפשו' (של

אחינו יוסף), ונוסף על זה **הטא**, כי התחנן (יוסף) לפנינו ולא שמענו וכו'. וכך ינהוג האדם לפרט **הטאיו** תמיד בפני קונו, ויבכה ויתחנן ויתאבל. וזהו לשון **אבל** אשמים אנחנו: **אבל**, לשון **אבילות**, כי על דא (=זה) בכינו ומתאבלין אנחנו. ודע, כי הקליפה, שהוא **הצר הרע** בכלל, הוא כמה פרטים, ומתפשט בכל צד ופינה בכל אשר ימצא, על-כן צריך לפרט **החטא** ולהתחרט כדי לבטל פרטיו. ודבר זה הוא כל זמן עמידת העולם, ושש אלפים הוה עלמא (=קיום העולם), וכבר בעונותינו הרבים התפשט גם באלף הששי והממשלה בידו (של יצר הרע), עד שיבוא משיח צדקנו, ותשועת ה' כהרף עין. ועל זה נרמזו כאן ששה **אלפין** (=שש אותיות א'): **איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו**".

והנה, בענין זה של מכירת יוסף כותב האריז"ל ב"לקוטי תורה" ("וישב"), שעל-ידי מכירת יוסף, הם פגמו במידת ה**יסוד**. וכפי דבריו הקדושים: "אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה. והנה השבטים פגמו ב**יסוד** העליון, לגנוב את יוסף למוכרו... וראשי תיבות 'יוסף בן שבע' הוא **יב"ש** – פי עתה (ה**יסוד**) יבש ויחרב, וגרמו לבש גדול עד מאד ב**יסוד** על-ידי מכירתו (של יוסף). והנה, ה**יסוד** נקרא **טוב**", וזהו 'שבע עשרה שנה', כמניין (=גמטריה) **טוב**, בסוד (ישעיה ג, י): 'אמרו צדיק כי טוב'".

כלומר, אומר האריז"ל, כאשר מוכרו השבטים את יוסף, שהוא מידת ה**יסוד**, נפגמה ו"התיבשה" מידת ה**יסוד**. לפי המבואר, הדבר מתקשר למה שבארנו, שעל-ידי מכירת יוסף פגמו השבטים במידת ה**יסוד**, הפוללת שש פעמים שם הוי"ה. ועל-כן אמרו השבטים ברמז "איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו" – לכן, ביום הששי מכינים לחם משנה, כדי לתקן את פגם מכירת יוסף, על-ידי ב' פעמים לחם – גמטריה שש פעמים שם הוי"ה. ו"אנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה" (י כו)

סודה של עניית אמן יתגלה בעולם העליון

מצות עניית אמן נראית לפשוטי עם כמצוה קלה ופחותה, אך לעתיד לבא יכירו הכל במעלתה ובחשיבותה, וכפי שהבטיחו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיט ב) שהעונה אמן בכל כחו יזכה ויפתחו בפניו שערי גן עדן. רמז לדברים נוכל למצא בפסוק שלפנינו "ואנחנו" פשוטי העם לא נדע מה נעבד את ה'" איננו מבינים בעולם הזה את עמק משמעותה של מצות "אמן" ראשי תיבות "מה נעבד את" עד באנו שמה" לעולם העליון, כאשר יפתחו שערי גן עדן בפנינו ונזכה לראות את גדל שוכרה. (ע"פ "וכל המאמינים")

"וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם"

בכתוב זה שנאמר על שעת יציאת מצרים, עת זכו ישראל לגלויי "אמונה" שאין דומה להם, נרמזו שלושה יסודות חשובים שיש בהם כדי להמשיך אמונה זו לכל ארך הדורות:

1. "מתניכם חגרים" רמז לחזוק האמונה שצריך ללוות את האדם בכל רגע ורגע, ככתוב: "והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו" (ישעיהו יא ה)
  2. "נעליכם ברגליכם". "נעל" ראשי תיבות: "עשה נפלאות לבדו". ו"רגל" מלשון "הרגל" כדי לזכות באמונה עלינו לראות בכל פרט ופרט במהלך החיים הטבעי את כחו של עושה נפלאות לבדו, ולא לתלות זאת בעבדה ש"הרגל נעשה טבע".
  3. "ומקלכם בידכם" "מקל" ראשי תיבות: "מעולם קיינו לד", אחר כל ההשתדליות, צריך לדעת מפתח ההצלחה תלוי במטה התפלה. עלינו לאחזו במק"ל זה בכל כחנו ולא להרפות את ידינו ממנו. "ומתוק האור" (ע"פ "וכל המאמינים")
- תדרים של קדושה ("והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך)

מעשה בגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שראה אדם מצמיד לאינו טרנוזיסטור, שהיה המצאה חדשה באותה תקופה. הסבירו לרב שיש בו סוללות זעירות, ומכשור עדין לקליטת תדרים והשמעתם. וכן הסבירו, שאם יתרופף מגע או יחסר בורג – ישבות המכשיר.

"כך!" התפעל רבי אליהו לופיאן: "ומדוע ישנם אנשים שאינם מבינים, שגם התפילין הן מכשיר עדין ומורכב, הקולט תדרים של קדושה ושפע ממרום, באמצעות הפרשיות הכתובות בהן. ואם יחסר אף קוצו של יו"ד – ישבתו חלילה מפעולתם, ותיפסק ההשפעה הרוחנית הכפירה!..."

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב ישראל אבוחצירא (ה"בפא סאלי") זיע"א

16:30 כניסת השבת

beni-zion.com

פרשת השבוע: בא

17:41 יציאת השבת: 18:03

©

ערב שבת כט' טבת תשע"ח (16.1.18)

הפטרה: "הדבר אשר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בְּנֵי צִיּוֹן

"דָּרָךְ רְשָׁעִים כְּאַפְלָה לֹא יָדְעוּ בְּמָה יִכְשְׁלוּ" (משלי ד', יט')

בספר "יד מצרים" (פירושו הגדה של פסח) מבואר, שבהקרבת קרבן הפסח יצאו ישראל מאפילה גדולה לאור גדול, כפי שכתוב: "בהקרבת הקרבן פסח, אז הוציאנו מאפילה לאור גדול", שתחילה היינו הולכים חשכה בכל גילולי מצרים, (וישראל) לא ידעו דרך ה', כמו שכתוב: "דָּרָךְ רְשָׁעִים כְּאַפְלָה". ועל-ידי הקרבת הפסח שמשכו מעבודת פוכבים ומזלות שבידם, וראו השכינה עין בעין, ונגלה עליהם אור התורה והמצוות.

והנה, בכתוב: "דָּרָךְ רְשָׁעִים כְּאַפְלָה" לא ידעו במה יכשלו, בני לדברי הקשיבה, רמוז "הבור" (בדילוג 7 אותיות), הוא "הבור" (=מצרים), שהיתה מלאה "נחשים ועקרבים" (=כוחות הטומאה).

וכפי שמובא גם בזהר (זהר חדש, יתרו) שהערב רב שהיו במצרים הם כוחות הטומאה: "כי לילי"ת (=בת זוגו של יצר הרע) מרה שחורה, צמאון שאין בו מים, שהוא בור ריק אין בו מים, אבל נחשים ועקרבים יש בו... הם הערב רב. יוסף שהוא בבור, הוא (רמוז על) ישראל שהם בגלות... באותו הבור... ויוסף, משום ששמר על הברית, נצל מן הבור ומן הנחשים והעקרבים... ולא עוד, (אלא) שזכה למלכות".

והנה, מבואר במדרש (ויקרא רבה לב, ה'): "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערובה (=זנות, זימה). (ולא רק בנסיון של אשת פוטיפר). ונגדרו ישראל בזכותו. אמר ר' תני בר אבא: כדאי (=טוב) היה גדור ערובה עצמו, שנגאלו ישראל על-ידו" (=בזכות יוסף נגאלו ישראל).

הרי מבואר, שבזכות שמירת הברית של יוסף הצדיק, הוא זכה להינצל מהנחשים ומהעקרבים שהיו בבור, שאילו זרקו אותו אחיו. ובזכות זה זכו הוא וישראל להינצל "מהנחשים ומהעקרבים" – הם כוחות הטומאה של הערב רב שהיו במצרים.

ויש לומר לפי זה, שמה שהושלף יוסף לבור שיש בו נחשים ועקרבים, ונצל מהם, היה בבחינת פועל דמיוני כדי להינצל הוא וישראל "מהנחשים ומהעקרבים" במצרים, בזכות שמירת הברית.

בענין זה ראוי להביא מה שמצינו בתקוני הזהר (תיקון ד', יח), שכל מי שאינו זהיר בשמירת עיניו, שולט בו הנחש הקדמוני. וכפי שכתוב שם (מתורגם): "פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה' (תהלים קיח, ט) – אלו שתי העינים. בזמן שהן מסתכלות בדרך ישרה, נאמר בהן ופניהם איש אל אחיו. ובזמן שאין הן מסתכלות בדרך ישרה, הרי נחש עקלתון...".

ומדוע מי שאינו שומר על עיניו שולט בו הנחש הקדמוני, הוא יצר הרע?

אלא, ידוע שהנחש החטיא את אדם וחוה, על-ידי שפתה אותם לאכול מעץ הדעת טוב ורע. ומבואר בגמרא (סוטה ח'), שאין יצר הרע שולט, אלא במה שעניו (של האדם) רואות.

ואכן, כאשר נתבונן, נראה שהנחש הקדמוני הצליח לשלוט על חוה, על-ידי שגרם לה להסתכל בעיניה על פרי עץ הדעת, כמו שכתוב: "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשפיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם". הנה כי כן, מי שאינו שומר על עיניו – שולט בו הנחש הקדמוני, הוא יצר הרע, שכבר החטיא את האדם על-ידי העינים.

והנה, שנינו בגמרא (ב"ב טו'): "אמר ריש לקיש: הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות". ומוסיפה הגמרא (שם): "(הוא היצר) יורד ומתעה, עולה ומרגיז, נוטל רשות ונוטל נשמה". ופרש רש"י, שמתחילה הוא (=שרו של עשו) יורד למטה כדי להטעות את הבריות, כדי שיבואו לחטא, ואז הוא נקרא "יצר הרע". אחר-כך הוא עולה ומרגיז את המלך העליון (=הקב"ה) בקטרוגו, ואז הוא נקרא "שטן", על שם שהוא משטין ומקטרג. לאחר שהוא מקבל רשות מהשמים להעניש ולהרוג את החוטא, הנה, אז הוא יורד ונוטל את הנשמה, ואז הוא נקרא "מלאך המות".

וְעַל הַיֵּצֵר הָרָע כְּתוּב בַּגְּמָרָא (ע"ז כ'): "אֲמָרוּ עָלָיו, עַל מְלֶאךָד הַמּוֹת, שְׂכָלוּ מְלֵא עֵינָיִם, (ו) בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל חוֹלֵה, עוֹמֵד (מְלֶאךָד הַמּוֹת) מֵעַל מְרֵאשׁוֹתָיו (שֶׁל הַחוֹלֵה), וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, וְטִיפָה שֶׁל מְרָה תְלוּיָה בּוֹ (=עַל הַחֶרֶב). כִּיּוֹן שֶׁ(ה) חוֹלֵה רֹאֶה אוֹתוֹ (=אֶת מְלֶאךָד הַמּוֹת שֶׁהוּא מְלֵא עֵינָיִם), מְזַדְעָזַע וּפּוֹתַח אֶת פִּיו, וְזוֹרְקָה (=זוֹרֵק מְלֶאךָד הַמּוֹת אֶת הַטִּיפָה הַמְרָה) לְתוֹךְ פִּיו (שֶׁל הַחוֹלֵה). מְמַנָּה מֵת (הַחוֹלֵה), מְמַנָּה מִסְרִיחַ, (ו) מְמַנָּה פְּנֵי מוֹרִיקוֹת". בַּסֵּפֶר "יִלְקוּט דָּוִד" מוּבָא בְּשֵׁם הַזֹּהַר הַקְדוּשׁ, שֶׁ"וְלֹא תַעֲוִנוּ" פִּירוּשׁוֹ – לֹא תַעֲשׂוּ וְתִרְבּוּ עֵינָיִם לְמְלֶאךָד הַמּוֹת. הֲאֵי כִי צֵד?

וּמְפָרֵשׁ "יַעֲרוֹת הַדְּבִשׁ" (ח"ב, דְרוֹשׁ ט'), שֶׁמְלֶאךָד הַמּוֹת מְלֵא עֵינָיִם. שְׁפָן, מִכָּל רֵאִיָּה אֲסוּרָה שֶׁהָאָדָם מְסַתְּכָל, נוֹסֶפֶת עֵין לְמְלֶאךָד הַמּוֹת, וּבְשַׁעַת מִיתַת הָאָדָם, הוּא רֹאֶה אֶת מְלֶאךָד הַמּוֹת מְלֵא עֵינָיִם – אוֹתָן עֵינָיִם שְׁנוּצָרוּ מִכָּל הַסְתַּכְלוֹת שָׁלוֹ עַל הָעֲרִירוֹת – וּמִפְחָד הַמְרָאָה הַנּוֹרָא הַזֶּה מְזַדְעָזַע הָאָדָם וּפּוֹתַח אֶת פִּיו, וּמְלֶאךָד הַמּוֹת זוֹרֵק לְפִיו אֶת הַטִּיפָה הַמְרָה, לֹא עֲלִינוּ.

לְכֵן, כְּמָה חָשׁוּב לָנוּ לְשִׁמּוֹר עַל שְׁמִירַת הָעֵינָיִם בְּכָל מְצַב, שֶׁהָרִי מִכָּל רֵאִיָּה אָנוּ נוֹתְנִים כַּח לֵיֵצֵר הָרָע שֶׁמְחַכֶּה לָנוּ בְּיוֹם הַפְּקוּדָה, כְּדֵי לְהִזְיֵק לָנוּ. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַר"ק פִּינְחָס פְּרִיִּדְמָן)

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ"

פְּסוּק זֶה, "וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ", שֶׁבְּסוֹף פְּרָשְׁתָנוּ, מְשַׁמֵּשׁ מְקוֹר לְמַצּוֹת הַתְּפִילִין – שֶׁל יָד וְשֶׁל רֵאשׁ. כְּמוֹ כֵן, מִפְּסוּק זֶה לְמַדּוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל, שֶׁאֵין מְנִיחִים תְּפִילִין בְּשַׁבְּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים. וְזֹאת, כְּפִי שְׁכַתוּב בַּגְּמָרָא (עֲרוּבִין צו'): רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יְכוּל (=הֵייתִי חוֹשֵׁב) יָנִיחַ אָדָם תְּפִילִין בְּשַׁבְּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים? תְּלַמּוּד לוֹמֵר: "וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ" – מִי שֶׁצְּרִיכִים "אוֹת" יָנִיחוּ תְּפִילִין בְּיָמִים שְׁבָהֵם דְרוֹשָׁה הַצָּגַת "אוֹת".

"אוֹת" הוּא עַד הַמְצִינָן אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל. וּמֵאַחַר וְכַתּוּב (דְּבָרִים יט', טו'): "עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים... יִקוּם דְּבָר", צְרִיכִים אָנוּ תְּמִיד לְשִׁנֵּי אוֹתוֹת/עֲדִים שְׁיַעֲיִדּוּ שְׁאָנוּ בְּקֶשֶׁר תְּמִידִי עִם הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. אִם כֵּן, יֵצְאוּ שַׁבְּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁהֵם נְחֻשְׁבִים "אוֹת" כְּכַתּוּב עַל הַשַּׁבָּת (שְׁמוֹת לא יז'): "בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעַלְמִים". וְאַף יָמִים טוֹבִים קְרוּיִים "שַׁבָּת".

וְהֵנָּה, בְּכָל אֶחָד מֵימֵי הַשָּׁנָה, דְרוֹשִׁים לְכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְשִׁנֵּי אוֹתוֹת, שְׁיַעֲיִדּוּ עַל הַקֶּשֶׁר הָאֲמִיץ שֶׁבֵּין ה' לְבֵין יִשְׂרָאֵל. לְכֵן אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין בְּיָמֵי הַחוּל – כְּדֵי שֶׁיְהִיּוּ בְּיַדֵּנוּ שְׁתֵּי אוֹתוֹת (=תְּפִילִין וּמִילָה), כְּנִדְרָשׁ. וּבְיָמֵי שַׁבָּת וְחַג, שֶׁכְּאֲמוֹר הֵם עֲצָמָם נְחֻשְׁבִים "אוֹת", מַעֲיִדִים הַמִּילָה וְהַיָּמִים הַמְּקוּדָשִׁים הַלְלוּ עַל הַקֶּשֶׁר שֶׁבֵּין הַבוֹרָא לְעַמּוֹ, וְלְכֵן לֹא דְרוֹשָׁה אַז הַנְּחַת תְּפִילִין.

כּוֹחַה שֶׁל מְחִילָה

לְהֵלֵן סִיפּוֹר מוּפְלָא, שִׁישׁ בּוֹ כְּדֵי לְלַמְדָנוּ, עַד כְּמָה עֲצוּמָה כּוֹחַה שֶׁל מְחִילָה, וּמָהוּ הַשְּׂכָר הַעֲצוּם אוֹתוֹ הַבוֹרָא מְשַׁלֵּם. מְסוּפָר עַל אִמּוֹ שֶׁל הַר"ק רַבִּי יְהוּדָה פְּתִיָּה, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, מְרַת חֲנָה, שֶׁהֵייתָה אִשְׁתׁ חֵיל, וּמְסַרְחָה אֶת נַפְשָׁהּ לְגַדֵּל אֶת בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ עַל אֲדָנֵי הַתּוֹרָה וְהִירָאָה.

אַחַת מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ שֶׁל הַרְבֵּנִית הֵייתָה אִשָּׁה מְרַשַׁעַת ל"ע, אֲשֶׁר הִרְבֵּתָה מִיָּדִי יוֹם בְּיוֹמוֹ לְהַצִּיק לְרַבְּנֵית. מַעֲשִׂיהָ שֶׁל אוֹתָהּ אַחַת הָיוּ נוֹרָאִים – הִיא הֵייתָה מְקַלְלַת אֶת יְלָדֶיהָ שֶׁל הַרְבֵּנִית, מְבַזָּה אוֹתָהּ בְּרַבִּים, ה' יְרַחֵם. הַרְבֵּנִית, עַל אֶף שֶׁשְׁמַעָה אֶת הַדְּבָרִים, הֵייתָה שׁוֹתֶקֶת, וּמְקַיֶּמֶת בְּעֲצָמָה "מִהַנְּעֻלְבִים וְאֵינָן עוֹלְבִים". עַד שֶׁהִגִּיעַ יוֹמָה שֶׁל אוֹתָהּ מְרַשַׁעַת, וְהִיא נִפְטָרָה לְבֵית עוֹלָמָה.

בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹן מִיָּד לְאַחַר הַקְּבוּרָה, הִגִּיעָה הַשְּׂכָנָה בַּחֲלוּם לְרַבְּנִית, וּבְקֶשֶׁה מְמַנָּה שְׁתַּמְחַל לָהּ עַל כָּל הָעוֹל שֶׁעָשְׂתָה לָהּ בְּמִשָּׁךְ כָּל הַשָּׁנִים... הַרְבֵּנִית חֲנָה הִתְעוֹרְרָה בְּבִקּוֹר, זָכְרָה אֶת הַחֲלוּם, נִתְּנָה צְדָקָה לְעִילוּי נִשְׁמַתָּהּ, הַדְּלִיקָה גְרוֹת, וְאָמְרָה: "מַחוּל לָךְ, מַחוּל לָךְ, מַחוּל לָךְ".

אַבְל, בְּלִילָה הַשְּׁנִי שׁוּב הִגִּיעָה הַשְּׂכָנָה בַּחֲלוּם, כְּשֶׁהִיא בּוֹכָה וּמִתְחַנְּנֶת, שְׁתַּמְחַל לָהּ עַל כָּל מָה שֶׁצְּעָרָה אוֹתָהּ בְּחַיָּיהָ. הַרְבֵּנִית הִתְעוֹרְרָה בְּבִקּוֹר, וְשׁוּב הַדְּלִיקָה גְר לְעִילוּי נִשְׁמַתָּהּ, נִתְּנָה צְדָקָה, וְאָמְרָה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים "מַחוּל לָךְ". בְּלִילָה הַשְּׁלִישִׁי שׁוּב הִגִּיעָה הַשְּׂכָנָה בּוֹכָה בַּחֲלוּם. הַרְבֵּנִית חֲנָה לֹא יָדְעָה מָה לַעֲשׂוֹת, הָרִי הִיא מְחַלָּה לָהּ מְחִילָה שְׁלָמָה.

בְּצֵר לָהּ הִלְכָה אֶל רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים זצ"ל, אָבִיו שֶׁל רַבֵּנוּ הַגָּאוֹן יוֹסֵף חַיִּים (הַבֵּן אִישׁ חֵי), וְסִפְּרָה לוֹ עַל הַחֲלוּמוֹת. הִלָּה הוֹרָה לָהּ לְקַחַת מַגֵּן אֲנָשִׁים, לְעַלּוֹת לְקַבְּרָה שֶׁל אוֹתָהּ שְׂכָנָה, וְשֵׁם לְעֵינֵי הָעֲשָׂרָה לוֹמֵר, שֶׁהִיא מוּחַלְלַת לָהּ בְּלֵב שְׁלֹם. וְכֵן עָשְׂתָה.. לְמַרְבָּה הַפְּלֵא, בְּלִילָה הִיא רֹאֶה אֶת הַשְּׂכָנָה שְׁלָה בַּחֲלוּם, אוֹלָם הַפְּעַם הִיא מְחִזְיקָה בְּיָדָה קַעֲרָה מְזַכּוּכִית, מְלֵאָה בְּגַבְעוּלֵי לוּבָיָה יְרוּקָה וְטָרִיָּה. בְּיָדָה הַשְּׂנֵיהָ הַחִזְיקָה בְּכַד זְכוּכִית מְלֵא בְּמִים חַיִּים, וְאָמְרָה לְרַבְּנִית: "יִבְרַךְ אוֹתְךָ ה'! כְּשֵׁם שֶׁחַיִּיתָ אֶת נַפְשִׁי, כֵּן יַחֲיֵה אוֹתְךָ ה' מִן הַשָּׁמַיִם".

בְּבִקּוֹר קָמָה הַרְבֵּנִית חֲנָה, זָכְרָה אֶת הַחֲלוּם, וְהִלְכָה לְחַכֵּם אֱלִיהוּ חַיִּים, וְסִפְּרָה לוֹ. אָמַר לָהּ הַרְבֵּ: "דַּעֲי לָךְ, שֶׁהַחֲלוּם אוֹמֵר, שֶׁבְּזָכוֹת זֶה שְׁמַחֲלַת לְאוֹתָהּ אִשָּׁה, תִּזְכִּי לָבוֹן, שִׁיאִיר אֶת הָעוֹלָם בְּתוֹרַת הַסּוּד! וְאָכֵן, כְּעַבּוֹר שָׁנָה נוֹלַד בְּנָה הַמְּקוּבֵל, רַבִּי יְהוּדָה פְּתִיָּה זצ"ל. שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֵאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח" (יב' כא')

על הפתוב, "וּזְכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם... על כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת", שואלים המפרשים, מה ענין שבת ליציאת מצרים? וכי איפה מצינו בכל התורה כלה, שיש קשר כלשהו בין יציאת מצרים לבין שמירת השבת?

כדי לבאר ענין זה, הבה נתבונן, מדוע צוה הקב"ה את ישראל לעשות את קרבן הפסח דוקא בעשור לחדש ניסן? וזאת, כפי שכתוב: "דַּבְּרוּ אֶל כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבִתּוֹ שֶׂה לְבֵית... וּשְׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל עַדַת יִשְׂרָאֵל".

נקדים תחילה לבאר מה שתמהו חז"ל על הפתוב ביציאת מצרים (שמות יב, לט): "...כִּי גִרְשׁוּ (בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) מִמִּצְרַיִם, וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה...". וכי מדוע לא יכלו בני ישראל להתמהמה במצרים? מי האיץ בעדם לצאת בחיפזון? ובאר חז"ל ענין זה (על-פי דברי האריז"ל), שבגלות מצרים שקעו ישראל ב-**מט' שערי טומאה**, ועבדו **עבודה זרה**. וכמו שמובא במדרש, שבעת קריעת ים סוף, טען שרו של הים (=המלאך הממונה): "מה נשתנו בני ישראל מהמצרים? הרי הללו (=מצרים) עובדי **עבודה זרה**, והללו (=ישראל) עובדי **עבודה זרה**". ולכן אמרו חז"ל, שאם היו ישראל מתמהמהים ונשארים במצרים עוד רגע אחד, היו שוקעים גם בשער **החמישים** של הטומאה, שאז לא היו יכולים לצאת משם לעולם. שכן, אין אפשרות לצאת משער **החמישים** של הטומאה, ולכן לא יכלו ישראל להתמהמה.

ועוד אמרו חז"ל: פיון ששקעו ישראל בטומאת מצרים, לא היתה בידם שום **זכות**, כדי לצאת משם, כפי שאומר הנביא יחזקאל (טו, ז): "וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת **בְּדַמְיֶךָ** וְאֶמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי, וּמֵבִיא רִשׁוֹ בְּשֵׁם הַמְּכִילְתָּא: "הֲיִה רַבִּי מֵתִיא בֵּן חֲרָשׁ אֹמֵר: הֲרִי הוּא (=הקב"ה) אֹמֵר: 'וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ, וְהִנֵּה עֲתִידָה עַת דָּדִים' (יחזקאל ט, ז). הגיע (זמן ה)שבועה שנשבעת לאברהם, שאגאל את בניו. (ומאחר) ולא היו בידם (של ישראל) **מצות** להתעסק בהם, כדי שיגאלו, שנאמר (שם): 'וְאֵת עַרְם וְעַרְיָה (=ערומים ללא **מצות**). (על-כן)... נתן להם (הקב"ה) שתי **מצות דם**: (קרבן) **פסח**, ו**דם** מילה, שמלו (ישראל) באותו הלילה. שנאמר: 'וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת **בְּדַמְיֶךָ** - בְּשֵׁנֵי דָמִים. (ועל-ידי **זכות** שתי **מצות** אלו, נגאלו ממצרים)".

והנה, ידוע שהסיבה לכך שבני ישראל שקעו במצרים ב-**מט' שערי טומאה**, היא בעיקר מחמת שהיו עובדי **עבודה זרה**. והיות ועיקר העבודה הזרה של מצרים היתה **הטלה**, לכן צוה הקב"ה על ישראל לקחת את **הטלה** לקרבן פסח, לשחוט אותו לה', כדי שיבטלו ישראל במו ידיהם את **העבודה הזרה של הטלה**.

על-כן מצוה משה את ישראל (שמות יב, כא): "מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֵאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח". ודרשו חז"ל במדרש: "מִשְׁכּוֹ יְדֵיכֶם מֵעֲבֹדָה זָרָה, וּקְחוּ לָכֶם צֵאן לְמִצְוָה". שכן, באמת שני הדברים קשורים ביחד, שהרי כדי לקחת צאן/טלה למצות קרבן פסח, היו בהכרח חייבים למשוך ידם מ**עבודה זרה של הטלה**.

אולם, נשאלת כאן השאלה: הרי כלל ישראל היו כאמור שקועים ב-**מט' שערי טומאה** בגלל שעבדו **עבודה זרה**. אם כן, מנין שאבו את כח **הקדושה**, כדי לצאת מתוך קליפת **העבודה זרה** ולקחת את הטלה למצות קרבן פסח? והתשובה היא על-ידי **קדושת השבת**. שכן, כאשר נתבונן נראה שהציווי של הקב"ה להקריב את קרבן הפסח דוקא "בעשור לחדש", יוצא בדייק ביום **שבת קודש**. ובכח **קדושת השבת**, היתה לישראל את הכח להתגבר על קליפת הטומאה של **העבודה הזרה**, ולשחוט את **הטלה** למצות קרבן פסח.

ענין זה מבואר בגמרא (שבת קיח): "אמר רבי תיא בר אבא, אמר רבי יוחנן: כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד **עבודה זרה** כ(דור) אנוש, מוחלין לו, שנאמר (ישעיה נב, ב): 'אֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יִחְזֹק בָּהּ, שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ'. אל תקרי 'מחללו', אלא 'מחול לו'". הנה, מבואר מכאן, שמצות **שבת** היא התיקון ו"התרופה"

למי שעובד **עבודת זרה**.

אם כן, צריך להבין ענין זה. שכן, מדוע שמירת **השבת** היא התיקון השלם למי שעובד **עבודת זרה**? הענין הוא, על-פי הידוע ששמירת **שבת** היא שרש האמונה בבורא עולם, שברא את כל היקום, כמו שכתוב (שמות לא, טו): "ושמרו בני ישראל את **השבת** לעשות את **השבת** לזכרתם ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות הוא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ובימים השביעי שבת וינפש". על-כן, השומר **שבת** כהלכתה, שהיא שרש האמונה בבורא יתברך, הנה, על-ידי כן הוא מתקן את חטאו **בעבודת זרה**, שהיא כפירה בבורא עולם, והיפך האמונה בו. ולכן, אפילו עובד **עבודת זרה** כדור אנוש, מוחלין לו.

לפי זה מבואר, שבזכות קדושת **השבת**, המורה על-כך שהקב"ה ברא את העולם, הנה, בכח זה יכלו ישראל להתגבר על כח הטומאה של **העבודה הזרה**, ולקחת את **הטלה** לקרבן פסח.

ויש להוסיף על-כך מה שתמה הט"ז (או"ח, סימן רמב), על הכתוב: "כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כאנוש, מוחלין לו". שכן, צריך להבין ענין, הרי אם אין האדם עושה תשובה, מה מועיל לו שהוא שומר

שבת? ואם האדם עשה תשובה, מדוע יש צורך בשמירת **השבת**, כדי שימחלו על שעבד **עבודה זרה**? ותרץ הט"ז את שאלתו על-פי מה שכתוב בגמרא (יומא פו): "עבר (האדם) על כריתות ומיתות בית דין, ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין(=צריך) ויסורים ממרקין... אבל מי שיש חלול השם בידו - אין כח לא

בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק, אלא כלן תולין(=צריך) את כלם: תשובה, יום הכפורים וגם ייסורים). ומיתה ממרקת(=וגם מיתה), שנאמר (ישעיה כב): 'ונגלה באזני ה' צבאות, אם יכפר העון הזה לכם (של חלול השם) עד תמותון". נמצא, שמי שעובד **עבודה זרה** וחלל שם שמים, אין לו כפרה אפילו בתשובה, אלא רק מיתתו היא כפרתו. ואם כן מה יעשה?

על-כן, מגלים לנו חז"ל: "אמר רבי תיא בר אבא, אמר רבי יוחנן: כל המשמר **שבת** כהלכתו, אפילו עובד **עבודה זרה** (כדור) אנוש, מוחלין לו". דהינו, על-ידי שמירת **השבת** כהלכתה, מוחלין לו, ואין הוא צריך להמתין עד שמיתתו תהיה כפרתו.

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"אל תאכלו מפנינו נא... כי אם עלי אש" (יב', ט') (התפלה צריכה להיות בהתלהבות ובאש קדש) עד שמיתתו תהיה כפרתו.

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

לפי זה יש לומר שהיות וישראל היו שקועים במצרים ב-**מט' שערי טומאה** על שעבדו שם **עבודה זרה**, הנה היה בכך חילול שם שמים גדול, שאין לו כפרה, אלא רק מיתה. על-כן, כדי להציל את ישראל ולגאול אותם ממצרים, צוה הקב"ה עליהם: "בעשר לחדש הזה(=**בשבת**), ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית" - כדי שבזכות שמירת **השבת** כהלכתה, ובצירוף התשובה על **העבודה הזרה** של **הטלה**, הנה תהיה להם כפרה, בלי שיצטרכו למות, ויוכלו לצאת מארץ מצרים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

טעמה של הקבלת פני שכניה... **שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!**

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדִכָּה וּלְטוֹטַפַּת בֵּין עֵינֶיךָ"

על הכתוב בשיר השירים (ג, יא): "צִיאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חַתְּנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ" – דורש הזהר החדש (בראשית כ), "בְּיוֹם חַתְּנָתוֹ", זהו יום "בְּרַם הַמִּצְוָה".
 אם כן, צריכים אנו להבין ענין זה: מדוע יום ה"בְּרַם הַמִּצְוָה" של איש ישראל הוא "יום חַתְּנָתוֹ"?
 נקדים להביא מה שבאר האריז"ל, ב"ליקוטי תורה" (ריש פרשת שמות), שמפרש את רמז המשנה (פסחים א', א'): "אֹר לְאַרְבַּעַ עֶשֶׂר בּוֹדֵקִין אֶת הַחֲמִץ לְאוֹר הַנֵּר". ומבאר שם, ש"אֹר לְאַרְבַּעַ עֶשֶׂר" רומז על בְּרַם הַמִּצְוָה, שאז הוא נמצא בתחילת שנת הארבע עשרה לחייו, ואז "בוֹדֵקִין אֶת הַחֲמִץ", הוא הַיֵּצֵר הָרַע, "לְאוֹר הַנֵּר" – בזכות התורה והמצוות, שהן "אֹר הַנֵּר", כמו שכתוב (משלי ו', כג): "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר".
 וכלשונו הקדושה של האריז"ל (ליקוטי תורה, שמות): "בְּיוֹם רֵאשׁוֹן (שֶׁל גִּיל שֶׁלש עֶשְׂרֵה)... נִכְנָס הַיֵּצֵר הַטוֹב בְּגוֹפוֹ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁהוּא בֶן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד... וַיֵּצֵר הָרַע נִכְנָע מִפְּנֵיו. וְלִכְן, אֹר לְ–י"ד (=14) בּוֹדֵקִין אֶת הַחֲמִץ לְאוֹר הַנֵּר – כִּי בְּיוֹם א' שֶׁל שָׁנָה י"ד (=14) הוּא (=הַיֵּצֵר הַטוֹב) נִכְנָס (בְּאָדָם), בְּזִכּוֹת הַתוֹרָה שֶׁלֵּמַד בְּקִטְנוּתוֹ (ו'), הַנִּקְרָא (ת) 'אֹר', כְּעֵנֶן 'וְתוֹרָה אֹר'. וּבְזִכּוֹת הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְחַנַּף בְּהֵן (הָאָדָם) דְּרַךְ חֲנִינָה, שֶׁנִּקְרָא (ת) 'נֵר', כְּעֵנֶן 'נֵר מִצְוָה' – (הנה), בְּזִכּוֹת שְׁנֵיהֶם בּוֹדֵקִין אֶת הַחֲמִץ, שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע, וְדוֹחִין אוֹתוֹ וּמְכַנְיְעִין אוֹתוֹ, וְנִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָה וַיֵּצֵר טוֹב".

וראי להוסיף תבלין לכך, על-פי מה ששנינו בגמרא, שהעובר לומד במעי אמו את כל התורה כלה, וכאשר הוא יוצא לאויר העולם, משפּיחים אותה ממנו. כפי שכתוב בגמרא (נידה ל'): "דְּרַשׁ רַבִּי שְׁמַלְאִי, לְמָה הוּלָד דּוֹמָה בְּמַעֵי אִמּוֹ? לְפַנְקָס שְׁמֻקּוֹפֵל... וְאוֹכֵל מִמָּה שְׁאִמּוֹ אוֹכֵלָת, וְשׁוֹתָה מִמָּה שְׁאִמּוֹ שׁוֹתָה, וְאִינוֹ מוֹצִיא רַעִי, שְׁמָא יִהְרֹג אֶת אִמּוֹ. וְכִיּוֹן שֵׁיִצָּא לְאוֹרֵי הָעוֹלָם – נִפְתַּח הַסְּתוּם, וְנִסְתַּם הַפְּתוּחַ. שְׁאֵלְמָלָא כֵּן, אִינוֹ יִכּוֹל לְהַחִיּוֹת אֶפְלוֹ שְׁעָה אַחַת. וְנֵר דְּלוֹק לֹא עַל רֵאשׁוֹ, וְצוּפָה וּמִבֵּיט מִסּוּף הָעוֹלָם עַד סוּפוֹ, שְׁנִנְאָמַר (אִיּוֹב כט'): 'בְּהִלּוֹ גֵּרוֹ עָלַי רֵאשִׁי, לְאוֹרוֹ אֶלְךָ חֲשֵׁךְ'... וּמִלְמָדִים אוֹתוֹ (=אֶת הָעוֹבֵר) כֹּל הַתוֹרָה כְּלָה... וְכִיּוֹן שְׁבָא (הָעוֹבֵר) לְאוֹרֵי הָעוֹלָם, בָּא מִלְּאָךְ וְסוּטְרוֹ עַל פִּיו, וּמִשְׁכַּחוּ כֹּל הַתוֹרָה כְּלָה".

והקשה ה"נעם אלימלך" על-כך, ושאל (ניקרא, ד"ה "ונפש כי תחטא"): איזו תועלת יש בכך שמלמדין את התינוק תחילה את כל התורה כלה, ואחר-כך כשנולד, משפּיחים אותו את כל מה שלמד?

ויבאר ה"נעם אלימלך" בדברי קודשו, ואמר, שאם לא היו מלמדין את התינוק במעי אמו את כל התורה, לא היה מסוגל בימי חייו לזכות בהשגות התורה, שהיא חוכמתו של מלך מלכי המלכים, הקב"ה. אבל, על-ידי שמלמדים אותו בתחילה את כל התורה, הנה, למרות שמשפּיחים אותו ממנו, מכל מקום נשאר בו הרושם של התורה שלמד, ועל-ידי יגיעת התורה, יוכל להיזכר בכל מה שלמד.

ומוסיף עוד ה"נעם אלימלך", ואומר, שכאשר יורדת ונכנסת הנשמה לתוך הגוף, יש בכוחה/בכח התורה שלמדה במעי האם, לשבר את תאוות הגוף הגשמיות.

ועתה, בא וראה, שלפי דבריו הקדושים של ה"נעם אלימלך", יאיר לנו להבין מדוע רק מיום בְּרַם הַמִּצְוָה יש ליהודי את הכח להילחם כנגד הַיֵּצֵר הָרַע. והענין הוא על-פי מה שכבר בארנו בשם הזהר הקדוש, שביום בְּרַם הַמִּצְוָה מקבל האדם את הַנְּשֻׁמָה מִלְמַעְלָה, כפי שמובא בזהר (משפּטים דף צח, מתורגם ללשון הקדש): "כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּוָד הַמֶּלֶךְ לְגִיל שֶׁלש עֶשְׂרֵה, וּזְכָה בְּיוֹם הַהוּא לְהִיכָּנס לְשָׁנָה הָאַרְבַּע עֶשְׂרֵה, אִזִּי נִכְתַּב עָלָיו הַפְּתוּב בְּתַהֲלִים (ב' ז'): 'ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶּתִיךָ'. וְמָה הַטַּעַם? (שְׁדוּקָא אַז, בְּגִיל שֶׁלש עֶשְׂרֵה אָמַר לֹא ה': 'בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶּתִיךָ'). (אַלָּא, מִתְרַץ הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ), שֶׁלְפָנָי זֶה לֹא הִיְתָה לֹא נִשְׁמָה". וְכֵן מְבוֹאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל (עץ חיים, שער כה, דרוש ח'): "נִשְׁמַת הָאָדָם אֵינָה נִכְנָסַת בּוֹ עַד יג' שָׁנִים".

ומעתה, לפי מה שלמדנו מדברי ה"נעם אלימלך", רק על-ידי הנשמה שלמדה את כל התורה, יש בכח האדם להתגבר על היצר הרע, כלשון קודשו: "וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כלה, כי אילולא זה לא היה אפשרי לנשמה, בבואה אל הגוף החומרי, להתגבר עליו לשבר תאוותו".

והביאור בזה הוא כמו ששינינו בגמרא (קידושין ל', ע"ב): "כך אמר הקב"ה... לישראל: בני, בראתי יצר רע, ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה – אין אתם נמסרים בידו". הנה, מבואר מכאן, שעסק התורה הוא סגולה נפלאה להינצל מן היצר הרע, המבקש להחטיאנו.

על-פני נמצא, שלפני יום "בר המצוה", כאשר עדין לא נכנסה באדם הנשמה שלמדה את כל התורה כלה, אין לו לאדם את הכח מצד עצמו, להילחם כנגד היצר הרע (ולכן מוטלת החובה על האבא, לסייע לבנו להתגבר על יצרו הרע, על-ידי נשמתו שלו). אולם, לאחר "בר המצוה", כאשר מכניס הקב"ה באדם את נשמתו (נשמה שכאמור למדה לפני הלידה את כל התורה כלה), הנה, על-ידי זה יש כבר בכח "בר המצוה" בעצמו להתגבר על יצר הרע שבקרבו, ועל-פני כך רק אז הוא מתחייב בתורה ובמצוות.

וזהו שאומרת המשנה: "אור לארבעה עשר" – ביום "בר המצוה", כשהוא בן יג' שנים ויום אחד, כאשר הניער נכנס לשנה הארבע עשרה, הנה כבר "בודקין את החמץ", הוא היצר הרע, "לאור הנר" – על-ידי הנשמה שמאירה באור התורה שלמדה לפני הלידה.

והנה, ידוע שהתורה היא בת זוגם של ישראל, כמבואר בגמרא (פסחים מט'): "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". אל תקרי 'מורשה', אלא 'מארשה'. דהינו, התורה היא בבחינת אשה המאורסת לאיש ישראל. (מזה למדו חז"ל (סנהדרין נט'), שגוי שעוסק בתורה חייב מיתה. שהרי, הוא בבחינת הבא על הנערה המאורסה). על-פני, כל אחד מישראל יש לו חלק מיוחד רק לו בתורה, שהיא בבחינת ארוסתו, כפי שאנו מתפללים בתפילה: "ותן חלקנו בתורתך". ומעתה יש לומר, כיון שהנשמה שלמדה את כל התורה כלה (לפני הלידה), נכנסת לאדם ביום בר המצוה, נמצא שביום זה (=בר המצוה) זוכה לארוסתו, שהיא חלק התורה שלמדה נשמתו.

על-פי האמור יומתק לנו להבין את דברי הזהר חדש (בראשית כ'), שביום "בר המצוה" צריך לעשות סעודה כיום שנכנס לחופה: "דהווא יומא חובתא על צדיקא למעבד חדותא דלבא כיומא דסליק לחופה" (= "ביום ההוא) = יום בר המצוה) חובה על הצדיקים לעשות שמחת הלב, כיום שנכנס (האדם) לחופה".

ולכן כתב ה"מגן אברהם" (או"ח סימן רכה): "מצוה על האדם לעשות סעודה ביום שנעשה בנו בר מצוה, כיום שנכנס לחופה". שכן, ביום בר המצוה, כאשר מקבל האדם את נשמתו שלמדה את כל התורה, הנה זהו יום חופתו, כי מתחבר הוא עם ארוסתו, שהיא התורה הקדושה, שלמדה נשמתו טרם שנולד. לכן, כמו שביום החופה עושים סעודה כדי להודות לה' יתברך על שמצא את בת זוגו, כך ביום "בר המצוה" צריך להודות לה' על שמצא הוא את בת זוגו, היא התורה הקדושה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

"דבר נא באזני העם" (יא', ב')

אמר הרה"ק רבי משה מקוזניץ זיע"א: הלכה מפורשת היא בשלחן ערוך (או"ח קא', ב'): "לא יתפלל בלבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש". רמז לדבר נוכל ללמד מן הפסוק שלפנינו: "דבר נא" – כאשר אתה מדבר ב"נא" – ואין "נא" אלא תפלה – הקפד לעשות זאת "באזני העם" – באופן שישמעו אזניך את מלות התפלה. ("דעת משה") ("בני אמונים")

"ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה"

בליל חג השבועות התשס"א נפטר בדמי ימיו הרב הגאון ר' משה הורוביץ זצ"ל, אברך מפלג וירא שמים, מחשובי הלומדים בכלל "חזון איש" בבני ברק.

באחד הלילות לאחר פטירתו נגלה רבי משה בחלום לחברותא שעסק עמו יחד בתורה משך שנים ארוכות. שאל אותו החברותא: "האם תוכל לומר לי במה עלינו להתחזק באופן מיוחד?"

השיב לו רבי משה: "להקפיד על עניית אמן!" והטעים ואמר: "בשמים מקפידים עד מאד על אלו המזלזלים בעניית אמן". עשור שנים לאחר מכן, בכנס המנהלות שערך ארגון "בני אמונים", ספרה הרבנית קניבסקי, עליה השלום, את הספור באזני מאות המשתתפות, כשהיא מוסיפה בנימה אישית: "בעקבות ספור זה, התחלנו, בעלי ואני, לומר בכל בקר יחדו את ברכות השחר בחברותא". ("בני אמונים") שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בְּנֵי צִיּוֹן

"ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים"

על הכתוב "ושמרתם את המצות", פֶּרַש רש"י, בְּשֵׁם הַמְכִילְתָּא: "רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא את המצות, אלא את המצות". כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מַחְמִיצִין אֶת הַמְצוֹת – כִּךְ אֵין מַחְמִיצִין אֶת הַמְצוֹת... אִם בָּאָה לְיָדְךָ (מְצוּהָ) – עֲשֵׂה אֹתָהּ מִיָּד."

מְדַבְּרֵי הַמְכִילְתָּא אָנוּ לְמִדִּים, שֶׁהַפְּסוּק "ושמרתם את המצות" מְדַבֵּר עַל-כֵּךְ שֶׁאֲסוּר לָנוּ לְהַחְמִיץ (=לְהַשְׁהוֹת) אֶת הַמְצוֹת, אֲלֵא עָלֵינוּ לְקַיֵּם מִיָּד וּבְזֵרִיזוּת.

וְזֹאת, כִּפִּי שָׁגַם שְׁנֵינוּ בַּגְּמָרָא מֵאַבְרָהָם אֲבִינוּ, שֶׁהִזְדַּרְזוּ לְלַכֵּת לְעִקּוֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, וְהַשְׂכִּים בְּבִקְרָה לְקַיֵּם אֶת רְצוֹן קוֹנוֹ, וְכִפִּי דְבַרֵי הַגְּמָרָא (פְּסָחִים ד'): "זְרִיזִין מְקַדְמִין לְמְצוֹת... דְּכָתִיב (וַיִּקְרָא יב'): 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשֵׂר עֶרְלָתוֹ, וְתִגַּי, כֹּל הַיּוֹם כֹּלֹ כָּשֶׁר לְמִילָה, אֲלֵא שׁוֹרִיזִין מְקַדְמִין לְמְצוֹת, שְׁנֵאֲמַר (בְּרֵאשִׁית כב'): 'וַיִּשְׂכֶם אֲבָרָהָם בְּבִקְרָה'."

וְכָתֵב ה' רֵאשִׁית חֲכָמָה" (פֶּרֶק הַמְצוֹת, שַׁעַר שְׁלִישִׁי): "רְאוּי לְכָל חֶרֶד לְדַבְּרֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לְהַקְדִּים עֲשִׂית הַמְצוּהָ בְּתַחֲלִילַת בּוֹא עֵתָהּ, אַף-עַל-פִּי שִׁיְהִיָּה נִמְשָׁךְ זְמַנָּהּ, וַיֵּשׁ לוֹ שְׁהוּת בַּיּוֹם לְעֲשׂוֹתָהּ, לֹא יִתְעַצֵּל וַיֹּאמֶר 'עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל...'. (שְׁכָן, לְמַדְנֹו) בְּמִכְלִילְתָּא 'ושמרתם את המצות': אֵל תִּקְרֵי ה' מְצוֹת' אֲלֵא ה' מְצוֹת'. כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מַחְמִיצִין אֶת הַמְצוֹת – כִּךְ אֵין מַחְמִיצִין אֶת הַמְצוֹת. אֲלֵא יַעֲשֵׂה אֹתָהּ מִיָּד בְּשַׁעֲהָ שִׁיחֹל זְמַנָּהּ...".

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכָן, מַה רָאָה הַקַּב"ה, נוֹתֵן הַתּוֹרָה, לְלַמְדָנוּ דּוֹקָא כָּאֵן, בְּמְצוֹת 'ושמרתם את המצות', שְׁצָרִיךְ לְקַיֵּם אֶת הַמְצוֹת בְּזֵרִיזוּת?

בְּפִשְׁטוּת יֵשׁ לוֹמֵר, כִּי כִשֵּׁם שְׁצָרִיךְ זְרִיזוּת בְּהַכְנַת הַמְצוֹת וּבְאַפִּיתָן מִיָּד, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְפַּחוּ וַיַּחְמִיצוּ, כִּךְ מֵאוֹתוֹ טַעַם צָרִיךְ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמְצוֹת בְּזֵרִיזוּת וּמִיָּד, כִּינֵן שֶׁאִם יִשְׁהָה אֶת קִיּוֹם הַמְצוּהָ, יַעֲכֹב אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, וְהוּא עֲלוֹל לְהַחְמִיץ (=לְאַבֵּד) אֶת הַמְצוּהָ, וְלֹא לְקַיְמָהּ.

וְרְאוּי לְהוֹסִיף אֶת דְּבַרֵי ה' חֲתָם סוֹפֵר" (בֵּא, "ושמרתם"), שְׁכָאֵן בְּקִשָּׁה הַתּוֹרָה לְלַמְדָנוּ חִידוּשׁ גְּדוֹל: אֲסוּר לְאַדָּם לְהַשְׁהוֹת אֶת הַמְצוּהָ כְּדִי לְקַיְמָהּ מֵאוֹתָר בְּהִידוּר גְּדוֹל יוֹתֵר, אֲלֵא צָרִיךְ הוּא לְקַיְמָהּ בְּזֵרִיזוּת מִיָּד, בְּלִי אוֹתוֹ הַהִידוּר. כֹּל זֹאת, מִחֲשֵׁשׁ שֶׁבְּזִמְנֵן שֶׁהוּא מְשַׁהָה אֶת הַמְצוּהָ, יְבוֹא יֵצֵר הָרַע "וַיַּחְטוּף" אֶת הַמְצוּהָ מִמֶּנּוּ. וְהִנֵּה מְבוֹאָר בְּסִידוּר הָאֲרִיז"ל (סִידוּר הָאֲרִיז"ל, "מְצָה זוֹ שֶׁאֲנוּ אוֹכְלִים") שְׁבִיצִיַּת מְצָרִים: "גִּרְשׁוּ (בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) מִמְצָרִים, וְלֹא יָכֻלוּ לְהַתְמַהֵּמָה...". (שְׁמוֹת יב, לט').

וְתִמְהוּ הַמְפָּרְשִׁים עַל-כֵּךְ: וְכִי מְדוּעַ לֹא יָכֻלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַתְמַהֵּמָה בְּמְצָרִים? וְכִי מִי הָאֵיץ בְּעֵדָם לְצַאת בְּחִיפּוֹזֵן? וּבְאָרוֹ הַמְפָּרְשִׁים, בְּשֵׁם הָאֲרִיז"ל, שְׁבַגְלוֹת מְצָרִים, הַצְּלִיחוּ הַמְצָרִים לְהַשְׁקִיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּ-מ"ט (=49) שְׁעָרֵי טוּמְאָה. וְאָמְרוּ חוֹז"ל, שֶׁאִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְמַהֵּמָה וְנִשְׁאַרִים בְּמְצָרִים עוֹד רִגַע אֶחָד, הָיוּ שׁוֹקְעִים גַּם בְּשַׁעַר הַחֲמִישִׁים שֶׁל הַטוּמְאָה, וְאֵן לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְצַאת מִשָּׁם לְעוֹלָם, וְלָכֵן לֹא יָכֻלוּ לְהַתְמַהֵּמָה.

מִכָּאֵן נִמְצָאנוּ לְמִדִּים, שְׁבִזְכוּת שֶׁהוֹדְרוּ כְּבִיכּוֹל הַקַּב"ה לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, נִצְלוּ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שְׁקָעוּ בְּ-נ' שְׁעָרֵי הַטוּמְאָה.

וּמִזֶּה נִשְׁפִּיל לְהִבִּין, שְׁצָרִיכִים לְהוֹדְרוּ בְּקִיּוֹם הַמְצוֹת, כִּינֵן שֶׁאִם נִדְּחָה, חֲלִילָה, אֶת קִיּוֹם הַמְצוֹת, "יִשְׁקִיעַ" אוֹתָנוּ יֵצֵר הָרַע בְּ"ים" שֶׁל עִיכּוּבִים, כְּדִי שֶׁלֹּא נִקְיֵם כָּלֵל.

וְזֹאת, כִּפִּי שְׁמוּבָא בְּסִידוּר הָאֲרִיז"ל (הַגְּדָה שֶׁל פְּסָח): "ושמרתם את המצות", פֶּרַש רש"י: 'אל תקרא מצות, אלא המצות, שלא יחמיצנה...'. (ו) הַטַּעַם (הוּא), אֵל תִּאֲמִין בְּעַצְמָךְ, שְׁמָא ח"ו יִפְתָּנוּ (יֵצֵר) הָרַע שֶׁלֹּא לְעֲשׂוֹת... אֲפִילוּ תוֹכֵל לְעֲשׂוֹתָהּ (בְּאוֹפֵן) מוּבַחֵר (=מְהוֹדָר) (יוֹתֵר) אַחֵר-כֵּךְ – אֵל תַּחְמִיצְנָהּ, כִּי לֹא תִדַּע מַה יֵּלֵד יוֹם, וְאֵל תִּאֲמִין בְּעַצְמָךְ...".

וראוי להוסיף מה שכתב הזוהר הקדוש, (וישלה קעג), כי המצרים הם מצד קליפת/טומאת החמור, כפי שהעיד עליהם הנביא (יחזקאל כג, כ): "אשר בשר חמורים בשרם". וכן מבוואר במדרש (שמו"ר יח, י): "הרבה נסים עשה הקב"ה לישראל... הרג בכורי מצרים, שהיו משולים לבהמה, שנאמר: 'אשר בשר חמורים בשרם'".

וכתוב במשנתו הטהורה של המקובל האלקי הרמ"ק (רבנו משה קורדוברו זיע"א, בספרו "אור יקר", (פקודי)), שישמעאל הוא קליפת חמור, שהיא קליפת העצלות. שכן, כך היא דרכו של החמור, שאינו רץ בזריזות, אלא בעצלות. וכפי דבריו הקדושים: "קליפת ישמעאל שיצא מאברהם... סוד חמור שעסקיו רעים, שהיה אברהם כובשו תמיד... ויחבש את חמרו, ואמר לישמעאל: 'שבו לכם פה עם החמור, והינו סוד רוח עצלות...'".

וכונת הרמ"ק היא על-פי מה שלמדנו מהפסוק "וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו", ש"זריזין מקדימין למצות!... שנאמר (בראשית כב): 'וישכם אברהם בבקר'". דהינו, כאשר השכים אברהם בבקר לקיים את מצות העקיפה בזריזות מיד, הנה, קודם כל "חבש את חמרו" – חבש וכבש את קליפת החמור, היא קליפת העצלות.

(ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיהך"

בספר "עלינו לשבח" מובא סיפור נורא, הממחיש באופן ממש כי כל מה שה' עושה הוא לטובה, גם אם ברגע הראשון נראה לנו, חלילה, שלא. (רק בדיעבד אנו מבינים את הטוב שבמעשה, ומה היה קורה אילו לא התרחש המעשה). הרב יפה מארה"ב ספר מעשה שהיה אתו, ובכוחו להמחיש לנו עד היכן הגיעה מסירות הנפש של היהודים באותה תקופה. "אחי ואני" – ספר הרב יפה – "הצטרפנו בימי השואה הנוראה לקבוצת פריטיזנים גוים שהסתתרו ביערות פולין מאימת הנאצים.

היה זה מקרה נדיר למדי. שכן, בדרך כלל היהודים התארגנו לקבוצות משלהם, אבל כך רצה מסובב הסיבות, שהקבוצה שלנו מנתה עשרות אנשים גוים, ורק שנינו היינו בני אברהם, יצחק ויעקב".

ממשיך הרב יפה לספר: "כידוע, לכל קבוצה של פריטיזנים היה "צופה" מיוחד שישב בנקודת תצפית גבוהה, כדי לבדוק את השטח ולודא שהנאצים, ימח שמם, אינם מתקרבים לאזור.

יום אחד קבלנו התראה בהולה, שקבוצה גדולה של חילים גרמנים מתקרבת לחלקת היער שבו הסתתרנו. לא עברו דקות ספורות, וכל הקבוצה שלנו זזה ממקומה, ובכחה לקצה השני של היער העבות.

גם אני ואחי היינו בין הבורחים. אולם, כשהגענו לנקודת החנייה החדשה, התברר לנו, שמרוב בהלה שכחנו את שני זוגות התפילין שלנו במקום המחבוא הקודם.

התלבטנו מאד מה לעשות. מצד אחד סביר להניח שהגרמנים כבר הגיעו למקום ההוא. ואם ננסה לחזור לשם נמצא במצב של פיקוח נפש ממש.

אך מצד שני, כיון שאנחנו היהודים היחידים בין קבוצה גדולה של גוים, ובכל האזור אין אפשרות להשיג תפילין, וגם אי-אפשר לדעת כמה זמן עוד נשהה כאן, הרי יתכן שלא נוכל לקיים את המצוה במשך תקופה ארוכה מאד.

ההתלבטויות לא ארכו זמן רב. החלטנו שאנו חוזרים להביא את התפילין...!".

"לפני שיצאנו לדרך המסוכנת, עמדנו שנינו וישרנו מבטינו כלפי שמיא, ואמרנו: 'ריבוננו של עולם! אנחנו הולכים למסור את עצמנו למען קיום מצותיך. אין לנו כל מטרה אחרת בהליכה זו שאנו מתכוננים לעשות. אנא, שמור עלינו שלא ננזק ושללא נפגעו!'.

הגוים, ששמעו על תוכניתנו, היו המומים, והזהירו אותנו חוזר וזהר, לבל נכניס את עצמנו לסכנה גדולה שכזו. אבל אנחנו היינו החלטיים מאד, ולא שמענו להם. יצאנו לדרך, וכיון שבקשנו להסתיר את עצמנו ככל האפשר, צעדנו שעות רבות בשבילי היער היותר מפותלים. אך לבסוף עזרנו ה', והגענו אל המחבוא הקודם שלנו. מיד

מצאנו את התפילין בדיוק במקום שבו היו מונחים. הנאצים, למרבה הפלא, לא נראו כלל באזור.

לאחר מנוחה קצרה, ותפילת מנחה שעשינו באותו מקום, מהרנו לשוב לחברי הקבוצה.

לתדהמתנו, מצאנו את כלם שחויטים. בפסק הזמן הזה שבו נעדרנו מהמקום החדש, גלו הנאצים את מקום המסתור, והפתיעו את חברי הקבוצה מתוך מארב, והרגו את כלם, עד כי לא נשאר בהם אחד.

רק עתה נתברר לנו כי התקיים בנו הפתוב (בראשית נ' כ): 'ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה'. ואדרבה, דוקא השכחה של התפילין היא שהצילה אותנו ממות לחיים...!".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא"

על הכתוב, **"ולמען תספר באזני בנד ובן בנד..."**, אומרים חכמי ישראל: בשני מקומות בתורה מצינו את המלה **"ולמען"**. בתחילת פרשת "בא" נאמר: **"ולמען תספר באזני בנד ובן בנד..."**, ובפרשת "עקב" נאמר: **"ולמען תאריכו ימים על האדמה"** (דברים יא, ט). וזאת כדי לומר לנו, שכל המטפל פראוי בחינוך בניו ובני בָּנָיו - זוכה לאריכות ימים על האדמה שהבטיח ה' לעמו.

והנה, בענין זה של חינוך הבנים מסופר על כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מפעלזא זיע"א, שנזדמן פעם אחת לשמחת בר מצוה, שבה השתתף גם הגה"ק מטישיבין זצ"ל.

בגמר הסעודה, נתקבד חתן בר המצוה לברך על הכוס של ברפת המזון. והנה, בעת שתית כוס היין, הבחינו כלם, שמרן האדמו"ר מפעלזא זיע"א לוחש לבר המצוה שישתה את כוס היין עד תומה, ולא יסתפק ברוב הכוס. הדבר הפליא מאד את הגאון מטישיבין, שתמה על-כך. שהרי, מצד ההלכה, די בשתיית רוב הכוס.

מרן, שהרגיש בפליאתו של הגאון מטישיבין, אמר לו: הרי ידועה הקושיה של ה"פני יהושע" (שבת כא), מדוע עשה הקב"ה נס לישראל בימי החנוכה, והפך השמן הטהור, שהיה בו כדי להדליק יום אחד, הדליקו ממנו שמונה ימים? והלא לפי ההלכה, **"טומאה** הותרה בציבור". אם כך, היו יכולים החשמונאים להדליק את המנורה בשמן **טמא**, שהיה להם לרוב, ולמה עשה להם ה' נס? והרי, כלל גדול הוא בידינו, שאין הקב"ה עושה נסים בחינם.

אלא, אמר לו האדמו"ר רבי אהרן מפעלזא, התירוץ הוא, שהיות והיה צריך לחנוך מתדש את המקדש, אחרי שהיננים **טמאו** את הכל, על-כן, בשעת חינוך המקדש צריך להדליק את המנורה **בטהרה**, כדי ש**שרש** המצוה יהיה **בטהרה**. לכן אמרתי לבר המצוה שישתה את כל הכוס של היין. שכן, כוס היין של ברפת המזון היא בבחינת חינוך לבר המצוה. שהרי, ביום זה הוא מקבל עליו את כל המצות, ולכן טוב שישתה את כל הכוס, בבחינת מהדרין מן המהדרין, ולא יסתפק בשתיית רוב הכוס.

מדברי מרן האדמו"ר רבי אהרן מפעלזא אנו למדים יסוד גדול בעבודת ה', והוא, **שראשית ושרש** העבודה של איש ישראל צריכים להיות תמיד בתכלית השלימות וההידור. שהרי, כלל גדול הוא בידינו (ע"ח שער ד', פרק ד'), **"שהכל הולך אחרי ההתחלה"**.

וזהו גם הטעם לכך שהקב"ה נתן לנו את עשרת ימי התשובה בתחילת השנה (=מראש השנה עד יום הכיפורים). וזאת, כדי לתקן את כל אשר **פגמנו**, כדי שהעבודה בתחילת השנה תהיה בתכלית השלימות, ואז גם שאר ימי השנים יהיו **נגררים** אחר **ההתחלה**, שהיא כאמור בשלימות.

וכך גם בר המצוה. שהרי, ביום שמלאו לו יג' שנים הוא נכנס לעל התורה והמצות. על-כן נמצא, שיום זה הוא בבחינת **שרש** וחינוך לכל המצות שהוא עתיד לקיים כל ימי חייו. לכן, בהכרח שכל המצות שהוא מקיים ביום זה יהיו בשלימות.

ועתה, בא וראה מה שכתב ה"אגרא דפרקא" (סימן רה) בענין יסוד זה, שבכל יום ויום צריך איש ישראל לעבוד את ה' בבחינה זו, של לקדש את **הראשית**, וכפי דבריו הקדושים: **"כתבו תלמידי הבעש"ט, (שצריך האדם) להיזהר בעומדו ממיטתו, שתהיה המחשבה הראשונה, הדיבור הראשון והמעשה הראשון לה' יתברך, בתורה ובמצות, ועל-ידי כך יהיו נגררים (=נמשכים) כל המחשבה ו(ה)דיבור ו(ה)מעשה של כל היום... (לה' יתברך שמו)".**

והוסיף שם שדבר זה רמוז בתורה בפתוב (שמות יג, ב): **"קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא"**. דהינו, לקדש לה' כל **בכור וראשית** המחשבה, כי אז **"באדם ובבהמה לי הוא"** - כלומר, הן **הנשמה**, שהיא בבחינת **אדם**, והן **הגוף**, שהוא בבחינת **בהמה** - **"לי הוא"** - יהיו **קדש** לה'. שכן, על-ידי כך יוכלו **הנשמה והגוף** לעבוד את ה' יתברך יחדיו.

מכל זה יאיר לנו להבין את דברי כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מפעלזא זיע"א, **שראשית** העבודה ביום בר המצוה צריכה להיות דוקא בתכלית השלימות וההידור. שהרי, מבואר בזהר הקדוש, שביום בר המצוה מכניס הקב"ה את **הנשמה** בנער, ואומר לו: **"בני אתה אני היום ילדתיך"**, שאז נחשב לו=לחתן בר

המצוה) פֵּאִילוּ הוּא נוֹלַד הַיּוֹם מִחֻדָּשׁ (שְׁהָרִי זֶהוּ יוֹם כְּנִיסַת הַנְּשֻׁמָּה לַגּוֹף). לָכֵן, כְּמוֹ שְׁחֲנוּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵיְתָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת **בְּטַהֲרָה** וּבִתְכֻלִּית הַשְּׁלִימוֹת, כִּדְ חִינוּךְ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, אוֹתָהּ מִקְבֵּל הַנְּעַר בְּיוֹם בְּרַחֲמֵי הַמִּצְוָה שְׁלוֹ, צְרִיכָה לְהִיּוֹת בִּתְכֻלִּית הַשְּׁלִימוֹת. שָׁכֵן, אִזְ נִגְרַר הַכֹּל אַחֵר הַשְּׂרֵשׁ, וְיוֹכֵל חֲתָן בְּרַחֲמֵי הַמִּצְוָה לְעִבּוֹד אֶת ה' בְּשְׁלִימוֹת כָּל יְמֵי חַיָּיו.

רַעֲיוֹן קְדוֹשׁ זֶה פּוֹתֵחַ לָנוּ פֶּתַח לְיִשָּׁב עֲנָן תְּמוּנָה לְכְאוֹרָה, לְגִבֵּי מָה שְׁאֵנוּ נוֹהֲגִים לּוֹמֵר בְּבִקְרָה, תִּכְפֹּר וּמִיָּד בְּהַשְׁכָּמָה, עוֹד לִפְנֵי נְטִילַת יָדַיִם - "מוֹדָה אֲנִי" (הַנְּשִׁים אוֹמְרוֹת "מוֹדָה אֲנִי"). וְזֹאת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּ"סִדְר הַיּוֹם" (סִדְר בְּרַפְתַּת הַשַּׁחַר): "בְּקוֹמוֹ יֹאמֵר מִיָּד: 'מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מִלֶּךְ חַי וְקַיִם, שֶׁחֲחַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֻמְלָה, רַבָּה אֲמוּנָתְךָ. וְאִין צְרִיךְ לְזַה נְטִילַת יָדַיִם, כִּי אֶפִּילוּ יֵהִיו יָדָיו **מְטוֹנָבוֹת**, אִין חֲשָׁשׁ - כִּינּוֹן שְׁאִינוּ מְזַכֵּיר לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי".

וְיֵשׁ לָנוּ לְתִמוּנָה הַפְּלֵא וְפֵלֵא. שָׁכֵן, אֲמַת שְׁאִין אָנוּ מְזַכֵּרִים שֵׁם וּמַלְכוּת (ה' אֶלְקִינוּ), אֲבָל הֲלֹא כָּלֵל גְּדוֹל הוּא, שְׁכָל מָה שְׁאֶפְשֵׁר לְהוֹדוֹת לֵה' **בְּטַהֲרָה** הוּא עֲדִיף. אִם כֵּן, מָה רָאוּ לּוֹמֵר הוֹדָעָה זוֹ לִפְנֵי נְטִילַת יָדַיִם? הֲלֹא הָיָה עֲדִיף וְרָאוּי לְהִמְתִּין כְּמָה רְגָעִים, וְלֹא אַחֵר שִׁטּוֹל הָאָדָם אֶת יָדָיו יֹאמֵר "מוֹדָה אֲנִי" **בְּטַהֲרָה**. אֲלֹא, יֵשׁ לּוֹמֵר, שְׁלֶכְךָ הַתְּכּוֹן הַשְּׁלֵחַן עֲרוּךְ (סִימָן א', ו'): "וְטוֹב לְהַרְגִּיל עֲצֻמוֹ לּוֹמֵר מִיָּד כְּשֶׁנִּעוֹר מִשְׁנָתוֹ, מוֹדָה אֲנִי... וְעַל זֶה יִזְכּוֹר אֶת ה', הַעוֹמֵד עֲלָיו". כְּלוֹמֵר, תְּכֻלִּית אֲמִירַת "מוֹדָה אֲנִי" מִיָּד כְּשֶׁנִּעוֹר מִשְׁנָתוֹ הִיא כְּדִי שִׁיזְכּוֹר אֶת ה' כָּל הַיּוֹם, כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַהֲתַחֲלָה. (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרָה"ק פִּינְהַס פְּרִיָדְמֵן) וְיֹאמֵר ה' אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֵל פְּרַעֲה" (ז' כו')

כְּמָה מְגִדוּלֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְהִים עַל לְשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁלִּפְנֵינוּ: מִדּוּעַ נֹאמֵר כָּאֵן "בֹּא אֵל פְּרַעֲה", וְלֹא - "לֵךְ אֵל פְּרַעֲה"? **בְּעֲנָן** זֶה כּוֹתֵב רַבִּי חֲנוּךְ צְבִי מִבְּנֵי דִין, בְּסִפְרוֹ "יִכְהֵן פְּאָר": זוֹנְתִי, הַרְבֵּנִית פִּינָא, אוֹמְרַת כִּד: מִדּוּעַ אוֹמֵר ה' לְמֹשֶׁה "בֹּא אֵל פְּרַעֲה", וְאִינוּ אוֹמֵר לוֹ "לֵךְ אֵל פְּרַעֲה"? מִכֵּינּוֹן שֶׁה' יִתְבָּרַךְ, כְּבִיכּוֹל, מְרַגֵּעַ אֶת מֹשֶׁה לְקִרְאָת הַשְּׁלִיחוֹת הַקָּשָׁה אֵל מִלֶּךְ מִצְרַיִם, וְאוֹמֵר לוֹ: "בֹּא אֲתִי", וְשִׁנִּינוּ יַחַד נִלְךְ אֵל פְּרַעֲה... (לְשׁוֹן "בֹּא" הוּא **בִּיחַד**, וְלְשׁוֹן "לֵךְ" הוּא לְבַד).

הַצְדִּיק רַבִּי מְנַחֵם מְגִדֵּל מְקוֹצֵק, הַעִיר עַל לְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּפֶתַח הַפְּרָשָׁה: אִין הַקַּב"ה אוֹמֵר לְמֹשֶׁה "לֵךְ אֵל פְּרַעֲה", כִּי לְעוֹלָם אִין פּוֹרְשִׁים מִמְחִיצָתוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, וְאִי-אֶפְשֵׁר לוֹ (=לְאָדָם) לְהַתְרַחֵק מִן הַבוֹרָא, שְׁהָרִי - "מִלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". מִשּׁוֹם כִּד קוֹרָא כָּאֵן ה' לְמֹשֶׁה, וְאוֹמֵר לוֹ: בֹּא אֲתִי אֵל פְּרַעֲה, וְהִנְנִי אֲתָךְ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְךְ!
"וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֵת עַל הַבְּתִיִּים"

אֶחָד מִחֲסִידָיו שֶׁל רַבִּי לױ יִצְחָק מִפְּרִדִּי צ'ב זְצוּק"ל הָיָה סוֹחֵר בְּשׁוּרִים. וּפְעַם אַרְעֵ שְׁהוֹזֵל מֵאֵד מְחִירִם שֶׁל הַשְּׁוּרִים, וְהַסוֹחֵר הַנ"ל, שֶׁהֵיְתָה בְּרִשׁוֹתוֹ כְּמוֹת גְּדוֹלָה מֵאֵד שֶׁל שְׁוּרִים הָיָה צְפוּי לְהַפְסֵד מְרוּבָה. נִסְעַ הַסוֹחֵר לְרַבּוֹ, סָח לְפָנָיו אֶת דְּאָגָתוֹ, וּבִקֵּשׁ עֲצָה. שְׁאֵלוֹ הַצְדִּיק: "הֲאִם אֲתָה עוֹסֵק לְפַעְמִים בְּאִיזוֹ מִצְוָה מִיּוֹחֲדָתִי?". "כֵּן" - הַשִּׁיבוֹ הַסוֹחֵר - "אֲנִי מוֹהֵל!"

"וְהֵאֵם לְפַעְמִים, חֵס וְשְׁלוֹם, זָב הַרְבֵּה דָם מִהַנִּימוֹלִי" - הוֹסִיף הַרְבִּי וְשָׁאַל. תְּמָה מִשְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל רַבּוֹ, עֲנָה הַסוֹחֵר: "אֲכֹן, לְעִיתִים רְחוּקוֹת קוֹרָה הַדְּבָר, וְאֲנִי נוֹהֵג לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל מִינֵי אֲמִצְעִים, עַל מְנַת לְעַצוֹר אֶת הַדָּם". אָמַר לוֹ הַצְדִּיק: "אֲתָן לָךְ עֵשֶׁב מִיּוֹחֵד, וְאִם מַעֲתָה יְזוּב דָּם, חֵס וְשְׁלוֹם, שִׁים אֶת הָעֵשֶׁב הַזֶּה עַל הַמְּקוֹם הַפְּצוּעַ, וּמִיָּד יִתְרַפֵּא הוֹלָד". שְׁאַל אוֹתוֹ הַסוֹחֵר: "וּמָה לַעֲשׂוֹת בְּעֲנָן הַשְּׁוּרִים?". הַשִּׁיבוֹ הַצְדִּיק: "הֲלֹא אֲמַרְתִּי לָךְ, שְׁכַאֲשֶׁר יְזוּב דָּם, שִׁים אֶת הָעֵשֶׁב הַזֶּה עַל אוֹתוֹ מְקוֹם, וְיִתְרַפֵּא". יִצָּא הַחֲסִיד מִבֵּיתוֹ שֶׁל הַרְבִּי, וְהֵאֵמִין שְׁבוּדָאֵי יֵשׁ בְּדַבְרֵי הַרְבֵּה תְּשׁוּבָה גַם לְשִׁאֲלָתוֹ בְּעֲנָן הַשְּׁוּרִים, אֲלֹא שְׁבוּדָאֵי אִין הוּא מִבֵּין אֶת הַרְבֵּה כְּרָאוּי. בְּדִרְךָ נִסְיַעְתּוֹ לְבֵיתוֹ הַתְּעַכָּב הַחֲסִיד בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַמְּלוֹן, וּבְמִקְרָה נוֹדַע לוֹ, שְׁבָנוּ שֶׁל בְּעַל הַמְּלוֹן לֹא נִימוֹל. שְׁאַל הַסוֹחֵר אֶת בְּעַל הַבֵּית, מִדּוּעַ לֹא מָל אֶת בְּנוֹ. הִלָּה הַשִּׁיב לוֹ שְׁבָנוּ הַקּוֹדְמִים מֵתוֹ מִחֲמַת הַמִּלָּה, כִּינּוֹן שְׁדָם רַב זָב מֵהֵם לְאַחֵר מִכּוֹן. נִזְכֵּר הַסוֹחֵר בְּדַבְרֵיו שֶׁל רַבִּי לױ יִצְחָק, וְאוֹמֵר לְבַעַל הַבֵּית: "מָה תִּתֵּן לִי בְּמִידָה וְיִמְצָא פֶתֶרוֹן לְבַעֲיָה?" הַשִּׁיבוֹ בְּעַל הַבֵּית, שֶׁהוּא מוֹכֵן לָתֵת לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת רוּבֵל. הַצִּיעַ לוֹ הַסוֹחֵר, שֶׁהוּא יִמּוֹל אֶת בְּנוֹ, וְאִף הַתְּנָה עִמוֹ שֶׁהוּא יִשְׁאָר בְּבֵית הַמְּלוֹן לְמִשְׁךָ אַרְבַּעַה שְׁבוּעוֹת לְאַחֵר הַמִּלָּה, כְּדִי לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁהֵילָד לֹא יִנּוֹק. וְכִד עָשׂוּ. הַסוֹחֵר מָל אֶת הֵילָד, וְאֲכֹן, דָּם רַב הַתְּחִיל לְזוּב מִמֶּנּוּ, וּכְעֲצַת רַבּוֹ מִיָּד הִנִּיחַ מֵאוֹתָם עֵשֶׁבִים עַל הַמְּקוֹם, וְהֵילָד הַתְּרַפֵּא. אוֹלָם, לְפִי הַהֶסְכֵּם עִם בְּעַל בֵּית הַמְּלוֹן, לֹא יְכוֹל הָיָה לְצַאת מִשָּׁם. בְּאוֹתוֹ זְמַן נוֹדַע לוֹ כִּי עָלוּ מְחִירֵי הַשְּׁוּרִים, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְצַאת לְבֵיתוֹ וְלִמְכּוֹר אֶת סְחוּרְתּוֹ. אוֹלָם, בְּעַל הַבֵּית לֹא הִתִּיר לוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת. עָבְרוּ הַיָּמִים, וְשׁוּב נוֹדַע לוֹ שְׁמִחִירֵי הַשְּׁוּרִים עָלוּ. אוֹלָם, הוּא נֹאֲלָץ לְהִישָׁאָר בְּבֵית הַמְּלוֹן. וְכִד חֲזַר הַדְּבָר וְנִשְׁנָה כְּמָה וְכְמָה פְּעַמִּים, עַד אֲשֶׁר עָבְרוּ אַרְבַּעַת הַשְּׁבוּעוֹת. וְרַק אִזְ יִצָּא מִיּוֹדְעָנוּ מִבֵּית הַמְּלוֹן, כְּשֶׁפִּידוּ אַרְבַּע מֵאוֹת רוּבֵל, וְלִשְׁמַחְתּוֹ הַרְבֵּה מְחִירֵי הַשְּׁוּרִים הִגִּיעוּ לְשִׁיאָם, וְיִצָּא וּמְכַר אֶת סְחוּרְתּוֹ בְּרוּחַ גְּדוֹל מֵאֵד. **שֶׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!**

בְּנֵי צִיּוֹן

"ואכלתם אתו בחפזון, פסח הוא לה" (יב' יא') (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

על הכתוב: "ואכלתם אתו בחפזון, פסח הוא לה", פרש רש"י זצ"ל, שהקרבן נקרא פסח על שם הדילוג והפסיחה של הקב"ה, שדלג רק על בתי ישראל במצרים.

וצריך להבין ענין זה, הרי אצל אדם בשר ודם, שיך לומר שהוא מדלג ממקום למקום ומבית לבית, אך אצל הקב"ה, שאינו גוף, ולא ישיגוהו משיגי הגוף, איך אפשר לומר שהוא יתברך, מדלג רק מעל בתי ישראל מבין בתי מצרים? הלא ברצונו הרג בורא העולם את בכורי מצרים ולא את בכורי ישראל, בלי שיצטרך כמובן לדלג ממקום למקום...

אומר על כך הרה"ק הרב ברוך ממעזיביו זי"ע: צריך לדעת, שיש יסוד גדול וחשוב בעבודת ה'.

לפני שרוצים להמשיך שפע או ישועה מן השמים, צריך לעשות קדם כל התעוררות מלמטה, הנקראת "התעוררת דלתתא" (צעד קטן מצד האדם), כדי שיעל-ידי זה יזכה להתעוררות של שפע וישועה מן השמים, הנקראת "התעוררת דלעילא".

ולכן אמרו חז"ל (שיר השירים רבה ה', ב'): "קול דודי דופק פתחי לי" – ("קול דודי" הקב"ה אומר): פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני אפתח לכם פתח שיהיו עגלות וקרונות נכנסים בו".

והנה, כאשר רצה הקב"ה להוציא את בניו, בני ישראל, ממצרים, היו ישראל שקועים כבר ב-מט' **שערי טומאה**, ולא היו יכולים לעשות התעוררות מלמטה, שכן היו בבחינת "ערום ועריר" – בלי מצות כלל. לכן דלג הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו על "הפתח", והוציאם באותות ובמופתים על-ידי התעוררות שמים בלבד, ללא התעוררות של מטה.

וזהו פרוש הפסוק "ופסח ה' על הפתח" – ביציאת מצרים פסח(=דלג) הקב"ה על "הפתח", כלומר על מה שמבקש הקב"ה בדרך כלל: "פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט", וכאן ויתר/דלג הקב"ה על "הפתח" והוציאם בלי "התעוררת דלתתא" (=ללא התעוררות מצדם).

על-פי פרוש זה יכולים אנו לפרש את הכתוב בהגדה של פסח: "**קדש** ורחץ". שהרי "**קדש**" רומז על הצורך להתקדש, ואילו "**ורחץ**" רומז על הצורך להתרחץ ולהטהר מכל סיג ופגם. אם כן, היה צריך להקדים בהגדה את "**ורחץ**" לפני "**קדש**", שהרי קדם צריך "**ורחץ**" – להתרחץ מהעונות, בבחינת "סור מרע" – ורק אחר כך "**קדש**" – להתקדש, שהוא בבחינת "ועשה טוב", כמו שכתוב (תהילים לד', טו'): "סור מרע ועשה טוב" (הקדים הכתוב "סור מרע" לפני "ועשה טוב"). ואם כן מדוע סדרו חז"ל "**קדש**" לפני "**ורחץ**"?

אלא רמזו לנו חז"ל, שהקב"ה, ברוב רחמיו, לא המתין שיתקנו בניו את עצמם, בבחינת "סור מרע", כיון שאם היו מתמהמהים לתקן קדם "סור מרע" היו שוקעים בשער החמישים של **הטומאה**, ולא היו יכולים לצאת משם לעולם. לכן עשה ה' חסד עם ישראל "ודלג" על התיקון של "סור מרע" לפני "ועשה טוב", והעלה אותם ישר מבירא עמיקתא לאיגרא רמה(=מתחתית בור להר גבוה).

וזהו פונת הפסוק "ופסח ה' על הפתח": הקב"ה דלג לישראל על הפתח, שהוא בבחינת "סור מרע", והכניס אותם תיכף ומיד לשערי הקדושה. ורק לאחר מכן, ב-מט' ימי הספירה(=ספירת העמר) עד לקבלת התורה, תיקנו את המידות בבחינת "סור מרע", ולכן תיקנו לנו חז"ל בסימנים של ההגדה "**קדש**" לפני "**ורחץ**".

"קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות" (שה"ש ב' ח')

על הכתוב (שמות יב, מ'): "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה". גלה לנו האריז"ל ב"שער הפסוקים" ("בא"), שהסיבה שבני ישראל היו צריכים להיות במצרים דוקא 430 שנה, הייתה כדי להמתיק חמש פעמים שם "**אלהים**" (=86), שעולה לגמטריה 430 (86 x 5=430).

ולכן נזכרו חמש פעמים שם "אלהים" בכתוב (שמות ב', כג-כה): "וידי בים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים."

כל זאת, כדי ללמדנו, שתכלית השעבוד במצרים היתה כאמור להמתיק את הדינים מחמש שמות "אלהים", שעולים לגמטריה 430. אלא, שבזכות זעקתם, שועתם ונאקתם של ישראל אל האלקים מן העבודה, המתיקו את הדין מחמש פעמים שם "אלהים" (=86), ונחשב להם כאילו היו במצרים 430 שנה.

על זה אומר הכתוב "קול דודי הנה זה בא" – ר' יהודה אומר: "קול דודי" – זה משה רבנו. בפעה שבא ואמר לישראל: בחדש הזה אתם נגאלים. אמרו לו בני ישראל: היאך אנו נגאלין? והלא אמר הקב"ה לאברהם: "ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה", ועדין אין בידינו, אלא רדו' (=210) שנים... אמר להם (משה): הואיל והקב"ה חפץ בגאולתכם, הוא אינו מביט בחשבונותיכם, אלא – "מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות" (=מדלג על השנים, ומקצר את זמן השיעבוד בעבור ישראל). (שיר השירים רבה).

"שמור את יום השבת לקדשו... וזכרת כי עבד הית בארץ מצרים..." (דברים ה' יב'-טו')

על הכתוב, "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו", כתב "בעל הטורים": "ישראל הבאים" ראשי תיבות וסופי תיבות "מילה". ואילו "את יעקב איש", סופי תיבות "שבת". דהינו, כאשר באו יעקב ובניו למצרים, הביאו עמם את המסורת של שמירת השבת והמילה, ובזכות אלו נגאלו. וזאת, כפי שמבואר במדרש (שמו"ר ה' יח'): "היו בידם (של ישראל) מגילות, שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת, לומר שהקב"ה גואלן לפי שהיו נוחין (=שוכתיים) בשבת".

וזהו שכתוב בעשרת הדברות: "שמור את יום השבת לקדשו... וזכרת כי עבד הית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם... על פן צורך ה' אלהיך לעשות את יום השבת". ולכאורה, מדוע מזכיר הקב"ה את יציאת מצרים בציווי של שמירת השבת? אלא, כדי לומר, שבזכות שמירת השבת התקיים "ויצאך ה' אלהיך משם (=ממצרים)".

הסיפור הוא לכבוד יום ההילולא של רבי שלום שבזי זיע"א, שחל ב-י' בשבט

פעם אחת, האימאם של תימן חלה במחלה אנושה. וכל רופאי תימן ומחוצה לה הוזעקו לתעזו עיר הבירה, כדי לרפאות את האימאם, אך לא עלה בידם לרפאותו. כל רופאי תימן כבר התיאשו ואבדה תקותם. שכן, כל מיני התרופות שרקחו ונתנו לו היו ללא הועיל.

בבית המלכות דאגו דאגה גדולה לחיי האימאם. הואזיר (=שר חשוב) שלח שליחים לכל קצות המדינה כדי שיתפללו לבריאותו. כל המוסלמים הלכו למסגדיהם להתפלל לשלום האימאם החולה. אך תפילות המוסלמים לא הועילו. מצבו של האימאם הדרדר עוד יותר. הוא אבד את הפרתו, וחדל מלדבר. הכל היו סבורים שעוד כמה דקות יוציא את נשמתו.

עד מהרה העלה אחד מהנכבדים רעיון, לקרוא לפני המלך את רבי שלום שבזי, ששמו נודע למרחוק שהוא מלומד בנסים, ובנדאי יהיה בידו להועיל למצבו של האימאם.

תיכף ומיד הביאו את החכם שבזי לבית המלכות אל האימאם החולה. התקרב רבי שלום שבזי, וראה כי האימאם עוד מעט ימות. הכריז רבי שלום שבזי ואמר: "האימאם נמצא בדרך לעולם האמת! אך, כעת אקים אותו לתחייה! תמורת זאת אבקש שני דברים: האחד, ינתן ליהודים לשבת על נחלת השדה שליד תעזי הבירה, שבה יוכלו יהודי תימן לשכון במנוחה. שנית, הבטחה כי האימאם לא יהיה שונא יהודים, ולא יציק להם עוד". מיד הסכימו כל השרים, וגם הזויר עמם, והעלו את התחיבותם על הכתב, על מנת לחייב בהם את האימאם כאשר יתעורר מחוליו.

מה עשה רבי שלום שבזי? מיד רקק על הארץ, וקרא: "תלך המחלה הרעה". מיד פקח המלך את עיניו העצומות, לתדהמת כל הסובבים. לא עברו דקות רבות, והוא בקש לאכול ולשתות, ואף רצה לרדת ממיטתו. ספרו לו את כל קורותיו בשעת מחלתו, וגם הצביעו על היהודי שעמד לפניו, שעלה על כל הרופאים והמומחים והתפילות של המוסלמים במסגדים, ורק הוא הצליח לרפאו. שאל המלך: "מי הוא?". אמרו לו: "זהו יהודי בעל נס גדול, רבי שלום שבזי, בזכותו קמת לתחייה", ומיד הגישו לו את כתב ההתחיבות. האימאם אמר להם: "אני מסכים לכל מה שהתחייבתם לתת לו. מאז הפך האימאם משונא לידיד היהודים, והחכם שבזי היה מתבודד ולומד תורה על נחלתו, זוהי המושבה מג'רבה, שליד תעזי הבירה, שם גם נקבר רבי שלום שבזי, זכותו תגן עלינו, אמן.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּי אֱלֹה בְּקִרְבוֹ" (י' א')

על הפתוב, "לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּי אֱלֹה בְּקִרְבוֹ", כותב ה"פנים יפות" ("ויחי") על-פי האריז"ל, ביאור נפלא על שם הדין של הקב"ה (השם אלהים).

הנה, אומר ה"פנים יפות", צריך לדעת שהשם הדין של הקב"ה "אלהים" מתחלק לשני חלקים: "אלה מי", כְּאֲשֶׁר אוֹתוֹת "אלה" הן מצד החסד, והאוֹתוֹת האַחֲרוֹנוֹת "מי" הן מצד הדין.

ולכן כְּאֲשֶׁר באו משה ואהרן אל פרעה בשליחותו של הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים. מיד אומר להם פרעה, "מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל". הנה הזכיר כאן פרעה בכונה תחילה את שתי האוֹתוֹת "מי" משם (אלהים), כדי להגביר את מידת הדין על ישראל. ואולם, הקב"ה המתיק את הדין על-ידי אוֹתוֹת "אלה" משם (אלהים). כְּאֲשֶׁר אמר לְמִשָּׁה: "לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּי אֱלֹה בְּקִרְבוֹ".

ויש עוד להוסיף, שְׂכַאֲשֶׁר השם אלהים הוא ביושר (=אלהים) ממותק הוא. אולם כְּאֲשֶׁר מתחלק שם אלהים לאוֹתוֹת "מי אלה", אז שולט בו תקף הדין.

על-פי האמור, מפרש ה"פנים יפות" את שיה סוד שרפי קדש בין יעקב אבינו ליוסף הצדיק, כפי שכתוב בפְּרִשְׁת "ויחי" (מח, ח): "וירא ישראל את בני יוסף (אפרים ומנשה), ויאמר מי אלה...". ופרש רש"י: "בקש (יעקב) לברכם, ונסתלקה השכינה ממנו, לפי שעתידים ירבעם ואחאב (שהיו רשעים) לצאת מאפרים, ויהוא ובניו (שגם הם היו רשעים) (עתידים לצאת) ממנשה". ולכן אמר יעקב "מי אלה" – "מהיכן יצאו אלו שאינם ראויים לברכה...? (ועל-כך ענה לו יוסף: "בני הם"). ובקש יוסף רחמים עליהם... ונחה עליו (=על יעקב) רוח הקדש (וברך אותם)".

והביאור הוא, אומר ה"פנים יפות", כְּאֲשֶׁר שאל יעקב את יוסף "מי אלה", ראה ברוח קודשו שצרוף שם הדין (=מי אלה) מתוח על אפרים ומנשה (שהרי עתידים לצאת מהם רשעים). ולכן אמר יעקב ליוסף "מי אלה", שכן מכאן מוכח שאין הם ראויים לברכה.

על-כך ענה לו יוסף בנו: "בני הם אשר נתן לי אלהים בזה". הנה, החזיר יוסף את צרוף מי אלה לצרוף ביושר (אלהים), שאין בו את כל תקף הדין, ובקש יוסף רחמים עליהם... ונחה על יעקב רוח הקדש, וברך את אפרים ומנשה.

בדרך זו גם מפרש ה"פנים יפות" מה שאמר עשו ליעקב כְּאֲשֶׁר נפגש עמו (בראשית לג, ה): "וירץ עשו לקראתו (=לקראת יעקב) ויחבקו... וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך". דהינו, לאחר שעשו ראה את נשותיו של יעקב, רצה לעורר את תקף הדין על יעקב הדין מהשם "אלהים", ולכן אמר ליעקב "מי אלה". ועל-כך ענה לו יעקב: "הילדים אשר חנן אלהים את עבדך". הנה, הזכיר יעקב את השם "אלהים" ביושר, כדי למתק ולבטל את תקף הדין שרצה לעורר עשו.

בענין זה של השם "אלהים", ראוי להביא גם את דבריו הקדושים של ה"חתם סופר" האומר: "והדברים עומדים ברומו של עולם, בסוד מ"י אלה (אוֹתוֹת אֱלֹהִים)... כפי, הנה, כשחס וחלילה השם יתברך בתכלית ההסתר, ומניח את העולם למקרי הזמן והטבע, אזי הוא בבחינת מ"י, לשון נסתר, (כמו שאנו אומרים) 'לא ידענו מי הוא'. וכשהוא (יתברך) מתנהג בנסים נפלאים, ומשנה את הטבע, כקריעת ים סוף וכדומה, אשר עין בעין נראה לעיני כל, כי ה' עומד ומשגיח עלינו, (הנה זה בבחינת "אלה")... וזהו פירוש צירוף אוֹתוֹת אֱלֹהִים – מי אלה. רצונו לומר, כי מצד אחד הוא בבחינת מ"י (שזה הסתר פנים). אך מצד שני, אם אנו בוחנים את דרכיו, (אנו רואים) כי כל סיבות הטבע (הן) בהשגחה נפלאה ממנו יתברך, (כשם שאנו מורים באצבע (ואומרים): 'אלה הם דרכי ה' ועלילותיו', יתברך שמו".

מְדַבְּרֵי הַחֶתֶם סוֹפֵר" אָנוּ לְמַדִּים מֶה שֶׁכָּבֵר הַבְּאֵנוּ לְעֵיל, שֶׁהֵשֵׁם אֱלֹהִים מִתְחַלֵּק לְשְׁנֵי חֻלְקִים "מִי" ו"אֱלֹהִים"¹⁶
אֶלָּא, אֹמֵר הַחֶתֶם סוֹפֵר", שְׁאוֹתִיּוֹת מִי הֵן רִמּוֹז עַל הַסֵּתֶר הַקֵּב"ה בְּתוֹךְ הַנְּהַגַת הַטְּבַע, מֶה שֶׁגֹּרֵם לְנִבְרָאִים
לְחַקֹּר וּלְשְׂאוֹל, מִי הוּא זֶה הַפּוֹעֵל וְעוֹשֶׂה כָּל זֶה. וְלִכֵּן אֵלּוּ הַכּוֹפְרִים בְּה', אֲשֶׁר בָּחֲרוּ לְהִישָׂאֵר עִם הַשְּׂאֵלָה
הַזֹּאת (=מִי), כְּמוֹ פְרַעְזָה הַרְשָׁע, שְׂאֵמֵר "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹלוֹ", הִנֵּה מִמְשִׁיכִים הֵם וּמְזַמְיִנִים עַל עֲצָמָם אֶת מִידַת
הַדִּין, שְׂשׁוֹרְשָׁה מֵהָאוֹתִיּוֹת מִי (כְּפִי שִׁקְרָה בְּאֵמֶת לְפַרְעָה וּלְמַצְרִים שֶׁה' הִכָּה אוֹתָם מִכּוֹת נִמְרָצוֹת).
וְאֵילּוּ אוֹתִיּוֹת אֱלֹהִים הֵם שֶׁל אֵלּוּ הַמְּאֵמִינִים בְּנֵי מְאֵמִינִים, הַמּוֹרִים בְּאֲצָבַע לְכָל, וְאוֹמְרִים: "אֱלֹהִים הֵם דְּרָפִי ה'
וְעֵלִילוֹתַי, יִתְבַּרֵךְ שְׂמוֹ".

וְלִכֵּן, עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא לְפָרְסָם בְּעוֹלָם תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה לְשְׂאֵלָה "מִי ה'". שֶׁכָּל אֱלֹהִים מַעֲשֶׂה ה', הַמְּהוּה
אֶת כָּל הַהַרְיוֹת.

וְזֶהוּ שְׂאֵמֵר דּוֹד הַמֶּלֶךְ: "מִי חֶכֶם וַיִּשְׁמֵר אֱלֹהִים וַיִּתְבּוֹנְנוּ חֲסֵדֵי ה'". דְּהֵינּוּ, "מִי חֶכֶם" שְׂרוּצָה לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּין
מֵהָאוֹתִיּוֹת "מִי"? הַעֲצָה הִיא, שֶׁ"יִּשְׁמֵר אֱלֹהִים" – שִׁישְׁמֹר בְּזַכְרוֹנוֹ תָּמִיד, כִּי הַתְּשׁוּבָה הַבְּרוּרָה לְכָל הַכּוֹפְרִים הִיא:
"אֱלֹהִים מַעֲשֵׂי ה' וְעֵלִילוֹתַי, וְאֵן וַיִּתְבּוֹנְנוּ חֲסֵדֵי ה'" – יִתְבּוֹנְנוּ וַיִּרְאוּ אֵיךְ נִמְתַּק הַדִּין, וְחֲסֵדֵי ה' נִגְלִים לְכָל.
עַל-פִּי הָאֵמֹר יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין מֶה שֶׁמְצִינּוּ חִידוּשׁ גָּדוֹל בְּתִיקוּנֵי הַזֶּהָר, שֶׁעֲנִין גָּדוֹל הוּא לְקִרְוֵא קְרִיאַת שְׁמַע
פְּעַמִּים בְּיוֹם. שְׁכֹן, בְּכַךְ מְקִים אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶת הַכְּתוּב "שְׂאוֹ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וַיִּרְאוּ מִי בְּרֵא אֱלֹהִים" (יִשְׁעִיָּה מ', כו'). שְׁכֹן,
"שְׂאוֹ מְרוֹם עֵינֵיכֶם" – רֵאשִׁי תִיבוֹת "שְׁמַע". וַיְדוּעַ שֶׁבְּפִסּוּק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" יִשְׁנֵן כַּה' (=25) אוֹתִיּוֹת. עַל-כֵּן,
נִמְצָא, כִּי בְּקִרְיַת "שְׁמַע" פְּעַמִּים בְּיוֹם יֵשׁ חֲמִישִׁים אוֹתִיּוֹת, כְּמִסְפֵּר "מִי" (=50), לְרִמּוֹז עַל מֶה שֶׁכְּתוּב "מִי בְּרֵא
אֱלֹהִים".

וּלְפִי הָאֵמֹר, הַבִּיאוֹר הוּא שֶׁבְּפִסּוּק הַיִּיחּוּד "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", שְׂאֵנוּ מִיַּחַדִּים אֶת הַקֵּב"ה פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם, שְׁחֲרִית
וְעֶרְבִית, כּוֹנְנֵנוּ הִיא לְהַעֲדֵד שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ אַחַד יָחִיד וּמִיּוּחָד, וְהוּא לְבָדוּ עֲשֶׂה, עוֹשֶׂה וַיַּעֲשֶׂה כָּל אֱלֹהִים הַמַּעֲשִׂים.
וְלִכֵּן נִמְצָא, כִּי פִסּוּק הַיִּיחּוּד הוּא בְּבַחֲנֵת "שְׂאוֹ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וַיִּרְאוּ מִי בְּרֵא אֱלֹהִים", הַמְּבַטֵּל אֶת הַכְּפִירָה שֶׁל
"פְּרַעְזָה" וְכָל הַכּוֹפְרִים הָאוֹמְרִים "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹלוֹ?". (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִיִדְמָן)

וְאוֹמְרֵם זִבַּח פֶּסַח הוּא לֵה' אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (יב' כז)

עַל הַכְּתוּב, וְאוֹמְרֵם זִבַּח פֶּסַח הוּא לֵה', מוֹבָא בְּסִפֵּר "לְחֵם עוֹנֵי", שֶׁבְּפִסּוּק זֶה רְמוּזִים דְּבָרֵי חוֹ"ל בְּתוֹסֶפֶתָא
(מְגִלָּה ג'), שֶׁ"שׂוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֵם לְפֶסַח שְׁלִשִׁים יוֹם". הֵא כִּיֶּצֵד?
הִנֵּה, "זִבַּח פֶּסַח" רִמּוֹז שְׂצָרִיךְ לְזִבּוּחַ/לְחֻצוֹת אֶת אוֹתִיּוֹת הַמֶּלֶךְ "פֶּסַח" לְשָׁנִים. וְלִכֵּן, כְּאֲשֶׁר נַחֲצָה אֶת הָאוֹת
פ' (=80) נִקְבַּל מ' (=40). כְּאֲשֶׁר נַחֲצָה אֶת הָאוֹת ס' (=60) נִקְבַּל אֶת הָאוֹת ל' (=30), וּכְשֶׁנַּחֲצָה אֶת הָאוֹת ח' (=8) נִקְבַּל
אֶת הָאוֹת ד' (=4) – וּבִיחַד נִקְבַּל אוֹתִיּוֹת לַמֶּלֶךְ (=הָאוֹת ל', גַּמְטְרִיָּה 30) – רִמּוֹז שֶׁ"שׂוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֵם
לְפֶסַח שְׁלִשִׁים (=ל') יוֹם, וְזֶהוּ "זִבַּח פֶּסַח לֵה'".

"וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם" (יב' לח)

פַּעַם בְּקָר רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר בּוֹרְשָׁה, בִּירַת פּוֹלִין. הַזְּמִינוּ אוֹתוֹ רֵאשִׁי הַקְּהִילָה לְבָקֵר בִּ"בֵּית הַמְּדַרְשׁ לְרַבָּנִים",
שֶׁהַתִּימָר לְהַכְשִׁיר רַבָּנִים "מִתְקַדְמִים" בְּרוּחַ הַזְּמָן, וּבְצֵד לִימוּדֵי קֹדֶשׁ (=תנ"ך וְתוֹרָה שְׁבַע-עָל-פָּה) הַתְּמַחוּ הַלּוֹמְדִים
הַצְּעִירִים בְּמַדְעֵי הַרוּחַ וּבְמַדְעֵי הַחֲבֵרָה (=סִפְרוּת, הַסְטוֹרִיָּה, גְּאוֹגְרַפְיָה וְעוֹד). עָבַר רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר בֵּין כְּתָלֵי
הַמוֹסֵד, תָּהָה עַל קִנְקָנָם שֶׁל הַתְּלָמִידִים, וּמְצָא שֶׁהֵם רְחוּקִים מִבְּקִיאוֹת ב-ש"ס וּבְפּוֹסְקִים, כְּפִיָּה לְרַב בִּישְׂרָאֵל.
שְׂאֵל הַגָּאוֹן אֶת מְנַהֵל "בֵּית הַמְּדַרְשׁ", הִיכֵן הִיא תוֹרַתָם שֶׁל תְּלָמִידָיו. נְבוּךְ הָיָה הַמְּנַהֵל לְנוֹכַח שְׂאֵלַת הָאוֹרַח
הַחֲשׁוּב, וְהַשִּׁיב בְּגַמְגוּם: "בֵּית מְדַרְשׁ" זֶה אֵינוֹ, אֶלָּא כְּעֵין "פְּרוּזְדוֹר", הַמְתַּקֵּן אֶת הַלּוֹמְדִים הַצְּעִירִים בְּצַעֲדֵיהֶם
הָרֵאוּשׁוֹנִים בְּלָבָד, מִתּוֹךְ תְּקוּנָה שִׁיפְנִסּוּ בְּרִבּוֹת הַיָּמִים, בְּכּוֹחוֹתֵיהֶם שְׁלֵהֶם, לְתַכְנִים הַלִּימוּדִים הַסְּבוּכִים, הַדְּרוּשִׁים
לְמִילּוֹי תְּפִקִידֵי הַרְבָּנוּת.

נַעֲנֶה רַבִּי אֵיגֵר, וְקָרָא בְּמַנּוֹד-רֵאשׁ: מִשְׁמַע מְדַבְּרִיךְ, שֶׁתְּלָמִיד הַמְּסִים כָּאֵן אֶת לִימוּדָיו הוּא אֵינוֹ "רַב", אֶלָּא
בְּבַחֲנֵת "עָרַב (=לְפָנַי) רַב"...

שְׂבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשְׂמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

בְּנֵי צִיּוֹן

"וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יַדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עַיִנֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ"

על מצות הנחת תפילין, "וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יַדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עַיִנֶיךָ", מצינו בדברי חז"ל יסוד גדול וחשוב (שְׂרָאוּי לְלַמּוּד וּלְהַפְנִים בְּקִרְבָּנוּ): שְׂתַכְלִית מִצְּוֹת תְּפִילִין שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ הִיא לְקַדֵּשׁ אֶת חַמְשַׁת הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֹא הַקב"ה בָּאָדָם: חוּשׁ הָרְאִיָּה, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, חוּשׁ הָרִיחַ, חוּשׁ הַטַּעַם, וְחוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ. שָׁכַן, כָּל חַמְשַׁת הַחוּשִׁים הֵלְלוּ נִפְגְּמוּ לְצַעֲרָנוּ בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת.

וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר נִתְּבוֹנֵן בְּחַמְשַׁת הַחוּשִׁים, נִרְאָה כִּי יֵשׁ בָּאָדָם אַרְבַּעַה חוּשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּרֹאשׁ: חוּשׁ הָרְאִיָּה בְּעֵינָיִם, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה בְּאוֹזְנָיִם, חוּשׁ הָרִיחַ בְּחוּטָם, וְחוּשׁ הַטַּעַם בְּפֶה. וְאֵילּוּ הַחוּשׁ הַחֲמִישִׁי הוּא חוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ הַנִּמְצָא בְּיָדַיִם.

וְלָכֵן, אוֹמְרִים חז"ל, צִוּוּנוּ הַקב"ה לְהַנִּיחַ תְּפִילִין עַל הַיָּד, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ בְּכַף אֶת חוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ, הַנִּמְצָא בְּיָדַיִם, וְלְהַנִּיחַ תְּפִילִין עַל הָרֹאשׁ, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת אַרְבַּעַת הַחוּשִׁים (=רְאִיָּה, שְׂמִיעָה, טַעַם וְרִיחַ) שֶׁמְקוּמָם בְּרֹאשׁ. לְפִי זֶה כְּתוּב בְּגִמְרָא (מְנַחוֹת לַד'), וְגַם נִפְסַק לְהַלְכָה בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ (או"ח ס' לב', סעיף לח'), שֶׁבְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אַרְבַּע בְּתֵים כְּדֵי לְהַנִּיחָם בָּהֶם אַרְבַּע פְּרָשׁוֹת. (וְזֹאת, כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת הַחוּשִׁים רְאִיָּה שְׂמִיעָה טַעַם וְרִיחַ). וְאֵילּוּ בְּתְּפִילִין שֶׁל יָד צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת רַק בֵּית אֶחָד לְהַנִּיחַ בוֹ אַרְבַּע פְּרָשׁוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל קֶלֶף אֶחָד כְּנֶגֶד חוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ.

וְהַבִּיאֹר הוּא, שֶׁאַרְבַּעַת הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֹאשׁ הֵם חוּשִׁים נִפְרָדִים, כְּפִי שֶׁהֵבֵאנוּ: רְאִיָּה בְּעֵינָיִם, שְׂמִיעָה בְּאוֹזְנָיִם, רִיחַ בְּחוּטָם, וְטַעַם בְּפֶה. וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ אַרְבַּעַת בְּתֵים נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. אֲבָל חוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ, שֶׁנִּמְצָא כִּידוּעַ רַק בְּיָדַיִם (בְּמִקּוּם אֶחָד), עַל-כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּתְּפִילִין שֶׁל יָד, רַק בֵּית אֶחָד. וְכִפִּי שֶׁמֵּבִיא הַפּוֹסֵק הַגָּדוֹל בְּעַל "מִטָּה מִשֶּׁה", תְּלַמֵּד הַמַּהְרֵשׁ"ל (סימן טו'): "וְאַחַר שֶׁנִּתְּעַטֵּף בְּצִיצִית יִנִּיחַ תְּפִילִין... עַל הָרֹאשׁ (וְעַל) הַזְרוּעַ, כְּנֶגֶד חוּשׁ הַמִּישׁוֹשׁ שֶׁתְּלָה בְּיָד, וְלָכֵן תְּפִילִין שֶׁל יָד יֵשׁ בוֹ בֵּית אֶחָד, וְעַל הָרֹאשׁ כְּנֶגֶד הַחוּשִׁים שֶׁבְּרֹאשׁ – חוּשׁ הָרְאִיָּה, חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, חוּשׁ הָרִיחַ, חוּשׁ הַטַּעַם, וְכְּנֶגֶד יֵשׁ ד' בְּתֵים בְּתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ. וְזֶה, כְּדֵי שִׁיתְּעוֹרֵר אָדָם בְּחַמְשָׁה חוּשָׁיו, וְיִזְכּוֹר חֲסָדֵי אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ בִּיצִיאַת מִצְרָיִם, עַל-יְדֵי נִסִּים וּנְפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁהֵם מוֹרִים עַל יְחוּדוֹ, שֶׁהוּא יְחִיד בְּעוֹלָמוֹ...".

בְּסִפּוּר "בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל" לְהַרְהוֹק הַגָּאוֹן רַבִּי לֹוי יִצְחָק מְאוֹזְנֵי עֲרָנָא וְצ"ל, (נִכְדוֹ שֶׁל הַרְהוֹק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹזְזִין זִיע"א), מְצִינּוּ דְבָרִים נִפְלָאִים בְּעִנְיַן חַמְשַׁת הַחוּשִׁים שִׁישׁ בְּנוֹ, וְכַךְ הוּא כּוֹתֵב (שַׁבָּת "שׁוּכָה", פְּרִשְׁת "הַאֲזִינוּ"): הִנֵּה, עַל הַכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב', ד'): "אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם", פִּרְשׁ רַש"י: "'בְּהַבְרָאָם' – (אוֹתִיּוֹת) בְּ-ה' בְּרָאָם". דְּהִינּוּ, הַקב"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹת ה', פִּיּוֹן שְׂתַכְלִית בְּרִיאַת הָעוֹלָם הִיא שִׁישְׁתָּמוֹשׁוֹ יִשְׂרָאֵל בְּ-ה' (=בְּחַמְשַׁת) הַחוּשִׁים לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּלִתֵּי לֵה' לְבָדוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב', טו'): "'וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. פִּירוּשׁ "לְעַבְדָּהּ" – אוֹתִיּוֹת לְעַבּוֹד ה' (=5). כְּלוּמַר, הַקב"ה בְּרָא לְאָדָם ה' (=חַמְשָׁה) חוּשִׁים כְּדֵי שִׁיעֲבוֹד בָּהֶם הָאָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ בְּקוּם וְעִשָׂה. וְעַל-יְדֵי זֶה נִחְשָׁב לְאָדָם כְּאֵילוֹ קִיָּם אֶת כָּל רַמ"ח מְצוֹת "עִשָׂה". וְלְשִׁמְרָהּ – אוֹתִיּוֹת וּלְשִׁמּוֹר ה', כְּדֵי שִׁישְׁמוֹר הָאָדָם עַל ה' (=5) חוּשָׁיו, שֶׁלֹּא לִפְגוּם בָּהֶם, וְעַל-יְדֵי כֵךְ נִחְשָׁב לְאָדָם כְּאֵילוֹ שִׁמּוֹר עַל כָּל שֵׁם ה' מְצוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה".

כְּפִי שֶׁהֵבֵיא הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן, עַל הַכְּתוּב "וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ". וּפְרֵשׁ הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן: "'לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ' – לְמַהוּי פְּלַח אוֹרִיתָא וּלְמַנְטֵר פְּקוּדָהּ" (=שִׁיעֲבוֹד הָאָדָם אֶת ה' בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, וּשְׁמוֹר מְצוֹתָיו). וְכֵן הוֹזַר הַקְּדוּשׁ (בְּרֵאשִׁית כו') מְפָרֵשׁ: "'לְעַבְדָּהּ בְּפִקּוּדֵי דְעִשָׂה, וּלְשִׁמְרָהּ בְּפִקּוּדֵי דְלֹא תַעֲשֶׂה" (=לְעַבְדָּהּ בְּמְצוֹת "עִשָׂה", וּלְשִׁמְרָהּ בְּמְצוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה").

ואולם, **בחטא** עץ הדעת פגמו אדם וחוה בכל חמשת החושים. הנה, בחוש הראיה כתוב (בראשית ג, ו): "ויתרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים". בחוש השמיעה, כאשר שמעו בקול הנחש שפתה אותם. בחוש הריח, כאשר הריחו בפרי עץ הדעת. בחוש המישוש כפי שכתוב "ותקח מפריו" – שלקחה בידה ומששה אותו. ובחוש הטעם, כאשר אכלה "ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל".

ולכן, לאחר **שחטא** אדם ראשון, צעק אליו השם יתברך, ואמר לו: "**איפה**"? אותיות **איף** ה' (=5). כלומר, מה עשית עם ה' (=חמשת) החושים? הרי פגמת בהם על-ידי האכילה מעץ הדעת האסור.

ויש לומר, שכאשר בא אברהם אבינו, שהיה הראשון שהתחיל בתיקון **חטא** עץ הדעת, והקדיש את כל ה' (=5) חושיו בלתי לה' לבדו, הוסיף לו הקב"ה את האות ה' לשמו אברהם, ונקרא מאז אברהם – אותיות ה' ברבים – לרמוז שעל-ידו נשלמה תכלית הבריאה לעבוד את הקב"ה ב-ה' (=חמשת) החושים בלתי לה' לבדו.

"ואמר לך **בדמיון** חיי ואמר לך **בדמיון** חיי" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

למדנו במדרש: "ואמר לך **בדמיון** חיי ואמר לך **בדמיון** חיי". רבי אליעזר אומר: וכי מה ראה הכתוב לומר פעמים **בדמיון** חיי? אלא, אמר הקב"ה: בזכות **דס** ברית מילה ובזכות **דס** פסח נגאלו (ישאלו) ממצרים. ובזכות **דס** ברית מילה ובזכות **דס** פסח אתם עתידים להיגאל בסוף מלכות רביעית. לךך נאמר שתי פעמים **בדמיון** חיי".

וצריכים אנו לדעת, ששתי המצוות, קרבן הפסח וברית המילה, הן שתי מצוות "עשה" היחידות בכל התורה, שעונשן **כרת** למי שלא מקימן (כפי שכתוב (בראשית יז, יד): "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונקרתה הנפש ההוא מעמיה"). ובקרבן פסח (במדבר ט, יג): "והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונקרתה הנפש ההוא מעמיה").

וצריך להבין ענין זה. מדוע דוקא בשתי מצוות אלו העונש הוא **כרת** למי שלא מקימן? ובפשטות יש לומר, שמאחר והקב"ה הוציא את ישראל ממצרים בזכות **דס** פסח ו**דס** המילה כדי לקחת את ישראל לו לעם, כמו שכתוב: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים". לכן, נמצא, שכל מי שאינו מקים ב' מצוות אלו, מגלה בכך שאין רצונו להיות חלק ונחלה בתוך ישראל, שנבחרו להיות עם ה', ונגאלו בזכות ב' מצוות אלו. על-כן, מידה כנגד מידה הוא נענש בעונש **כרת**, שלא יהיה לו חלק ונחלה בתוך כלל ישראל.

"והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך"

להלן סיפור מופלא עד מאד, שיש בו ללמדנו על גודל מעלת מצוות התפילין. הדברים הובאו על-ידי הנכד של בעל המעשה. וכך מספר הנכד: "סבי היקר השתדל בכל כוחו ויכולתו במצוות התפילין. באותו זמן שבו חי סבי היו שנות מחסור ורעב, לחם יבש היה בגדר חלום אצלנו. ימים רבים היו בני המשפחה נשארים רעבים. ולכן בטח ובטח שלא היה בנמצא כסף כדי לרכוש תפילין. כל אלה לא הפריעו לסבי במצוות התפילין, שכן, כאשר היה שומע סבי על ילד בשכונה, שמועד בר המצוה שלו קרב והולך, מיד היה הולך בעצמו ועובר מבית לבית עבור המצוה הנשגבה הזאת עד שהצליח לגייס את כל הסכום הדרוש לרכישת תפילין. פעמים רבות היה נשאר ללא פרוטה בכיסו וללא אפשרות לכלפל את ביתו. אך סבי לא היה מתיאש ימים ולילות עשה עד שהשיג את הפסח הדרוש לקניית התפילין. וכאשר היה לו את הכסף הדרוש, הוא בעצמו היה הולך ורוכש את התפילין, וביום בר המצוה היה נותן את התפילין במתנה לחתן בר המצוה. כך עשה במשך שנים רבות.

סבי האריך ימים ושנים עד אותה שבת מיוחדת, שבה נפח את נשמתו הטהורה והתבקש לישיבה של מעלה. אנו, כדי להיות בטוחים שאכן אין בו נשמת חיים, שמנו נוצה על אפו כדי לראות אם הוא נושם, ואכן לא היתה כל נשימה באפו. במשך כל השבת כל בני המשפחה הגיעו לביתו לראותו בפעם האחרונה ולקרוא תהילים, כשהם ממתנינים לצאת השבת כדי לקבורו. והנה, להפתעתנו הרבה, בטרם יצאה השבת קם סבי היקר על רגליו כבחי חיות! באותם רגעים נבהלנו מאד, אך גם שמחנו כאחד. סבי הביט עלינו ואמר: 'אכן הייתי כבר שם, והצביע למעלה. הוא סרק בעיניו את מבטנו, והוסיף: 'דעו לכם, בזכות מסירות נפש על מצוות התפילין, בזכות שפיתתי את רגלי לאסוף תרומות לקניית התפילין, פסקו לי בשמים והאריכו את ימי בשלש עשרה שנים נוספות! מידה כנגד מידה עבור חתן בר המצוה המנחת תפילין בגיל שלש עשרה'. היינו המומים למשמע אוזנינו, אך מאושרים מאד מהעובדה שסבי חזר לתחייה. והמופלא בכל הסיפור הוא, שבדיוק לאחר שלש עשרה שנים לאחר אותו היום התבקש סבי לבית עולמו ועלה השמימה. **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

בְּנֵי צִיּוֹן

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינַיִךְ" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב, "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאֲזְנֵי בְנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ...". אומרים חכמי ישראל: בשני מקומות בתורה מצינו את המלה "וּלְמַעַן". בתחילת פרשת "בא" נאמר: "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאֲזְנֵי בְנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ...". ובפרשת "עקב" נאמר: "וּלְמַעַן תִּאָּרְכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה" (דברים יא, ט). וזאת כדי לומר לנו, שכל המטפל כראוי בחינוך בְּנָיו וּבְנֵי בְּנָיו – זוכה לְאָרְכוֹת יָמִים עַל הָאָדָמָה שֶׁהַבְּטִיחַ ה' לְעַמּוֹ.

בְּעֵינַי זֶה שֶׁל חִינוּךְ הַבָּנִים, כְּתַב הַרַמ"א (או"ח סי' רכה' ס"ב): "מִי שֶׁנֶּעְשָׂה בְּנֵו בַּר מִצְוָה, יִבְרַךְ: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה'. וְטוֹב לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת". (כלומר, האב מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה", בְּלִי לְהַזְכִּיר "ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם").

מְקוֹר בְּרָכָה זֶה הוּא מִהַכְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבה סג, יד): "אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צָרִיךְ אָדָם לְטַפֵּל בְּבָנוּ עַד יָג' (=13) שָׁנָה. מִכָּאן וְאֵילֶךְ צָרִיךְ שִׁיאָמַר 'בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה'. אֲמַנֵּם מֶה שֶׁכְּתַב הַרַמ"א, שֶׁטוֹב לְבָרֵךְ בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת, הוּא בְּגִלְלֵי שֶׁלֹּא נֹזְכֶּרָה בְּרָכָה זֶה בְּגִמְרָא, וְעַל-כֵּן בְּאֵמַת רֵאוּי לְבָרֵךְ "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה" בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת. (מִן הָרֵאוּי לְצִיּוֹן, שֶׁהַגַּר"א חוֹלֵק עַל הַרַמ"א, וְסוֹבֵר שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת).

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֵנִין זֶה: עַל מֶה בְּדִיוֹק מְבָרֵךְ הָאָב "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה"? עַל אִיזֵה עֲנֵשׁ מְדוּבָר כָּאן? הַרַמ"א, בְּבִאָרוֹ בְּרָכָה זֶה, כּוֹתֵב (סי' רכה' ס"ק ה'): "עַד עַכְשָׁיו (=עַד גִּיל בַּר הַמִּצְוָה) נֶעְשָׂה הָאָב כְּשֶׁחֲטָא הֵבֵן, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא חָנְכוּ (בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת)".

כּוֹנֵת הַרַמ"א הִיא, שֶׁבְּרָכָה זֶה נִתְקַנָּה עַל-כֵּף שֶׁהָאָב נִפְטָר מִחֻבַּת הַחִינוּךְ, שֶׁהִיָּתָה מוּטְלָת עָלָיו עַד עֵתָה. לְכֵן, נִמְצָא שֶׁעַד עַכְשָׁיו (=עַד גִּיל בַּר הַמִּצְוָה), אִם הֵבֵן הִיָּה חוֹטָא, הִיָּתָה אַחֲרָיוֹת הַחֲטָא מוּטְלָת עַל הָאָב, שֶׁהוּא מְחַנְכוֹ, וְהִיָּה הָאָב נֶעְשָׂה עַל עוֹנוֹת בְּנֵו. אוֹלָם, עֵתָה, בְּהִגִּיעַ הֵבֵן לְגִיל בַּר מִצְוָה, הָאָב נֶעְשָׂה פְּטוֹר מִחֻבַּת הַחִינוּךְ, וְעַל זֶה הוּא מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה" – כִּי מַעֲתָה הוּא לֹא נֶעְשָׂה עוֹד עַל עוֹנוֹת בְּנֵו.

לְפִי זֶה, תִּדְּשׁ הַ"פְּרִי מְגֻדִים" (או"ח סי' רכה' א"א ס"ה), שֶׁהָאִשָּׁה אֵינָה מְבָרַכַת "בְּרוּךְ שֶׁפְּטַרְנֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה" עַל בְּנָהּ, מֵאַחַר וְחז"ל לֹא הִטִּילוּ עָלֶיהָ חוֹבָה לְחַנְךָ אֶת בְּנֵיהָ, כִּי אִם עַל הָאָב.

וְהִנֵּה, יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל עֵנִין זֶה הַפְּלֵא וְפְלֵא. שְׂכֵן, אֵיךְ יִתְכַן לְבָרֵךְ וְלַהּוֹדוֹת לָהּ, שֶׁמַּעֲתָה וְאֵילֶךְ יְחוּל הָעֲנֵשׁ שֶׁל עוֹנוֹת הֵבֵן עַל רֵאוּשׁוֹ (=שֶׁל הֵבֵן). הָרִי כָּל רְצוֹנוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ שֶׁל הָאָב הִיא שֶׁבְּנֵו יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת ה' כְּרֵאוּי, וְאֵיךְ יִתְנַחֵם הָאָב בְּכֵף שֶׁמַּעֲתָה וְאֵילֶךְ, כְּשִׁיחֲטָא הֵבֵן, לֹא הוּא יַעֲנֵשׁ, אֶלָּא בְּנֵו?

אוֹמֵר עַל-כֵּף הַרַמ"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן: נִרְאָה, לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי, לְבִאָר עֵנִין זֶה עַל-פִּי מֶה שֶׁאֲמָרוּ חז"ל, שֶׁאִם הָאָב לֹא מְחַנְךָ אֶת בְּנֵו עַל-פִּי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, לֹא רַק שֶׁהָאָב נֶעְשָׂה עַל כָּל מֶה שֶׁחֲטָא בְּנֵו בְּהִיוֹתָם קְטָנִים (לְפָנֵי בַר הַמִּצְוָה), אֶלָּא מְקַבֵּל הוּא גַם עֲנֵשׁ עַל כָּל מֶה שֶׁעֲתִידִים בְּנֵו לְחֲטוֹא חֲלִילָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, שֶׁהָרִי הוּא זֶה שֶׁגָּרַם לְבָנָיו שִׁיחֲטָאוּ, כְּאֲשֶׁר לֹא חָנַךְ אוֹתָם עַל דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה.

וּכְפִי שֶׁפָּרַשׁ הַ"תְּפָאֲרַת שְׁלֹמֹה" אֶת הַכְּתוּב בְּפָרֶשֶׁת "וַיִּגַּשׁ" (בראשית מד, לב): "כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנְּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחֲטָאֵתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים". דְּהִינּוּ, אִישׁ יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר לְאָבִיו שֶׁבְּשִׁמַּיִם: "כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנְּעַר" – עֲבַדְךָ נֶעְשָׂה עָרַב "אֶת הַנְּעַר" (=אֶת בְּנֵו), לְחַנְךָ אוֹתוֹ לְעַבוּדַת ה'. שֶׁהָרִי, "אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ" – אִם לֹא אֶקְרְבוּ לְעַבוּדְתְּךָ, כִּי אִז "וְחֲטָאֵתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים" – אֲחֲטָא לְאָבִי שֶׁבְּשִׁמַּיִם "כָּל הַיָּמִים". כְּלוֹמֵר, כָּל חֲטָא שִׁיעֲשָׂה הֵבֵן "כָּל הַיָּמִים" (=כָּל יְמָיו) יְהִיָּה עָלָיו (=עַל רֵאוּשׁ הָאָב), מִכֵּיּוֹן שֶׁהַתְּרַשֵּׁל בְּחִינוּכוֹ.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהַ"מְגֵן אֲבָרְהָם" מְבִיא פִירוּשׁ אַחַר עַל עֵנִין זֶה, בְּשֵׁם הַ"לְבוּשׁ", עַל-פִּי מֶה שֶׁאֲמָרוּ חז"ל, שֶׁהִלְדִּים הֵם הָעָרְבִים לְקַבֵּל אֶת הָעֲנֵשׁ, עַל מֶה שֶׁחֲטָאוּ אֲבוֹתֵיהֶם. כְּפִי שֶׁכְּתַב הַרַמב"ם (תשובה פ"ו ה"א): "יֵשׁ חֲטָא... שֶׁנִּפְרָעִים מִמֶּנּוּ (=מִהָאָדָם) עַל חֲטָאוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוֹפוֹ אוֹ בְּמִמוֹנוֹ אוֹ בְּבָנָיו הַקְּטָנִים. (כִּיּוֹן) שֶׁבְּנָיו שֶׁל אָדָם

הקטנים, שאין בהם דעת, ולא הגיעו לכלל מצות – כקנינו הם...”

ולכן, כאשר מגיע הבן לגיל **בר מצוה**, ומתחייב בכל המצות, נעשה הבן אחראי לעצמו, ושוב אינו נענש על **עונות** אביו. ועל-כך שעתה הגיע בנו למצות, וכבר אין הוא ערב לקבל ענש על **עונותיו** (=של האב), מברך האב: “ברוך שפטרני מענשו של זה”. כלומר, מודה האב לה, על-כך שעתה פטור בנו מלקבל את הענש על **חטאיו** שלו (=של האב).

אמנם דברי ה”לבוש” עדין צריכים באור. שהרי, אם האב מברך על-כך שהבן שוב לא יענש על **העונות** שלו (=של האב), אם כך צריך האב לברך: “ברוך שפטר את בני מעונשי שלי”. והרי האב מברך להיפך “ברוך שפטרני מענשו של זה”.

ומתרצים חז”ל ענין זה (“מחצית השקל”, “שערי אפרים”), על-פי הפתוב בגמרא (שבת קמט): “כל (מי) שחברו נענש על-ידו (=בגללו) – אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא”. ולכן נמצא, שאם, חלילה, היה נענש הבן על **עונות** האב, גם האב היה נענש, שהרי חברו/בנו נענש בגללו. ועל-כן מברך האב: “ברוך שפטרני מענשו של זה” – שמעתה לא יענש בני על **עונותי**, וממילא גם אני לא אענש.

מן הראוי לציין, שפרוש זה מפורש בדברי ה”אור החיים” (פרשת משפטים): “ותמצא שהצדיקים, כשהיו בנייהם מגיעים לכלל שנים שאינם נלפדים בעון אביהם (גיל **בר מצוה**), היו שמחים (הצדיקים) ואומרים: ‘ברוך המקום שפטרם מענש זה’. הרי כי **יעניש** ה’ לגורם (ה)ענשו...” (=הקב”ה **מעניש** אדם שגרים שחברו יענש בגללו).
“החדש הזה לכם ראש חדשים” (יב ב’)

על הפסוק, “החדש הזה לכם ראש חדשים”, אומרים המפרשים, שבשלישה דברים התקשה משה רבנו, והראה לו הקב”ה באצבעו: על מולד החדש, על המנורה, ועל מחצית השקל.

על מולד החדש פרש רש”י: “החדש הזה – הראהו (=הקב”ה למשה) לבנה בחידושה, ואמר לו (ש)כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש...נתקשה משה על מולד הלבנה...והראה לו (הקב”ה) באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו: כזה ראה וקדש”.

ובמנורה, כתוב במדרש (במדבר רבה טו, ד), “שנתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן, עד שהראהו הקב”ה באצבע”.

ובמחצית השקל, מובא במדרש תנחומא (ילקוט פרשת כי תשא): “בשעה שאמר הקב”ה למשה ונתנו איש כפר נפשו לה...מחצית השקל, אמר משה: מי יוכל לתן כפר נפשו?...אמר רבי מאיר: נטל הקב”ה כמין מטבע של **אש** מתחת כסא הכבוד, והראה לו, למשה, ואמר לו: כזה יתנו”. ויש לומר, שבשלישה דברים אלו, שבהם נתקשה משה, רמוז שמו: **מנורה שקלים החדש** – ראשי תיבות **משה**, וסופי תיבות **משה**.

”מה העבודה הזאת לכם...”

פעם שאל רבי יהודה צדקה זצ”ל את אורחו, שהיה רב שכונה נשוא-פנים: “האם אתה ישן היטב בלילה?” הנהן האורח במבוכה. “ואתה אוכל היטב?” המשיך הגר”י צדקה לשאול. הרב האורח התמלא השתאות, שהרי הוא מתארח בביתו של הגר”י צדקה לעתים קרובות, ובהחלט לא היה רגיל לנוסח כזה של שאלות. אולם, חשב הוא שאם ישיב לרב יהודה צדקה, שהוא אוכל כדבעי, יניח לו הרב.

אולם הרב לא הרפה ממנו, ושאל: “כאבי ראש? האם אתה מתיסר בכאבי ראש ובמועקות פנימית?” המשיך לשאול. הרב האורח לא היה יכול עוד לעצור ברוחו, ושאל: “רבי ומורי, מדוע דואג לי ראש הישיבה כל-כך? האם פני רעים? האם אני נשמע לא טוב?”

“לא, חלילה”, ענה לו הגר”י צדקה. “אבל אני ציפיתי ממך שתרגיש לא כל-כך טוב, וששנתך תהא נודדת, ואוכל לא יבוא לפיד, וראשך יהי סחרחר עליך”. ומדוע שאל האורח את הרב?

המשיך וענה לו רבי יהודה צדקה: “כי כך אני הייתי מרגיש אם בשכונתי באזור רפנותי היה הולך ונבנה בית-ספר מעורב...”

נא לשמור על קדושת הגליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

מַעֲשֵׂה – מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב

כְּתוּב בַּפְּרָקִי אַבּוֹת (ב', ט'): "חַמְשֵׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ, לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי... אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אִיזוּהֵי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל (=מְהֵי הַמִּידָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר) שֶׁיִּדְבַק בָּהּ הָאָדָם... רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם (רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי): רוֹאֵה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ מִדְּבָרֵיכֶם...". וּפְרָשׁ רַבְּנּוּ עוֹבְדֵיהָ מִבְּרִטְנּוֹרָא: "לְפִי שֶׁהַלֵּב הוּא הַמְּנִיעַ לְכָל שְׂאֵר הַכּוֹחוֹת, וְהוּא הַמְּקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ נּוֹבְעוֹת כָּל הַפְּעוּלוֹת (=הַמִּידוֹת)".

וּמֵאַחַר וְהַלֵּב הוּא שֶׁרֶשׁ כָּל הַמִּידוֹת, לְכֵן תְּכַלִּית הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא לְהַשְׁלִיט אֶת הַנְּשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח עַל הַלֵּב, הַמְּפַעִיל אֶת אֵיבָרֵי הַגּוּף לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה. כְּפִי שְׂאוֹמֵר הָאֵר"י הַקְּדוֹשׁ (שַׁעַר הַפְּנוּת, דְּרוֹשׁ א' לַפָּסוּחַ), שֶׁתְּכַלִּית עֲבוֹדַת הָאָדָם הִיא לְהַגִּיעַ לְמַדְרַגַת "מַח שְׁלִיט עַל לֵב". שְׁהַרִי, הַמַּח הוּא מְשַׁכֵּן הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה וְשֶׁרֶשׁ הַמַּחֲשָׁבָה וְהַדַּעַת, וְשֵׁם אֵין שׁוֹם תְּשׁוּקָה וְתַאֲוָה לְדְבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים.

וְעוֹד כְּתוּב בַּסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁעֵיָקָר תְּפָקִיד הַמַּח שֶׁהוּא מְשַׁכֵּן הַנְּשֻׁמָּה, לְלַמֵּד וּלְהַשְׁכִּיל, וְהוּא אֵף מְזַהֵר אֶת הָאָדָם לְהִתְרַחֵק מִן הָרַע וּלְהִתְקָרֵב לְטוֹב. לַעֲוֹמַת זֹאת, הַלֵּב, שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַמַּעֲשֵׂה, נוֹטֵה יוֹתֵר לְרַע, לְתַאֲוֹת וּלְחַמְרָנוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. לְכֵן, כְּאֹמֵר, תְּפָקִיד הָאָדָם הוּא "לְהַמְלִיךְ" אֶת הַמַּח עַל הַלֵּב, כְּדֵי שְׁיֻכַּל הָאָדָם לְשַׁלוֹט וּלְהַכְנִיעַ אֶת תַּאֲוֹת לְבוֹ, וְלֹא יָבוֹא לְיַדֵּי חַטָּא, חֲלִילָה.

(וַיֵּשׁ לְתַתּ בְּזֶה רִמּוֹ וְסִימָן, שֶׁבְּכָל מַעֲשֵׂה שֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת הוּא צָרִיךְ לְזַכּוֹר תְּמִיד אֶת רָאשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל "מַעֲשֵׂה – מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב").

עֲנִין זֶה נוֹתֵן לָנוּ מוֹשֵׁג חֲדָשׁ עַל תְּכַלִּית מִצּוֹת הַנְּחַת תְּפִילִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב, וְתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֶגֶד הַמַּח. שְׁכֵן, מֵה שֶׁמְּנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב הוּא לְקַדֵּשׁ וּלְזַכֵּךְ אֶת הַלֵּב, שְׁהַרִי "יִצֵּר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֲרִיו". וְכָל זֹאת, כְּדֵי שְׁיִהְיֶה הַלֵּב מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶת אֹרֶךְ הַקְּדוּשָׁה מִהַנְּשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח.

וְאַחַר-כֵּן, כְּאֲשֶׁר אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֶגֶד הַמַּח, הִנֵּה, עַל-יַדֵּי כֶּךָ אָנוּ מוֹסִיפִים לְנְשֻׁמָּה שֶׁבַמַּח כַּח וְאוֹר, לְהַשְׁפִּיעַ קְדוּשָׁה עַל הַלֵּב, בְּבַחֲנֵת "מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב".

וּמֵה נִפְלְאִים הֵם דְּבָרֵי הַ"חֲתָם סוֹפֵר", שֶׁפָּתַב כּוֹנֵה נִפְלְאָה בְּהַנְּחַת תְּפִילִין שֶׁל יָד וְתְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ, וְזוּהֵי לְשׁוֹן קוֹדֶשׁוֹ: "יֵשׁ לוֹמֵר עַל דֶּרֶךְ מְשָׁל (עַל) בְּנֵי מְדִינָה, שֶׁרְצוּ לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ. אָמַר לָהֶם (הַמֶּלֶךְ): בְּתַחֲלִילָה אֲסִרוּ בְּאֻזְקִים אֶת פְּלוֹנֵי, הַמְּעַרְעֵר עַל הַמְּלָכוֹת, וְאַחַר-כֵּן תְּמַלְכוּנִי עֲלֵיכֶם... עַל-כֵּן, טָרַם שְׁיִנִּיחַ תְּפִילִין עֲטָרָה עַל הַמַּח לְהַקְדִּישׁוּ קֹדֶשׁ קוֹדְשִׁים, צָרִיךְ תַּחֲלִילָה לְאַסּוֹר בְּאֻזְקִים אֶת הַמְּעַרְעֵר עַל הַמְּלָכוֹת, דְּהִינּוּ הַלֵּב. וְ(לְכֵן) צָרִיךְ לְהַנִּיחַ תְּפִילִין נֶגֶד לְבוֹ, שְׁיִהְיֶה קֶשׁוֹר וְאַסּוֹר בְּאֻזְקֵי קְדוּשָׁה, וְאַחַר-כֵּן גּוֹמֵר הַמְּצוּהָ וּמְנִיחַ (תְּפִילִין) שֶׁל רֹאשׁ עַל הַמַּח".

דְּהִינּוּ, אֹמֵר הַ"חֲתָם סוֹפֵר", שֶׁקוֹדֵם צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ אֶת תַּאֲוֹת הַלֵּב, הַמְּעַרְעֵר "עַל הַמְּלָכוֹת", וְעַל-כֵּן אָנוּ כּוֹרְכִים שְׁבַע פְּרִיכוֹת עַל יָד שְׁמַאל, כְּדֵי לְאַסּוֹר וּלְהַכְנִיעַ אֶת יִצֵּר הָרַע, (שֵׁישׁ לוֹ כִּידוּעַ שְׁבַע שְׁמוֹת). וְרַק אַחַר-כֵּן אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ עַל הַמַּח, לְקַדֵּשׁ אֶת הַמַּח. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן)

"וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָן תְּפָדָה" (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן)

עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן הַכְּתוּבָה בַּפְּרָשָׁתָנוּ (יג', יג'): "וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָן תְּפָדָה", כּוֹתֵב הַרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת בִּיכּוּרִים פ"א ה"א): "מִצְוֹת עֲשֵׂה עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְפָדוֹת אֶת בְּנוֹ, שֶׁהוּא בְּכוֹר לְאִמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִית, שֶׁנֶּאֱמַר: 'פָּטַר רָחֵם לִי...'"

וְאֵם כֵּן, וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין אֶת עֵמֶק מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן: מִדּוּעַ צָרִיכִים לְפָדוֹת אֶת בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל?

נִקְדָּים לְהַבִּיא מֵאִמֵּר מוֹפְלָא בּוֹהֵר הַקְּדוֹשׁ עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, הַמְּבָאֵר, שֶׁמִּלְאָךְ הַחַיִּים וּמִלְאָךְ הַמְּוֹת נֶאֱבָקִים עַל חַיֵּי הַבֵּן הַבְּכוֹר – לַחַיִּים וְלַמְּוֹת. אוּלַּם, כְּאֲשֶׁר מְקִימִים יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, גּוֹבֵר מִלְאָךְ הַחַיִּים עַל מִלְאָךְ הַמְּוֹת, וְהַבְּכוֹר יוֹצֵא מְוֹת לַחַיִּים. וּכְפִי דְבָרֵי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (הַקְּדָמָה יד' מִתּוֹרָגִם): "מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה (לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל),

לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן לְבָנוּ, לְקוֹשְׁרוֹ בְּחַיִּים. (שְׁפָן)... שְׁנֵי מְמוֹנִים הֵם (עַל הַבֵּן הַבְּכוֹר) – אֶחָד (מִלְאָךְ) שֶׁל חַיִּים, וְאֶחָד (מִלְאָךְ) שֶׁל מָוֶת... וְכֹאשֶׁר יִפְדֶּה הָאָדָם אֶת בְּנוֹ, מִיַּד אוֹתוֹ מְמוֹנָה שֶׁל מָוֶת... לֹא יָכוֹל (מִלְאָךְ הַמָּוֶת) לְשַׁלֹּט עָלָיו... וְלָכֵן, בְּאוֹתוֹ פְּדִיּוֹן מִתְקִים זֶה שֶׁל (הַחַיִּים, וְנִחְלָשׁ אוֹתוֹ) (מִלְאָךְ מְמוֹנָה) שֶׁל מָוֶת. (וְלָכֵן צָרִיךְ לְדַעַת), (שׁ) בְּפְדִיּוֹן זֶה הוּא קוֹנֶה לוֹ חַיִּים... וְאוֹתוֹ צַד רָע (= מִלְאָךְ הַמָּוֶת) עוֹזֵב אוֹתוֹ, וְלֹא נֶאֱחָז בוֹ".

וְצָרִיכִים אֲנִי בִּיאֹר עַל דְּבָרֵי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ. שְׁפָן, מֶה חֲטָאוּ וּמֶה פָּשְׁעוּ שֶׁל הַבֵּן הַבְּכוֹר, שְׂדוּקָא עָלָיו נֶאֱבָקִים מִלְאָךְ הַחַיִּים וּמִלְאָךְ הַמָּוֶת, אִם לַחַיִּים אוֹ חֲלִילָה לְמוֹת, וְחַיִּיבִים לְפָדוֹת אֶת הַבֵּן הַבְּכוֹר כְּדִי לְהוֹצִיאוֹ לַחַיִּים? כְּדִי לְהַבִּין זֹאת צָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכֹאשֶׁר יִשְׂרָאֵל קָבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה עַל הַר סִינַי, לֹא שָׁלַט עֲלֵיהֶם מִלְאָךְ הַמָּוֶת, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ אֲמוּרִים לְחַיִּים לְנֶצַח. אוּלַם, לְאַחַר שֶׁחֲטָאוּ הָעָם בְּעֶגְלַת חוֹר מִלְאָךְ הַמָּוֶת לְמִקּוּמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא (עֲבוּדָה זֶרָה ה'): "רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא קָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, אֲלֵא כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִלְאָךְ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בָּהֶן, שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים פֶּב', ו'): 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֶם, וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם', (אֲבָל אֲתֶם) חִבְּלָתֶם מֵעֲשִׂיכֶם (= נִכְשַׁלְתֶּם בְּחַטָּא הָעֲגָל), (וְלָכֵן) 'אֲכֵן כְּאָדָם תִּמּוּתוּן'".

מְבוֹאָר מְכָאן, שְׁלֹלֵא חֲטָא הָעֲגָל, הִיְתָה מִתְבַּטְּלַת גְּזִירַת הַמִּיתָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמִלְאָכִים, שְׂאִין מִלְאָךְ הַמָּוֶת שׁוֹלֵט בָּהֶם. אוּלַם, בְּגִלְלַת שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֲגָל, חוֹר מִלְאָךְ הַמָּוֶת לְמִקּוּמוֹ. וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף אֶת הַפְּתוּב עַל לוחות הַבְּרִית בְּמִדְרָשׁ שִׁמוֹת רַבָּה (לִב', א'): "וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹקִים הוּא, חֲרוֹת עַל הַלְחָת'. מֶהוּ 'חֲרוֹת'... ר' נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: חֲרוֹת (= חֲפֵשׁ) מִמִּלְאָךְ הַמָּוֶת'".

מֵעֵתָה מְבוֹאָר הַיֵּטֵב הַקְּטְרוּג הַגְּדוֹל שֶׁל מִלְאָךְ הַמָּוֶת, הַרְוֹדֵף דּוֹקָא אַחַר בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַמִּיתוֹ. שְׁפָן, הַבְּכוֹרִים, כְּאֲמוּר, הַתְּקַדְּשׁוּ עַל-יְדֵי ה' יִתְבַּרַךְ, כְּפִי שֶׁכְּתוּב: "הַקְּדָשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל", וְהָיוּ הֵם בְּבַחֲיִנַת כְּהֻנִּים. לָכֵן הָיָה עֲלֵיהֶם לְמַנוּעַ אֶת הָעָם מֵעֲשִׂיַת הָעֲגָל. וְאִם הָיוּ עוֹשִׂים כֵּךְ, עַל-יְדֵי כֵךְ הִיְתָה מִתְבַּטְּלַת גְּזִירַת הַמָּוֶת וְעוֹבְרַת מִן הָעוֹלָם. אוּלַם, מֵאַחַר וְהַבְּכוֹרִים לֹא עָשׂוּ כֵן, וְלֹא מִנְעוּ מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת אֶת הָעֲגָל, חוֹר מִלְאָךְ הַמָּוֶת לְמִקּוּמוֹ, וְחִזְרָה הַמִּיתָה לְעוֹלָם. וְעַל-כֵּךְ כּוֹעֵס מִלְאָךְ הַמָּוֶת עַל הַבְּכוֹרִים, וּמְבַקֵּשׁ לְהַמִּיתָם – מִכִּיּוֹן שֶׁהַחֲזִירוּ אוֹתוֹ לְתַפְקִידוֹ – לְהַמִּית כָּל בָּשָׂר.

הַסִּיפּוֹר לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ הַרְבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֲצִירָא זִיע"א, שְׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבָּט

יְדוּעַ, שְׁכּוּחוּ הָעֲצוּם שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי" זִיע"א, הִיָּה בְּתַפִּילַתוֹ, שֶׁבִקְעָה אֶת כָּל הַמַּחֲצוֹת, וְהַעֲפִילָה עַד לְכֶסֶּא הַכְּבוֹד, וְלֹא הִיְתָה תַפִּילָה שֶׁחֲזָרָה רִיקָם. וְכוּן, הוּא הָיָה מְסוּגָל לְרֵאוֹת לְמַרְחָק. פֶּעַם שָׂאֵל אוֹתוֹ אֶחָד מִגְּדוּלֵי הַדּוֹר: בְּמֶה זָכָה כְּבוֹדוֹ לְכַח בְּתַפִּילוֹתָיו, שֶׁמִּתְקַבְּלוֹת מִיַּד? וְאָמַר לוֹ ה"בְּבֵא סְאֵלִי", שִׁזָּה בְּגִלְלַת זְכוֹת אֲבוֹת. עֲנָה לוֹ גְּדוּל הַדּוֹר: גַּם לִי יֵשׁ זְכוֹת אֲבוֹת, אֲבָל אֵין לִי אֶת הַכַּח שִׁישׁ לְכַבוֹדוֹ. אֵךְ ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לֹא עָנָה. וְשׁוֹב הַפְּצִיר בּוֹ וְשָׂאֵל אֶת שְׂאֵלָתוֹ, וּלְבַסוּף אָמַר ה"בְּבֵא סְאֵלִי", שֶׁזְכוּתוֹ הִיא בְּגִלְלַת קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה, וּבְפָרֵט בְּשִׁמְרַת הַעֵינַיִים וְהַפֶּה, שֶׁנִּזְהָר שֶׁלֹּא לְהַבִּיט בְּשׁוּם מְרָאָה שִׁישׁ בּוֹ פִּקְפּוּק שֶׁל כְּשָׁרוֹת, וְצַנִּיעוּת מוּחְלָטָה. וְכוּן מְקַפִּיד הוּא שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא מִפִּיו, אֲלֵא דְבָרִים טוֹבִים וְדְבָרֵי תוֹרָה. וּבְצִרוּף הַדְּבָרִים הִלְלוּ זָכָה לְכַךְ שֶׁכָּל תַפִּילוֹתָיו הָיוּ מִתְקַבְּלוֹת.

עַל גְּדוּלָתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי" מְסַפֵּר אָדָם אֶחָד: "יוֹם אֶחָד אֲשֶׁרִי קָמָה בְּבִקְרָע עִם עֵינַיִים אֲדוּמוֹת-דָּם. לֹא הִשְׁאֲרִיתִי רוּפָא, וְלֹא פְרוּפְסוֹר שֶׁלֹּא הִלְכְתִי אֵלָיו, וְלֹא עָזַר שׁוּם דְּבָר. בּוֹצְזֵתִי יָם שֶׁל כֶּסֶף. יוֹם אֶחָד רָאִיתִי חֲבוּרַת חֲסִידִים, וְרָאִיתִי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים כָּל הַזְּמַן עַל ה"בְּבֵא סְאֵלִי". שְׂאֵלְתִי אֶת הַחֲסִידִים: 'מִי זֶה ה"בְּבֵא סְאֵלִי"? הֵם הַתְּפִלָּאוֹ: 'מֶה?! לֹא שְׁמַעְתָּ עָלָיו?!'. סִפְרִיתִי לָהֶם אֶת הַמְּקָרָה עִם אֲשֶׁרִי, וְהֵם יַעֲצוּ לִי לְרוּץ אֵלָיו. נִסְעֵתִי עִם הַבֵּן הַקָּטָן שְׁלִי, וְעַמְדֵתִי בַחוּץ. בְּאוֹתוֹ רָגַע ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לֹא קָבַל קֶהֱל, הַדְּלַת שְׁלוֹ הִיְתָה סְגוּרָה.

כְּשֶׁנִּפְתַּח הַדְּלַת יֵצֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאָמַר לִי: 'ה"בְּבֵא סְאֵלִי" רוּצָה שֶׁתְּכַנֵּס אֵלָיו'. בְּאֵתִי לְהִכְנִס פְּנִימָה, וְהִשְׁאֲרִיתִי אֶת הַיֶּלֶד בַּחוּץ. ה"בְּבֵא סְאֵלִי" אָמַר לְשֶׁמֶשׁ: 'תְּשָׂאֵל אוֹתוֹ לָמָּה הוּא הַשְּׂאִיר אֶת הַיֶּלֶד בַּחוּץ, אֲנִי רוּצָה שֶׁגַם הַיֶּלֶד יִכְנֵס פְּנִימָה'. נִבְהַלְתִּי! זֶה הִיְתָה הַפְּעַם הָרֵאוּשׁוֹנָה שֶׁבְּאֵתִי לְשֶׁם, מֵאִיפָה הוּא מְכִיר אוֹתִי!!

ה"בְּבֵא סְאֵלִי" שָׂאֵל אוֹתִי: 'הֵאֵם אַתָּה מְקַבֵּל עָלֶיךָ לְשִׁמּוֹר שְׁבַת?'. עֲנִיתִי לוֹ בְּחִיּוּב. הוּא שָׂאֵל אִם אֲנִי מְקַבֵּל עָלֵי מִצְוֹת תַפִּילוֹן. עֲנִיתִי לוֹ: 'כֵּן'. ה"בְּבֵא סְאֵלִי" לָקַח בְּקִבּוּק מִיָּם, בְּרַךְ עָלָיו, וְאָמַר לִי: 'תֵּן לְאַשְׁתְּךָ לְשִׁתּוֹת מִזָּה'. נִתְתִי צְדָקָה, יֵצֵאתִי וְחִזְרֵתִי הַבֵּיתָה. הִיְתִיתִי בְּטוּחַ שְׁבָרָע שְׂאֵנִי אֶתוֹן לְאַשְׁתִּי אֶת הַמַּיִם הִיא תִתְרַפָּא. אֲבָל, כְּאֲשֶׁר נִתְתִי לָהּ לְשִׁתּוֹת מִהַמַּיִם הִיא נִשְׂאָרָה בְּאוֹתוֹ מְצַב. אוּלַם, לְמַחֲרַת הַתְּרוּחַשׁ הַנֵּס. כְּאֲשֶׁר אֲשֶׁרִי קָמָה בְּבִקְרָע, וְעַלְמָם לָהּ שֶׁטֶף הַדָּם בְּעֵינַיִם, וְהִיא הִיְתָה כְּמוֹ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה!..."

יְדוּעַ גַּם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁפֶּעַם פָּרְצָה דְלִיקָה בְּשַׁבַּת, וְהַתְּקַרְבָּה לְבִיתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי". וּמִיַּד רָצוּ לְהַזְעִיק גּוֹרְמֵי סִיוַע. אוּלַם ה"בְּבֵא סְאֵלִי" מִנְעַ בְּעַדְס, בְּאוֹמְרוֹ שֶׁהַדְּלִיקָה תַעֲצַר עַל סֶף בֵּיתוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַדְּלִיקָה מְצוּיָה בְּמִקּוּם שִׁישׁ חִילוּל שְׁבַת, וְאֲצִלוּ אֵין חִילוּל שְׁבַת. (כְּפִי שֶׁכְּתוּב בְּגִמְרָא (שְׁבַת קִיט'): "אֵין הַדְּלִיקָה מְצוּיָה - אֲלֵא בְּמִקּוּם שִׁישׁ (בוֹ) חִילוּל שְׁבַת"). וְכֵךְ הָיָה, שֶׁהָאֵשׁ נִעְצְרָה עַל סֶף בֵּיתוֹ שֶׁל ה"בְּבֵא סְאֵלִי"..."

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילּוּן!

בני ציון

"וקשרתם לאות על ירך והיו לטטפת בין עיניך"

על מצות תפילין כותב השל"ה הקדוש: "וסוד תפילין עמוק מי ימצאנו, אבל אכתוב מעט מועיר ממה שכתבו חכמי אמת. דע, שצריך לנהוג בהן קדושה גדולה, לפי שיש בהן סוד המרפכה הקדושה, ואחר שנחרב הבית כתב הקדוש רשב"י (י"ח שנה" קכט), שעל (ה)תפילין נאמר: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. שבסיבתם הקב"ה משרה את שכנינו בישראל, לפי שהם (=התפילין) סוד המרפכה וסוד האבות. ולכן יש בהן (אות) שי"ן של ג' רגלים מצד ימין, כנגד האבות אברהם יצחק ויעקב, ומצד שמאל (אות) שי"ן של ד' רגלים כנגד ד' (=4) חיות נושאי המרפכה (=אריה, נשר, שור, אדם)".

ועוד הוסיף השל"ה בספר "מצות תפילין" (א, ד'): "ויש סוברים עוד בענין תפילין ואומרים, כשם שהשכינה שורה ב-ד' (=4) חיות המרפכה על שני הפרובים, פן המניח תפילין (הוא בעצמו) מרפכה לשם יתברך, והשכינה שורה עליו ב-ד' (=4) פרשיות על שני איברים המיוחדים שבו המח והלב. המח מכאן והלב מכאן, וזה סוד הכתוב (שמות כה, יט): 'כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה'... ויניחם (=את התפילין) מיד קודם שיאמר 'פרשת התמיד' ושאר פרשיות התמיד, מאחר והתפילין הם במקום בית המקדש, כמו שכתבו לעיל... על-כן, מן הראוי לומר בהם מעשה הקורבנות, שהם במקום ההקרבה".

כאשר נתבונן בדברי רשב"י והשל"ה הקדוש, נשכיל להבין שכמו שתכלית מצות בנין בית המקדש היתה לשם השראת השכינה בישראל, כמו שכתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". כך כאשר איש ישראל מניח תפילין של יד ושל ראש, הרי הוא נעשה מרפכה להקב"ה, להיות בבחינת בית המקדש להשראת השכינה. עתה, בא וראה שישוד זה (שעל-ידי מצות תפילין משרה הקב"ה עלינו את שכנינו בבחינת בית המקדש) מתאים להפליא עם הכתוב (דברים כה, י): "וראו פל עמי הארץ (=הגויים) כי שם ה' נקרא עליך, ויראו (=יפחדו) ממך", ודרשו חז"ל בגמרא (ברכות ח'): "אמר רבי אליעזר הגדול: 'כי שם ה' נקרא עליך' – אלו תפילין שבראש". והנה, בעל הטורים רמז, כדרך בקדש: "שם י-ה-ו-ה נקרא" – ראשי תיבות 'שי"ן' של תפילין". (כאמור, על ה"בית" של התפילין של הראש יש שתי אותיות ש' – אחת מצד ימין, בעלת ג' רגלים, ואחת מצד שמאל, בעלת ד' רגלים). (ויש להוסיף, שמאחר ולמדנו מרשב"י, שתפילין הם בבחינת מקדש ("ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"), אפשר לאדם לכוון בכריכת שבע הכריכות, כאילו הוא נמצא עתה על המזבח, והוא כורך ועוקד את עצמו, ואת כל תאות לבו לפני ה' יתברך, כדי לקדש ולטהר את עצמו. ועל-ידי כך תוכל תפילתו לעלות לריח ניחוח לפני יתברך ב. צ.). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

"למען שתי אתתי אלה בקרבו"

לכאורה צריכים להבין, מדוע היה צריך הקב"ה להביא על מצרים כל-כך הרבה מכות? וכי לא היה בידו של הקב"ה להביס את פרעה על-ידי מכות ספורות?

אלא, מסביר ה"אדרת אליהו", רמז גדול יש כאן (מובא בספר "ומתוק האור"). הנה, אומר הקב"ה (מ"ב ו, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". דהינו, כל הנפלאות שעשה הקב"ה לישראל ביציאת מצרים, הוא יתברך יחזור ויעשה אותם בגאולה העתידה, במהרה בימינו.

והנה, כידוע, הגלות בה אנו נמצאים עתה היא גלות אדום/עשו ("עשו הוא אדום"). ובין עשו לפרעה ישנו קשר הדוק, לפי החשבון הבא: הנה, אותיות המילוי של "פרעה" "פה ריש עין הא" הן 376, בדיוק כגמטריה של עשו (=376). וזהו שאומר הכתוב: "למען שתי אתתי אלה בקרבו". כלומר, הסיבה שאני מרבה באותות/מכותי אינה דוקא עבור המצרים, אלא היא גם עבור מי שנמצא בקרבו של פרעה, הוא עשו, שהגמטריה שלו נמצאת במילוי/בקרבו של פרעה. אם כן, סיבת ריבוי המכות במצרים היתה מפני שהקב"ה עתיד להכות בהן את עשו,

כַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְגֵאוֹל אֶת בְּנֵי, לְעֵתִיד לְבוֹא, בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן!
 "וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ" (הַמֵּאֲמָר בְּהַרְחֵבָה בְּאֵתֶר "בְּנֵי צִיּוֹן")

עַל הַכְּתוּב, "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְּנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ...". אֹמְרִים חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: בְּשָׁנֵי מְקוֹמוֹת בְּתוֹרָה מְצִינוּ אֶת
 הַמֶּלֶךְ "וּלְמַעַן". בְּתַחֲלִיל פְּרָשֶׁת "בֵּא" נֶאֱמַר: "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְּנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ...". וּבְפָרֶשֶׁת "עֵקֶב" נֶאֱמַר:
 "וּלְמַעַן תִּאָּרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה" (דְּבָרִים י"א, ט'). וְזֹאת כְּדִי לֹמַר לָנוּ, שֶׁכָּל הַמְּטַפֵּל כְּרְאוּי בְּחִינוּף בְּנֵינוּ וּבְנֵי
 בְּנֵינוּ - זֹכָה לְאָרִיכוֹת יָמִים עַל הָאָדָמָה שֶׁהִבְטִיחַ ה' לְעַמּוֹ.

בְּעֵינָיו זֶה שֶׁל חִינוּף הַבְּנִים, כְּתַב הַרְמ"א (או"ח סי' רכ"ה ס"ב): "מִי שֶׁנֶּעֱשֶׂה בְּנוֹ בְּרַ מְצוּהָ, יִבְרָךְ: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה',
 אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה. וְטוֹב לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת". (כְּלוֹמַר, הָאֵב מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ
 שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה", בְּלִי לְהַזְכִּיר "ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם").

מְקוֹר בְּרָכָה זֶה הוּא מִהַכְּתוּב בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ס"ג, י"ד): "אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צָרִיךְ אָדָם לְטַפֵּל בְּבְנוֹ עַד
 יָגִי (=13) שָׁנָה. מִכָּאֵן וְאֵילָף צָרִיךְ שִׂיאֲמַר 'בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה". אָמַנְסָ מַה שֶׁכְּתַב הַרְמ"א, שֶׁטוֹב
 לְבָרֵךְ בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת, הוּא בְּגִלְל שֶׁלֹּא נִזְכָּרָה בְּרָכָה זֶה בְּגִמְרָא, וְעַל-כֵּן בְּאֲמַת רְאוּי לְבָרֵךְ "בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי
 מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה" בְּלִי שֵׁם וּמַלְכוּת. (מִן הָרְאוּי לְצִיּוֹן, שֶׁהַגְר"א חוֹלֵק עַל הַרְמ"א, וְסוֹבֵר שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם
 וּמַלְכוּת).

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין עֵינָיו זֶה: עַל מַה בְּדִיוֹק מְבָרֵךְ הָאֵב "בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה"? עַל אֵיזָה עֲשׂוֹ
 מְדוּבָר כָּאֵן? הַרְמ"א, בְּבִאָרוֹ בְּרָכָה זֶה, כּוֹתֵב (סי' רכ"ה ס"ק ה'): "עַד עַכְשָׁיו (=עַד גִּיל בְּרַ מְצוּהָ) נֶעֱשֶׂה הָאֵב
 כְּשֶׁחֲטָא הֵבֵן, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא חִנְכוּ (בְּדָרְךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת)".

כּוֹנֵת הַרְמ"א הִיא, שֶׁבְּרָכָה זֶה נִתְקַנָּה עַל-כֵּךְ שֶׁהָאֵב נִפְטָר מִחוּבַת הַחִינוּף, שֶׁהִיָּתָה מוּטְלָת עָלָיו עַד עֵתָה.
 לָכוֹ, נִמְצָא שֶׁעַד עַכְשָׁיו (=עַד גִּיל בְּרַ מְצוּהָ), אִם הֵבֵן הָיָה חוֹטָא, הִיָּתָה אַחֲרָיוֹת הַחֲטָא מוּטְלָת עַל הָאֵב,
 שֶׁהוּא מִחְנֹכוֹ, וְהָיָה הָאֵב נֶעֱשֶׂה עַל עוֹנוֹת בְּנוֹ. אוּלַם, עֵתָה, בְּהִגִּיעַ הֵבֵן לְגִיל בְּרַ מְצוּהָ, הָאֵב נֶעֱשֶׂה פְּטוֹר
 מִחוּבַת הַחִינוּף, וְעַל זֶה הוּא מְבָרֵךְ: "בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל זֶה" - כִּי מֵעֵתָה הוּא לֹא נֶעֱשֶׂה עוֹד עַל עוֹנוֹת
 בְּנוֹ. לְפִי זֶה, חֲדָשׁ ה"פְּרִי מְגִדִים" (או"ח סי' רכ"ה ס"א ס"ק ה'), שֶׁהָאֵשָׁה אֵינָה מְבָרַכֶת "בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲשׂוֹ שֶׁל
 זֶה" עַל בְּנָהּ, מֵאַחַר וְחַז"ל לֹא הִטִּילוּ עָלֶיהָ חוּבָה לְחַנֵּךְ אֶת בְּנֵיהָ, כִּי אִם עַל הָאֵב.

"כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבוֹ... לְמַעַן שְׂתִי אֶתְּתִי אֵלָה בְּקִרְבוֹ"

לְהֵלֵן סִיפּוֹר נִפְלָא מִהַסְפָּר "מֵעֵינָי הָאֲמוּנָה", הַמְרָאָה לָנוּ שֶׁכָּל יְהוּדֵי וְיְהוּדֵי, וְאֶפְּלוֹ יְהוּדֵי שִׁיֵּרֵד לְדִיוֹטָה הַתַּחְתּוֹנָה
 בְּיוֹתֵר, עֲדִין מֵאֲמִין הוּא בְּבוֹרָא הָעוֹלָם, שֶׁהוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ. וּמֵעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כֵּךְ הָיָה: כַּאֲשֶׁר כָּבְשׁוּ הַבּוֹלְשֶׁבִיקִים
 אֶת הָעִיר בְּרֵדִיטְשׁוֹב, נִכְנָסָה לְעִיר הַמַּחְלָקָה הַנוֹדְעַת לְשִׁמְצָה "בְּסַקְצִיית". אֲנָשֵׁי מַחְלָקָה זֶה הָיוּ כְּלָם יְהוּדִים מוֹמְרִים,
 שֶׁרָדְפוּ בְּאֵף וּבְחִמָּה אֶת אַחֵיהֶם הַיְהוּדִים. הֵם דָּאָגוּ לְסַגִּירַת בְּתֵי כְּנִסְיוֹת, אֲטָמוּ מְקוֹאוֹת, אָסְרוּ אֶת הַשְּׁחִיטָה
 הַכְּשֶׁרָה, וּבִטְלוּ תַלְמוּד תּוֹרָה מִהַיְהוּדִים בְּעִיר. אוּלַם, הַיְהוּדִים לְמִרוֹת כָּל זֹאת, דְּבָקוּ בְּדַתָם וּבְאֲמוּנָתָם, בְּנוֹ מְקוֹאוֹת
 סוֹדִיִים, שֶׁחֲטוּ בְּמַחְתָּרַת, וְגַם לֹא בִטְלוּ אֶת תַּלְמוּדֵי הַתּוֹרָה.

כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדְּבָר לְמַחְלָקַת "בְּסַקְצִיית", הוֹדִיעוּ לְכָל יְהוּדֵי הָעִיר לְהַתְאַסֵּף בְּרַחֲבַת כְּכַר הָעִיר בַּיּוֹם א' לְבִירּוֹר.
 בְּשַׁעַר אַרְבַּע הוֹפִיעַ הַקּוֹמִיסָר (שֶׁהָיָה יְהוּדִי מוֹמֵר, וְגַם אַכְזָר גְּדוֹל). הוּא פָּסַע קוֹמְמִיוֹת בְּסַגְנוֹן צְבָאִי, וְאַחֲרָיו הָיָה
 שְׁלִישׁוֹ הַכְּנוּעַ, שֶׁנֶּשֶׂא שְׂרָפָרֶף. שְׁנֵיהֶם נֶעֱצְרוּ בְּמֶרְכָּז הַכְּכַר. הַשְּׁלִישׁ הֵנִיחַ אֶת הַשְּׂרָפָרֶף, וְהַקּוֹמִיסָר דִּלַּג וְעָלָה עָלָיו
 וְהַתְּחִיל בְּנְאוּמוֹ: "יְוֹדוּ!" (=יְהוּדִים) - הַתְּנַשֵּׂא קוֹלוֹ - "שִׁמְעֵתִי שְׂאֵתֶם עֲדִין דְּבוֹקִים בְּמַצּוֹת. וְכִי אֵינְכֶם יוֹדְעִים שֶׁשַּׁחַר
 חֲדָשׁ הַפְּצִיעַ, וְעוֹלָם חֲדָשׁ נִבְנָה? רְצוֹנְכֶם לְהִיוֹת אֲנָשֵׁי הָאֲתָמוֹל בְּמִקּוֹם לְהִיוֹת אֲזַרְחֵי הַמְּחָר? הֲרִי בְּאֵנוּ לְשַׁחַר אֶתְכֶם
 מִכְּבִלֵי הַמַּצּוֹת, וְכִיֶּצֵד אֶתְם דְּבָקִים בְּכָל זֹאת בְּכַבְלֵי הָאֲמוּנָה וְהַדַּת? אֵלָּא בְּוֹדָאֵי פּוֹחֲדִים אֶתְם מִהַבּוֹרָא, פּוֹחֲדִים
 אֶתְם מִהַעוֹנֵשׁ...". הוּא הִמְתִּין שְׁנֵי אַחַדוֹת, וְאַחֲרֵי כֵךְ צָעַק: "לְפָחַד?! אֶתְם יוֹדְעִים מִמִּי צָרִיךְ לְחַשׂוֹשׁ וּלְפָחַד? אֲנִי
 אֲגִיד לְכֶם: צָרִיךְ לְפָחַד מֵאֵיתָנוּ, מִהַעֲמָדָה אֶל הַקִּיר לְפָנֵי כִּיתַת יוֹרִים, מִגְרוּשׁ לְסִיבִיר, מִהַשְּׁלָכָה לְכָל עַם עֲבוֹדוֹת
 פְּרָז! מֵאלוֹ צָרִיךְ לְפָחַד!". לְפָתַע הִזְדַּקֵּף וְאָמַר: "הִנֵּה, רְאוּ, נִקְנִיק טָרֵף בְּיָדִי. אֲנִי אוֹכֵל אוֹתוֹ לְעֵינֵי כָלָם, וְהִבָּה נִרְאָה
 אִם אֶעֱנֶשׁ עַל-יְדֵי הַבּוֹרָא", אָמַר בְּהַתְרַסָּה, וְנָגַס בְּנִקְנִיק הַטָּרֵף לְעֵינֵי-כָל. כָּלָם שֶׁתְּקוּ. וְכִי מַה יִּגִּידוּ? הֲרִי גַם טִיטוּס
 שֶׁסָּף אֶת הַפְּרוֹכֶת בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ...

וְהִנֵּה, פְּתָאוֹם נִכְרָה תְּכוּנָה בְּקִצָּה הַכְּכַר. אֲנָשִׁים זָזוּ לְכָאֵן וּלְכָאֵן. "מַה קוֹרָה שָׁם?" - שָׂאל הַקּוֹמִיסָר בְּכַעַס. לֹא חָלְפוּ
 שְׁנֵי אַחַדוֹת, וְהוּא הִבִּין אֶת פֶּשֶׁר הָעֵינָיו - הַחֲשַׁמְלִית הָעִירוֹנִית חוֹצָה אֶת הַכְּכַר, לְפִיכֵךְ מְפָנִים לָהּ כָּלָם אֶת הַדְּרָךְ.
 לְפָתַע הַבְּחִין הַקּוֹמִיסָר, שֶׁהַחֲשַׁמְלִית נוֹסַעַת בְּמַהִירוֹת לְכִיוּנָהּ. הַחֲשַׁמְלִית הַתְּקַרְבָּה בְּמַהִירוֹת, וְהַקּוֹמִיסָר זָנַק הַצִּידָה
 בְּרָגַע הָאַחֲרוֹן. הַחֲשַׁמְלִית הָעִיפָה אֶת הַשְּׂרָפָרֶף, וְנִפְצָה אוֹתוֹ לְרִסְסִים. אוּלַם, מֵעִילוֹ הָאָרוּךְ שֶׁל הַקּוֹמִיסָר נִתְפָּס
 בְּאֶחָד מִגִּלְגָּלֶיהָ שֶׁל הַחֲשַׁמְלִית, וְהִיא גִּרְרָה אוֹתוֹ אַחֲרָיָה בְּמַהִירוֹת עֲצוּמָה, תוֹךְ כְּדִי מוֹת אֵיטִי וְאֶכְזָרִי בְּסַקְלָהּ. הָלָם
 אַחַז אֶת הַנוֹכְחִים. הָיָה שֶׁקָּט מוֹחֵלֵט כַּאֲשֶׁר קָבַל הָרָשָׁע הַזֶּה אֶת עוֹנָשׁוֹ מִשְׁמַיִם. אוּלַם, בְּשֶׁקָט הַזֶּה שְׁנוּצָר, שֶׁמְעוֹ הֵם
 אֶת מִלוֹתֵיו הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁל הַקּוֹמִיסָר הַיְהוּדִי לְפָנֵי שְׁנִפְחָ אֶת נִשְׁמָתוֹ "שִׁמְעָ יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' אֶחָד". הִנֵּה, הָאִישׁ
 שֶׁלְפָנָיו רָגַע חֲטָא וּבִקֵּשׁ לְהַחֲטִיא אֶת כָּל יְהוּדֵי הָעִיר וְכַפֵּר בְּרִישׁ גָּלִי, הַתְּגַלָּה בְּרָגְעֵיו הָאַחֲרוֹנִים כִּיְהוּדִי מֵאֲמִין...

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

"בני ציון"

"ועבר ה' לנגף את מצרים וראה את הדם"

על הכתוב, "ועבר ה' לנגף את מצרים וראה את הדם", כתוב במדרש (מכילתא "בא" פרשה יא): "וראה (ה') את הדם...מה ראה (ה')? ראה דם עקידתו של יצחק, שנאמר (בראשית כב, ח): 'אלהים יראה לו השה לעלה בני'."

וצריך להבין ענין זה. שכן, וכי מה הקשר של דם קרבן הפסח לבין עקידתו של יצחק אבינו על המזבח? ויש לומר, שדם קרבן הפסח הוא מסירות נפש בפועל ממש. שהרי, הטלה שהקריבו ישראל היה האלוה/העבודה הזרה של מצרים. וכאשר לקחו ישראל את הטלה, לשוחטו לקרבן פסח לה, סכנו את נפשם, כמו שאמר משה לפרעה (שמות ח, כב): "הן נזבח את תועבת מצרים (=הטלה) לעיניהם ולא יסקלנו?"

ולכן מבואר בטור (או"ח סימן תל), שמטעם זה נקראת השבת שלפני הפסח "שבת הגדול", וכפי שמוכר שם: "ולקחו להם (ישראל) כל אחד שיה לפסחו, וקשר אותו בפרעי מטתו. ושאלום המצרים, למה זה לכם? והשיבו (להם ישראל), לשוחטו לשם פסח במצות השם עלינו. והיו שיניהם (של המצרים) קהות, על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר. על-שם אותו הנס קורין אותו (=את אותה השבת) שבת הגדול."

נמצא לפי זה, שישיראל לא ידעו שהקב"ה יעשה להם נס גדול, ויצילם מיד המצרים, והיו מוכנים לקים מצוה זו של שחיטת האלוה של מצרים במסירות נפש בפועל ממש (שהרי בדרך הטבע היו המצרים הורגים אותם על ששוחטים הם את אלהיהם). הרי לנו מכאן, כי דם קרבן הפסח הוא מסירות נפש בפועל ממש של ישראל.

וזהו שאמר המדרש: "וראה (ה') את הדם...מה ראה (ה')? ראה דם עקידתו של יצחק". שכן, כאשר שמו ישראל את דם קרבן הפסח על מזוזות בתיהם, ראה ה' את מסירות הנפש של יצחק אבינו שמסר את נפשו בעקידה, מסירות-נפש שהוריש לבניו אחריו, כאשר שחטו את האלוה/העבודה הזרה של מצרים לעיניהם. ובזכות זה ופסח ה' על הפתח, ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

"וראה (ה') את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות...ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם"

על הכתוב, "וראה (ה') את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות...ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם", שואלים חז"ל: הלא מדובר כאן על נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, שצריכים לעשות כן לדורות, כפי שכתוב: "ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם". והלא אין אנו נוהגים כן! ומאז יציאת מצרים אין אנו נותנים דם על המשקוף ועל שתי המזוזות בחג הפסח. וכפי שתמה גם "אור החיים" הקדוש: "ולא ראינו שעשו כן קדמונינו, (ו)גם רבותנו לא ציוו (לנו) לעשות כן".

כדי להבין ענין זה, נקדים תחילה מה שמביא רש"י על הכתוב: "ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמך" ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך חיי", (בשם המכילתא): "היה רבי מתיא בן חרש אומר: הרי הוא (=הקב"ה) אומר: 'ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת דדים' (חוקאל ט, ז). הגיע (זמן ה)שבועה שנשבעתי לאברהם, שאגאל את בניו. (ומאחר) ולא היו בידם (של ישראל) מצות להתעסק בהם, כדי שיגאלו, שנאמר (שם): 'ואת ערם ועריה' (=ערומים ללא מצות). (על-כן)...נתן להם (הקב"ה) שתי מצות דם: (קרבן פסח, ודם מילה, שמלו (ישראל) באותו הלילה. שנאמר: 'ואראך מתבוססת בדמך' - בשני דמים". (ועל-ידי שתי מצות דם אלו נגאלו ממצרים).

ומצינו חידוש גדול על-כך בתרגום יונתן, על הכתוב (שמות יב, יג): "והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם", שהקב"ה רמו למשה בציווי זה, שיערבבו ישראל את דם קרבן הפסח עם דם המילה יחד, ויתנו את שני הדמים על המשקוף ועל שתי המזוזות, וכפי דברי התרגום: "ויהי דם נכסת פסחא וגזירת מהולתא מערב לכוון, למעפד מיניה אות על בתיא, דאתון שרין תמן" (=והיה דם שחיטת הפסח ודם ברית המילה מעורב לכם, לעשות ממנו אות על הבתים שאתם שרויים שם).

ומוסיף על-כך "בעל הטורים" ואומר, שענין זה רמו בכתוב: "והיה הדם לכם לאת על הבתים". שכן, "לכם"

בגמטריה "המילה". ועוד כתב "בעל הטורים": "ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף". "מן הדם" – בגמטריה "דמי מילה". ומצאנו לכך מקור נוסף בפרקי דרבי אליעזר, שישראל לא רק שנגאלו ממצרים בזכות דם פסח ודם המילה, אלא שגם הגאולה העתידה תהיה בזכות מצות אלו. וכפי שכתוב שם (פרק כט): "מכאן אתה למד שבני יעקב נימולין היו, ומלו את בניהם ואת בני בניהם, והנחילה לחק עולם. עד שעמד פרעה הרשע וגזר גזירות קשות, ומנע מהם ברית מילה. וביום שיצאו ישראל ממצרים, נימולו כל העם, מקטון ועד גדול, שנאמר: 'כי מלים היו כל העם היצאים', והיו ישראל לוקחים דם ברית מילה ודם פסח, והיו נותנין על משקוף בתיהן. וכשעבר הקב"ה לנגוף את מצרים וראה את דם הברית ודם הפסח, נתמלא רחמים על ישראל, שנאמר: 'ואעבר עליך ואראך מתבוסת בדםך'. 'בדמך' לא כתיב, אלא 'בדמך' – בשני דמים – דם ברית מילה ודם פסח". ועוד ממשיך המדרש ואומר: "ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך חיי". רבי אליעזר אומר: וכי מה ראה הפתוב לומר פעמים 'בדמך חיי'? אלא, אמר הקב"ה: בזכות דם ברית מילה ובזכות דם פסח נגאלו (ישראל) ממצרים. ובזכות דם ברית מילה ובזכות דם פסח אתם עתידים להיגאל בסוף מלכות רביעית (במהרה בימינו, אמן). לכך נאמר שתי פעמים 'בדמך חיי'. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן. המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")

"ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך"

בספר "טובך יביעו" לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הוא כותב: פעם אחת, שאל אותי רופא עינים בכיר על הסגולה המובאת במשנה ברורה, בשם הקדמונים (סימן כ"ד, סעיף קטן ז), ש"כל המעביר ציצית על עיניו, כשקורא פרשת ציצית, יהא מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים (=עיורון)". והשבתי לו על-פי דברי הגה"ק בעל החיד"א זיע"א, הכותב, שהטעם למכת חשך שבאה על מצרים היה, כיון שהמצרים שכחו את הטובות שעם ישראל עשו להם (בעת שיוסף כלכל את מצרים, ובעת שיעקב אבינו היה שם, שאז עלה הנלוס, ומצרים נתברכה בשפע גדול). ולכן על ששכחו המצרים את טובתם של ישראל, הנה מידה כנגד מידה חשכו עיניהם במכת חשך. והוסיף החיד"א ואמר, שהדברים רמוזים במלה "חשך", שהיא אותיות "שכח", וגם אותיות "כחש" – לומר לך, שמי ששוכח ומתכחש לטובות שעשו עמו – מכתו חשוכת מרפא.

ואולי זו הסיבה לסגולה הנפלאה המובאת במשנה ברורה, ש"כל המעביר ציצית על עיניו... מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים". שהרי, כאשר יהודי מעביר את הציציות על שתי עיניו ב"פרשת ציצית" (שמוזכרת בה יציאת מצרים, כמו שכתוב: "והיה לכם לציצית וראיתם אתו... אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים") – הרי זה כמי שאומר להקב"ה, שהוא, כיהודי, לא מתנהג כמו המצרים, ששכחו את הטובה, אלא נהפוך הוא, הוא זוכר את כל הטובות והחסדים שעשה עמנו הקב"ה ביציאת מצרים. על-כן, מגיע לו שלא תכהינה עיניו, כמו המצרים כפויי הטובה, אלא יראה אור גדול, כפי שכתוב במכת חשך: "ולכל בני ישראל היה אור במושבבתם". ליום ההילולא של הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק זיע"א, שנלב"ע ב-כ"א טבת ת.נ.צ.ב.ה

בספר "סיפורי נפלאות" מובא מעשה, שפעם אחת בראש חודש אלול, בא אל הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק זיע"א סוחר עשיר מבאברויסק ר' יצחק, שהיה חשוף בנים, לא עלינו. כשעמד הסוחר לנסוע מוילעדניק, הוא נקרא לרב, שפקש ממנו שיקנה עבורו חתיכת בד פשתן. הגביר ר' יצחק הבטיח לרבי לעשות כדבריו. ואכן, בראש חודש חשוון בא שוב הגביר, והביא לרבי את הבד אשר בקש. שאלו הרבי: האם שלמת את המכס עבור הבד? והגביר השיב בחיוב. הרבי התבונן בבד ובדק אותו. במשך הבדיקה חזר כמה פעמים ואמר בפיו "אך טבת", "אך טבת". אולם, הגביר לא הבין למה רומזים דברי הרבי. אחר-כך ברכו הרבי ואמר לו: יולד לך בן, ותקרא לו "בועז". והוא יאריך ימים כמנין הגמטריה "בועז" – שמונים וחמש שנים... נסע הגביר לביתו. ביום כ"א בטבת, נסתלק הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק לבית עולמו. אולם, קודם הסתלקותו צוה הרבי, שאת התכריכים יתפרו מאותה חתיכת בד שקנה עבורו הגביר ר' יצחק. ואז הבינו כלם את פונת הרבי בדבריו "אך טבת, אך טבת". שכן, "אך" – אותיות כ"א, יום פטירת הרבי. ובאמת, באותה שנה, בחג השבועות, נולד בן לאותו סוחר, והוא קרא לו בועז, כמצות הרבי...

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

בְּנֵי צִיּוֹן

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדִכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֻזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם" (יג' טז')

בפרשתנו, פרשת "בא", למדים אנו על מצוה חשובה שמקיימים אנו בכל יום ויום, (מלבד שבתות וימים טובים), והלא היא מצות הנחת תפילין, שעליה נאמר שהיא זכר ליציאת מצרים, וכפי שפרש הרמב"ן (שמות יג', ט'): "שתכתוב על ירך ועל בין עיניך (את) יציאת מצרים, ותזכור אותה תמיד, למען שתהיה תורת ה' בפיך, לשמור מצותיו ותורותיו...". וצריכים אנו להבין, מה הקשר של מצות הנחת תפילין (=תפילין של יד ותפילין של ראש) לבין יציאת מצרים?

בספרי החסידות, מפי תלמיד הבעש"ט הקדוש, מבואר כי גלות מצרים היתה "גלות הדעת", ולכן בתחילת שליחותם של משה ואהרן לפרעה, שהיה ראש טומאת מצרים, אמר להם פרעה: "לא ידעתי את ה'". וכן מצינו, שהקב"ה הזכיר פעמים רבות את ענין הדעת, בקשר ליציאת מצרים: "וידעו מצרים כי אני ה'", וכן: "וידעתם כי אני ה' אלהיכם, המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

אם כן, צריכים אנו להבין, מהי פונת חז"ל, כשאמרו שגלות מצרים היתה "גלות הדעת".

נקדים להביא את דברי האר"י הקדוש, האומר (שער הפנונת דרוש א' לפסח), שצריכים אנו לדעת שתכלית עבודת האדם היא להגיע למדרגת "מח שליט על הלב", שהרי המח הוא משכן הנשמה הקדושה ושרש המחשבה והדעת, ושם אין שום תשוקה ותאוה לדברים הגשמיים. ועוד מובא, שעיקר תפקיד המח הוא ללמד ולהשכיל, והוא אף מזהיר את האדם להתרחק מן הרע ולהתקרב לטוב.

לעומת זאת, הלב, שהוא שרש המעשה, נוטה יותר לרע, לתאוות ולהמרינות של העולם הזה. לכן, תפקיד האדם הוא "להמליך" את המח על הלב ולקשר בין המחשבה לבין המעשה, כדי שהמחשבה/הדעת תפקח על כל מעשה של האדם, ועל-ידי כך יוכל האדם לשלוט ולהכניע את תאוות לבו, ולא יבוא לידי חטא חלילה.

ואולם, פרעה, שהיה ראש טומאת מצרים, והתגלמות היצר הרע במצרים, רצה בכל מאודו להשקיע את בני ישראל בטומאת מצרים, ולכן שיעבד אותם, והעבידם בעבודה קשה ומפרכת, כדי שלא יהיה להם זמן אפילו לחשוב ולהתבונן בין טוב לרע, כפי שמעיד הכתוב: "ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה", ועל-ידי כך לעשות פירוד בין מחשבתם, לבין מעשיהם, כדי שיאבדו את זהותם העצמית ואת קדושתם, וישקעו בטומאת מצרים.

והנה, אומר ה"זרע אמת", שבמלה "מצרים" רמוז רצונו של פרעה להכניס את עם ישראל ל"גלות הדעת". כי כאשר נתבונן במלה "מצרים", נראה כי נמצאות בתוכה האותיות "יצר", המפרידות בין שתי אותיות – מ' פתוחה ו-ם' סתומה – כאשר האות מ' הראשונה הפתוחה מרמזת על "מעשה" (כמו שה-מ' היא פתוחה, כן המעשה הוא פתוח וגלוי לעיני-כל), ולעומת זאת, האות ם' הסתומה רומזת על המחשבה (כמו שה-ם' היא סתומה מכל הצדדים, כך המחשבה סתומה בתוך המח שבראש, ואיננה גלויה).

אולם היצר מעוניין להפריד בין המחשבה למעשה, כדי שהאדם יהיה מנותק מן הנשמה (=המחשבה והדעת), וימשך אחר תאוות לבו, וכך ישקע בטומאה. לכן, רובץ לו היצר, ומפריד בין ה-מ', הרומזת למעשה, לבין ה-ם' הרומזת למחשבה, וכך מתקבלת המלה "מצרים", שרומזת ל"גלות הדעת" – נתק בין המחשבה למעשה.

על-כן צונו ה' יתברך על מצות התפילין. שכן, ידוע שתפילין של יד, שאנו מניחים כנגד הלב, הם כדי לשעבד את הלב, שרש המעשה, לה' יתברך, ואילו התפילין של הראש, שאנו מניחים כנגד המח, שרש המחשבה והדעת, הם כדי לשעבד את המח, כלי המחשבה והדעת, לה' יתברך – ועל-ידי כך אנו קושרים את המעשה עם המחשבה, כדי שכל מעשה ומעשה שלנו יהיה תחת פיקוח המחשבה והדעת.

לכן הקפידו חז"ל כל-כך שלא להפסיק בין תפילין של יד לבין תפילין של ראש, שהרי זהו ענין גלות הדעת

במצרים – לעשות פרווד וניתוק בין **המעשה** ובין **המחשבה**. ואילו עבודת איש ישראל היא לקשר בין **המחשבה** ו**המעשה** לבין ה' יתברך, כך שכל **מעשה ומעשה** שהאדם עושה, יהיה תחת פיקוח **הדעת והמחשבה**, כדי שלא יבוא לידי חטא חלילה.

עתה מובן היטב הקשר בין מצות הנחת תפילין, לבין יציאת מצרים, שכן כשאנו מניחים תפילין, ועושים את רצון ה' יתברך – קושרים את התפילין של היד כנגד **הלב**, ואת התפילין של הראש כנגד **המוח** – אנו בעצם מייחדים/קושרים את **המחשבה עם המעשה**, כדי **שהלב**, מקור התאות, יהיה בשליטת **הדעת**, ועל ידי כך נוכל לעבוד את ה' יתברך בלב ובנפש. וברור שענין זה מבטא ומסמל לנו את השחרור האמיתי שלנו משעבוד מצרים, "גלות **הדעת**", ואת היציאה מעבדות לחרות.

ה' יזכנו לקשור תמיד בין המחשבה לבין המעשה, כדי שנוכל לעבדו בלב שלם, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויגש" ראשי תיבות יום ו' ג' שבט

רבי אליהו שפירא, ראש מתיבתא ודרשן מפראג, שחי בין השנים 1660–1712 (לפני כ-300 שנה) כותב בספרו "אליה רבה", ששנה שיחול בה התאריך ג' בשבט ביום ששי בשבוע, יהיה אז שלג, גשם וקור באותו החרף. וסימן לכך הוא מביא מהפיתוב: "ויגש אליו יהודה...". **"ויגש" ראשי תיבות יום ו' ג' שבט**, וכן **"ויגש" ראשי תיבות גשם שלג וקור יהיה**. דהינו, אם יחול יום ג' שבט ביום ששי בשבוע, אזי באותו חרף יהיה "ויגש" (=גשם שלג וקור).

וכפי דבריו הקדושים (סימן תרפ"ה, אות ד'): "מצאתי פתוב: לעולם כשחל ראש חדש שבט ביום ד' (יום רביעי, שאז ג' בשבט יחול ביום ששי), אזי הוא קור ושלג גדול באותו חרף. והסימן הוא ויגש" – ראשי תיבות **יום ו' ג' שבט**... וכנ"ל, אז אנו דורשים את ראשי התיבות של המלה "ויגש" בסדר הפוך **שלג גדול ירד וקור**, כי הוא כך בדוק ומנוסה, ו'הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הגיס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים' (דבריו הובאו גם בספר "מגן אברהם" בחלק "אשל אברהם", סוף סימן תרפ"ה).

"וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים" (יב' יא')

באחד ממסעותיו של החיד"א (רבי חיים דוד אזולאי) לאיטליה, הפליג עמו סוחר יהודי, שהוביל עמו מלאי גדול של גבינה לא פשרה. במשך המסע השתדל הסוחר להשיג מן החיד"א "הכשר" לסחורתו, הלא פשרה, כדי שיוכל למכרה בקהילות ערי איטליה. אולם החיד"א ידע שאין הגבינה פשרה, ועל-כן דחה בתוקף הצעות מפתות שונות מצד הסוחר. כיון שראה כך, החליט האיש לכפות על החיד"א הוצאת "הכשר" בכח הזרוע: הוא שכר כמה ממלחי האגניה, ואלו התנפלו על החיד"א באמצע הלילה ואימו להשליכו לתוך הים, אם לא יתן לסוחר את מבוקשו. בלית ברירה נאות החיד"א להוציא כתב "הכשר" לסחורתו של האיש הרשע, וכתב בו לאמר: הגבינה של פלוני פשרה למהדרין, יאכלו עננים וישבעו וכו', ובסיום הוסיף: **"וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים"**, ספר שמו"ת, שנת תקי"ג.

כשהגיע הסוחר לאיטליה, פרסם ברבים שבידו גבינה מארץ הקדש, הכשרה למהדרין בהכשר הגאון הנודע בכל תפוצות ישראל, החכם החיד"א. כנהוג בישראל, הוזמן הסוחר להציג את ה"הכשר" שבידו בפני רב המקום. הרב קרא בעיון רב את נוסח ה"הכשר" שהוגש לו, וכשהגיע למשפט המסים, תמה, על שום מה הוסיף החיד"א את המלים 'בספר שמו"ת', לאחר הזכרת הכתוב: **"וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים"**. הרי כל אחד יודע, שפסוק זה נמצא בפרשת "החדש הזה לכם" שבספר שמו"ת! הרהר הרב שעה ארוכה, עד שנתחור לו, כי במלה "שמו"ת" התכוון החיד"א לראשי התיבות "שנים מקרא ואחד תרגום". עין הרב בתרגום אוינקלוס על אותו הפסוק, ומצא שם: "מתניכם חגרים" – חרציכון יהון אסירין" (=חרצי הגבינה יהיו אסורים). מיד צוה הרב לאסר את הסוחר בבית המאסר שברשות הקהילה, ולאחר תקירה בענין הודעה הסוחר, שהוציא את ה"הכשר" מידי החיד"א בדרכי כפיה ואלמוות. קם הרב ממקומו בהתרגשות וברך את החיד"א: **"ברוך שחלק מחכמתו ליראיו"**.

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יַדְכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ"

פסוק זה, "וְהָיָה לְאוֹת עַל יַדְכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ", שְׂבֹסוֹף פְּרִשְׁתָּנוּ, מְשַׁמֵּשׁ מְקוֹר לְמִצְוֹת הַתְּפִילִין – שֶׁל יָד וְשֶׁל רֶאשׁ. כְּמוֹ כֵן, מִפְּסוּק זֶה לְמִדּוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל, שְׂאִין מְנִיחִים תְּפִילִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים. וְזוֹאת, כְּפִי שְׁכַתוֹב בְּגִמְרָא (עֲרוּבִין צו'): רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יְכוּל(=הֵייתִי חוֹשֵׁב) יְנִיחַ אָדָם תְּפִילִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים? תִּלְמוּד לומר: "וְהָיָה לְאוֹת עַל יַדְכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ" – מִי שְׁצָרִיכִים "אוֹת" יְנִיחוּ תְּפִילִין בְּיָמִים שְׁבָהֶם דְּרוּשָׁה הַצָּגַת "אוֹת".

("אוֹת" הוּא עַד הַמְצִינָן אֶת הַקָּשֶׁר בֵּין הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל. וּמֵאַחַר וְכַתוּב (דְּבָרִים יט', טו'): "עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים... יָקוּם דָּבָר", צָרִיכִים אָנוּ תְּמִיד לְשֵׁנֵי אוֹתוֹת/עֲדִים שְׂעִידוֹ שְׂאֵנוּ בְּקָשֶׁר תְּמִידִי עִם הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ). אִם כֵּן, יִצְאוּ שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שֶׁהֵם נִחְשָׁבִים "אוֹת" כְּכַתוּב עַל הַשַּׁבָּת (שְׁמוֹת לֹא יז'): "בְּיָנִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֵלָם". וְאִף יָמִים טוֹבִים קְרוּיִים "שַׁבָּת".

וְהֵנָּה, בְּכָל אֶחָד מִיָּמֵי הַשָּׁנָה, דְּרוּשִׁים לְכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְשֵׁנֵי אוֹתוֹת, שְׂעִידוֹ עַל הַקָּשֶׁר הָאֲמִיץ שֶׁבֵּין ה' לְבֵין יִשְׂרָאֵל. לְכֵן אָנוּ מְנִיחִים תְּפִילִין בִּימֵי הַחֹל – כְּדִי שִׁיְהִי בִּידְנֵנוּ שְׁתֵּי אוֹתוֹת(=תְּפִילִין וּמִלָּה), כְּנִדְרָשׁ. וּבְיָמֵי שַׁבָּת וְחַג, שְׁכָאֲמֹר הֵם עֲצָמָם נִחְשָׁבִים "אוֹת", מְעִידִים הַמִּלָּה וְהַיָּמִים הַמְּקוֹדְשִׁים הִלְלוּ עַל הַקָּשֶׁר שֶׁבֵּין הַבוֹרָא לְעַמּוֹ, וְלִכֵּן לֹא דְרוּשָׁה אִזּוֹ הַנְּחַת תְּפִילִין.

(לְהֵלֵךְ שֶׁלֹּשׁ הַמִּצְוֹת הַקְּרוּיֹת בַּתּוֹרָה "אוֹת": (בְּרִית מִלָּה) "וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשֶׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּין יְנִיכֶם". (הַשַּׁבָּת) "בְּיָנִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֵלָם". (תְּפִילִין) "וְהָיָה לְאוֹת עַל יַדְכָּה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ". חו"ל מְצִינִים, שֶׁהַמִּלָּה "שַׁבָּת" מְרַמֶּזֶת בְּדֶרֶךְ שֶׁל נוֹטְרִיקוֹן(=רֵאשִׁי תִּיבוֹת) לְשֶׁלֶשׁ הַמִּצְוֹת הָאלוּ שֶׁהֵם כְּאֲמֹר בְּבַחֲנֵת "אוֹת". (שַׁבָּת: שַׁבָּת, בְּרִית מִלָּה, תְּפִילִין)

"קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא"

פְּעַם סִפֵּר הַרְבֵּי מֵאַפְטָא זצ"ל עַל אָבִיו שֶׁל הַבַּעַש"ט (רַבִּי אֶלְעִזָּר), שֶׁהָיָה מְכַנֵּס אוֹרְחִים מְכָל הַסּוּגִים, וְלֹא הָיָה מְפַלֵּה בֵּין צְדִיק לְרָשָׁע. דָּבָר זֶה, אָמַר הַרְבֵּי מֵאַפְטָא זצ"ל, רְמוּז בְּפִסּוּק: "קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא...".

הֵנָּה, "קֹדֶשׁ לִי" – אִם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל רוֹצֵה בְּאֵמֶת לְהַתְקַדֵּשׁ לְפָנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, עָלָיו לְהִיָּתוֹת עֲנוּתוֹ, וְלִדְעַת כִּי "כָּל בְּכוֹר" – כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא "בְּכוֹר"(=גְּדוֹל וְצְדִיק מִמֶּנּוּ), וְלִכֵּן אֵל לוֹ לְחַפֵּשׁ חֲטָאִים וְחַסְרוֹנוֹת בְּמַעֲשֵׁי אַחֲרִים. וְכֵן, "פֶּטֶר(=פְּתָח) כָּל" – פְּתַח כָּל דָּבָר הוּא – "רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל" – שְׁצָרִיךְ לְרַחֵם עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל, יְהִיָּה אֲשֶׁר יְהִיָּה. וְאוֹלָם – "בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה" – לְהַבְדִּיל בֵּין יְהוּדִי לְיְהוּדִי, וְלומר, שְׁזֶה מִתְנַהֵג כְּאָדָם, וְהַשְּׁנִי מִתְנַהֵג כְּבַהֲמָה – "לִי הוּא" – זֶה שִׁיךְ רַק לֵה' יִתְבָּרֵךְ, הַיּוֹדֵעַ מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם. וְלָנוּ, בְּשֶׁר וְדָם, אֲסוּר לְהַבְדִּיל בֵּין אִישׁ לְרַעְהוּ, וְצָרִיכִים אָנוּ לְרַחֵם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֲבֹת אוֹתָם בְּמִידָה שְׁוֶה... וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (יב' מ')

שְׁנֵינוּ בְּמַסְכַּת סְנֵהֲדָרִין (צ"א ע"א): "פְּעַם אַחַת בָּאוּ בְנֵי מִצְרַיִם לְדוֹן(=לְהַתְדָּיֵן, לְהַתּוֹכַח) עִם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי אֱלֹהֵי סְנֵהֲדָרוֹס מוֹקְדוֹן (מִלְךְ יוֹן בְּמֵאָה הַרְבִּיעִית לְפִי מִנְיַן הָעָמִים). אָמְרוּ לוֹ הַמִּצְרַיִם: הֲרֵי הוּא (הַכְּתוּב) אוֹמֵר: 'וְה' נָתַן אֶת חַן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאִילוּם". תָּנוּ לָנוּ אֶת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁנִּטְלַתֶּם מֵאֵתָנוּ! (=שֶׁלַקְחַתֶּם מֵאֵתָנוּ עַל-יְדֵי "שְׂאִילָה" לְצַמִּיתוֹת, עָרַב צֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם).

אָמַר גְּבִיָּהָ בֶן פְּסִיסָא (אִישׁ הַדְּיוּט מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל) לְחַכְמִים: תָּנוּ לִי רְשׁוֹת, וְאַלְךָ וְאָדוֹן עִמָּהֶם(=אֲתוֹכַח עִם הַמִּצְרַיִם) לְפָנֵי אֱלֹהֵי סְנֵהֲדָרוֹס. אִם יִנְצְחוּנִי – אָמְרוּ לָהֶם: הַדְּיוּט(= אֲזָרַח פְּשוּט) שְׁבָנוּ(=מֵאֲצִלָּנוּ) נִיצְחַתֶּם. וְאִם אֲנִי אֲנַצְחֶם אוֹתָם

– אמרו להם: תורת משה רבנו נצחה אתכם.

נתנו לו רשות, והלך (גביהא) ודן עמהם. אמר להם: מהיכן אתם מביאים ראיה זו? (שלקחנו מכם כסף וזהב לפני שיצאנו ממצרים). אמרו לו: מן התורה (המעידה על שאילת כלי כסף וכלי זהב מהמצרים). אמר להם: אף אני, לא אביא לכם ראיה, אלא מן התורה, שנאמר: "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה". לכן, קודם תנו לנו שכר עבודה של שישים ריבוא, ששעבדתם אותנו במצרים ארבע מאות ושלשים שנה! אמר להם אלכסנדרוס מוקדון, החזירו לו תשובה! אמרו לו, תנה לנו זמן שלשה ימים, נתן להם זמן, בדקו ולא מצאו תשובה, מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות, וכרמיהן כשהן נטועות וברחו... (ע"פ מדרשי חז"ל) גלות מצרים – גלות הדיבור

כידוע, במצרים לא יכלו בני ישראל לעסוק בתורה, שהרי היא עדין לא נתנה. וגם את חלק התורה שקבלו מאברהם, יצחק ויעקב לא יכלו ללמוד, מחמת כבוד העבודה הקשה שהטיל עליהם פרעה. ולכן הגלות במצרים הייתה גם גלות הדיבור. שכן, איזו תועלת יש בדיבור, כאשר אין אפשרות להשתמש בו לדברי תורה? וזהו הענין שמושה היה "ערל שפתים". שכן, היות ופיותיהם של בני ישראל לא עסקו בתורה מחמת העבודה הקשה, התבטא הדבר אצל משה בכך שהיה ערל שפתים – שהרי משה היה שקול כנגד כל ישראל. על-פי האמור, נבין היטב מה שבאר הרה"ק מראפשיץ זיע"א, בספרו "זרע קדש" (מועדים דף י"א): גלות מצרים הייתה כאמור גלות הדיבור, מחמת שלא יכלו שם ישראל לעסוק בדברי תורה. על-כן נקראו כל מלכי מצרים בתאר 'פרעה' – פרעה – אותיות פה רע. כלומר, שלא הניחו לישראל להוציא דיבור טוב מפייהם, ואין טוב אלא תורה.

"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך... " (י' ב')

אומרים כאן חכמי ישראל: בשני מקומות בתורה מצינו את המלה "ולמען". בתחילת פרשת "בא" נאמר: "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...". ובפרשת "עקב" נאמר: "ולמען תאריכו ימים על האדמה" (דברים י"א, ט'). וזאת כדי לומר לנו, שכל המטפל כראוי בחינוך בניו ובני בניו – זוכה לאריכות ימים על האדמה שהבטיח ה' לעמו. רבי יהושע מאוסטרובה, בעל "תולדות אדם", קושר כאן את ראשית הכתוב – "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...". – לדברי הסיום – "וידעתם כי אני ה'". לדבריו, עלינו להפיק מכאן מוסר השכל לחשיבות היתרה של חינוך הבנים. אם נחזיר בלב בנינו ובני בנינו את ההפכה בגדולת ה' בעולם – אזי נתעלה גם אנו למדרגה גבוהה בידיעת ה', ויקוים בנו הפסוק: "וידעתם כי אני ה'".

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (=כשיצאו ישראל ממצרים אף כלב לא נבה, ולא חרץ את לשונו)

על הכתוב "כלב לשנו" אומר רבי מאיר'ל מפרימשלן, שיש כאן רמז כיצד עלינו לנהוג עם הבריות כדי לזכות בברכה והצלחה. "כלב לשנו" מתפרש כאן כך, שעל האדם להקפיד בכל משא ומתן עם הזולת שלבו ולשונו יהיו שוים "כלב (=כמו הלב, כך גם) לשנו", ולא ינקוט ביחסיו עם הבריות דרכי מרמה של "אחד בפה ואחד בלב". ובענין זה מספרים חסידיו: מעשה בשני סוחרים נודעים, שבאו לרבי מאיר'ל מפרימשלן, ובקשו ממנו שיעניק להם סגולה מיוחדת להצלחה בעסק גדול של שותפות, שנכנסו בו לא מפבר.

נטל רבי מאיר'ל מעל השלחן פיסת גיר קטנה ורשם בצידה האחד את האותיות "א – ב", ובצד השני רשם את האותיות "ג – ד". ובעוד הסוחרים משתוממים למראה עיניהם, הושיט להם הצדיק את פיסת הגיר הזעירה, ואמר: שמרו היטב על הכתוב בפתק זה! לדעתי, אין לכם סגולה בדוקה ומנוסה להצלחה במסחר, יותר מן הכתוב כאן. הסוחרים לא העזו לשאול את הרבי לפשר האותיות הרשומות בפתק שהושיט להם, אולם הביעו את מבוכתם במראה פניהם. כאן הפתיע אותם רבי מאיר'ל במתן הספר לאותיות שרשם על הגיר שבידיהם: בצד האחד של הפתק רשמתי את האותיות "א – ב", ופרושן – א' אמונה, ב' ברכה. ובצד השני של הפתק רשמתי את האותיות "ג – ד", ופרושן – ג' גניבה, ד' דלות. והרי פשר הדברים שלפניכם: אם תשאו ותתנו באמונה ובישר, תשרה הברכה במעשי ידיכם, ובכל אשר תפנו תצליחו. ואם חלילה תתפתו למעשי גניבה ומרמה – סופכם יהא דלות ודלדול.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בני ציון

"קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא"

כתב ה"אגרא דפרקא" (סימן רה): "כתבו תלמידי הבעש"ט, (שצריך האדם) להיזהר בעומדו ממיטתו, שתהיה המחשבה הראשונה, הדיבור הראשון והמעשה הראשון לה' יתברך, בתורה ובמצוות, ועל-ידי כך יהיו נגזרין (=נמשכים) כל המחשבה ו(ה)דיבור ו(ה)מעשה של כל היום... (לה' יתברך שמו)".

והוסיף שם שדבר זה רמוז בתורה בכתוב (שמות יג, ב): "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא". דהינו, לקדש לה' כל בכור וראשית המחשבה, כי אז "באדם ובבהמה לי הוא" – כלומר, הן הנשמה, שהיא בבחינת אדם, והן הגוף, שהוא בבחינת בהמה – "לי הוא" – יהיו קדש לה'. שכן, על-ידי כך יוכלו הנשמה והגוף לעבוד את ה' יתברך יחדיו.

יסוד זה אנו למדים גם ממשנתו הטורה של מרן מהר"י מפעלזא זיע"א (ויצא), המבאר את המדרש (בראשית רבה ט, א): "והנה ה' נצב עליו, רבי יוסי בן זמרא פתח... צמאה לך נפשי כמה לך בשרי... רבנן אמרי (=אמרו): כשם שנפשי צמאה לך – כן רמ"ח איברים שיש בי צמאים לך".

וצריכים אנו להבין ענין זה. שכן, איך שיהי פאן הפסוק "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" ל"והנה ה' נצב עליו"? ובאר מרן מהר"י מפעלזא בדברי קודשו ואמר, שכאשר עולה במחשבתו של איש ישראל לקיים איזו מצוה, מיד הוא בוער באש תשוקה גדולה, כדי לעשות את רצון אביו שבשמים. אולם, כאשר הוא בא לקיים את המצוה בפועל, נכפית פתאום אש התשוקה וההתלהבות.

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע נכפית אש ההתלהבות של המצוה כאשר באים לקיימה בפועל?

ויש לומר, שהמחשבה שבאדם היא מצד הנשמה הקדושה, שמשכנה במחשבתו של איש ישראל הכונה למעשה, ברור הוא, שכל תשוקתה זה לעשות את רצון קונה. ולכן כאשר עולה במחשבתו של איש ישראל הכונה לעשות מצוה, מיד מתלהבת הנשמה בגדל תשוקתה, להיות דבוקה בה' יתברך. אבל, כאשר בא האדם להוציא את מחשבתו מן הכח אל הפועל, ולקיים את המצוה על-ידי הגוף, שהוא כידוע חמר מגושם, הנה, כאמור נכפית אש ההתלהבות שהיתה בו בתחילה, כי הגוף החומרי והעכור הוא בבחינת "מים" לאש ההתלהבות של הנשמה. שכן, אין הוא מתאווה לדברים רותניים.

על-כן, העצה היעוצה היא, שתכף ומיד כאשר קם האדם משנתו, שיקבל עליו על מלכות שמים, וימליך את הקב"ה על כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ועל-ידי כך לא יוכל שום עיכוב מצד הגוף כל היום. שכן, גופו ישתוקק לעבוד את ה', ויוכל לקיים את כל המצוות במעשה באותה תשוקה כפי שהיתה לו במחשבה.

וזה שאמר נעים זמירות ישראל (תהילים סג, ב): "אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי". דהינו, כבר בשחרית (= "אשחרך"), אני ממליך את הקב"ה עלי, באומרי "אלהים אלי אתה", ובזכות זה אין לי שום עיכוב מצד הגוף, מפנין שגם הגוף מזדכך ומתעלה כמו הנשמה, וכתוצאה מכך – "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" – לא רק נפשי צמאה לך, אלא גם "כמה לך בשרי" – גם הגוף רוצה ופמה (=משתוקק) לעבוד את ה' יתברך.

"וכל בכור אדם בבניך תפדה" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על מצות פדיון הבן הכתובה בפרשתנו (יג, יג): "וכל בכור אדם בבניך תפדה", כותב הרמב"ם (הלכות ביכורים פ"א ה"א): "מצות עשה על כל איש מישראל לפדות את בנו, שהוא בכור לאמו הישראלית, שנאמר: 'פטר רחם לי...'"

ואם כך, וצריכים אנו להבין את עמק מצות פדיון הבן: מדוע צריכים לפדות את בכור ישראל? וגם יש להבין, מדוע יש לפדות את הבכור בחמישה סלעים, כפי שכתוב (במדבר יח, טו): "ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים?"

נקדים להביא מאמר מופלא זוהר הקדוש על מצות פְּדִיּוֹן הַבֶּן, המבאר, שמלאך הַחַיִּים ומלאך הַמָּוֶת נאבקים על חיי הבן הבכור – לחיים ולמות. אולם, כאשר מקימים ישראל את מצות פְּדִיּוֹן הַבֶּן, גובר מלאך הַחַיִּים על מלאך הַמָּוֶת, והבכור יוצא ממות לחיים. וכפי דברי זוהר הקדוש (הקדמה יד' מתורגם): "מצוה שלש עשרה (לאיש ישראל), לעשות פְּדִיּוֹן לבנו, לקושרו בחיים. (שפן)... שני ממונים הם (על הבן הבכור) – אחד (מלאך) של חַיִּים, ואחד (מלאך) של מָוֶת... וכאשר יפדה האדם את בנו, מיד אותו ממונה של מָוֶת... לא יכול (מלאך הַמָּוֶת) לשלוט עליו... ולכן, באותו פְּדִיּוֹן מתקים זה של (ה)חַיִּים, ונחלש אותו (מלאך ממונה) של מָוֶת. (ולכן צריך לדעת), (ש)בפְּדִיּוֹן זה הוא קונה לו חַיִּים... ואותו צד רע (=מלאך הַמָּוֶת) עוזב אותו, ולא נאחז בו".

בהגהות של ה"בני יששכר" על הזוהר (שם), הוא מציין כי דברי זוהר הם מקור למה שכתוב בספר חסידים (סימן שלד'): "מעשה בבחור אחד, שהיה נטוי למות, אמר (לסובבים אותו): תפדוני. כך היה צועק. אמרו לחכם: מה הוא אומר? אמר להם: שמא הוא בכור. אמרו (לו): כן (=בכור הוא). אמר להם: לפדותו ויחיה. מיד נתנו לכהן ה' (=5) סלעים (=סכום כסף) ותיה כ"ה שנים אחר-כך".

ויש להוסיף מה שכתב הגה"ק החיד"א זצ"ל ("מדבר קדמות" מע' פ' אות י'): "מסורת בידינו מפי זקנים שקבלו מהקדמונים, כי איש אשר יקים מצות פְּדִיּוֹן בנו הבכור פדין, ויתן ה' סלעים לכהן בשמחה, והיה לו (=לכהן) לגמרי, שלא יחזיר הכהן שום דבר בשום אופן, יהיה בטוח שהילד יחיה וינצל מפגעי חוליי הילדים, ויגדל והיה לאיש".

וצריכים אנו ביאור על דברי זוהר הקדוש. שכן, מה חטאו ומה פשעו של הבן הבכור, שדוקא עליו נאבקים מלאך החיים ומלאך המות, אם לחיים או חלילה למות, וחיבים לפדות את הבן הבכור כדי להוציאו לחיים? בספר "אור החמה" על הזוהר, הוא מביא שם ביאור בשם רבי אברהם גלאנטי, האומר: "אפשר הטעם מפני שהקב"ה הרג בכורי מצרים, (ו)נשאר לו לסמאל (=מלאך המות) משטמה עם (=על) ישראל. ולכן צריך שהפדיון יהיה ה' סלעים, כנגד מפת בכורות, שנעשו בידו של הקב"ה, שהם ה' אצבעות... כי בחמש סלעים שהאדם פודהו – בהם ממש פודהו מהמות...".

מביאור דבריו של ה"אור החמה", אנו למדים, שלבכורי ישראל יש קדושה, משום שביציאת מצרים הרג הקב"ה את כל בכורי מצרים, ואת בכורי ישראל הציל, ולקח ה' לחקו, כפי שכתוב: "כי לי כל בכור ביום הפתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל". לכן כועס ה"ס"מ על הבן הבכור של ישראל, פיון שהוא מזכיר לו, שבעת הריגת בכורי מצרים, הציל הקב"ה את בכורי ישראל מידיו, כפי שכתוב: "...ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף". ומטעם זה צוה הקב"ה לפדות כל בכור מישראל ב-ה' (=5) סלעים, שהם כנגד ה' אצבעות היד, שבהן הכה הקב"ה את כל בכורי מצרים. ועל-ידי ה' (=5) הסלעים הללו מכה הקב"ה את מלאך המות ומכניעו, כדי שלא יוכל להזיק לבן הבכור.

הסיפור לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב ישראל אבוהצירא זיע"א, שחל ב-ד' בשבט

"עצור כאן", שמע בעל המונית את קולו המצוה של ה"בבא סאלי", והמפר תודות את שלות הנסיעה. אט אט החל הנהג להאט, ובלבו היה מהרהר – "הרי מידי יום ביומו הנני עושה דרך זו אל מרכז הארץ וחזור לכיוון באר-שבע, ומעולם לא נתבקשתי לעצור במקום זה". "לשם מה עצרנו במקום זה?" שאל הנהג. "מעין יש כאן, ואני מבקש לטבול במימיו" ענה לו ה"בבא סאלי". הנהג, הנראה כבלתי מאמין, התנה את מוניתו בשוליים הרחוקים של הכביש, כדי שלא תשמש מפגע לכלי רכב אחרים, והצטרף ל"בבא סאלי". לאחר הליכה רגלית קצרה בתוך חרש טבעי מדולדל בעצים, נמצא המעין, ספק מעין ספק באר. מכל מקום, המים צפו על-פי הבאר. ה"בבא סאלי" ירד וטבל, עלה ונסתפג... לימים, הסיע בעל המונית נוסעים שהתענינו בקורות ה"בבא סאלי" ונפלאותיו. והיה בעל המונית מפליאם בסיפוריו על ה"בבא סאלי", עד שהגיע לאותו מקום בו עצרו הוא וה"בבא סאלי". "הנה, במקום זה בקשני ה"בבא סאלי" לעצור על-מנת לטבול במעין סמוך, הלכתי עמו וראיתי טובל... אין איש יודע על קיומו של מעין זה, שהרי מעולם לא ראיתי רכב עוצר במקום זה...". "הבה נצא למקום" קרא אחד הנוסעים, והיתר החזיקו אחריו. יחדיו הלכו עד לאותו חרש טבעי, מדולדל עצים, אך הבאר ספק מעין לא נמצאו. הנהג נראה נבוך ומבויש לא מעט. "כאן, במקום זה טבל ה'בבא סאלי", אמר בקול חרישי ומבויש. הנוסעים הבינו ללב. משעלו למונית זרק אחד מן החבורה לחלל האויר: "נודמנה לו, ל"בבא סאלי", בארה של מרים, כמה חבל שלא זכית לטבול בה..."

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!